

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1969 Nr. 101

A. TITEL

*Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoer-
legging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken,
met Protocol en Gemeenschappelijke Verklaring;
Brussel, 27 september 1968*

B. TEKST ¹⁾

**Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de
tenuitvoerlegging van beslissingen in
burgerlijke en handelszaken**

Preamble

De Hoge Verdragsluitende Partijen bij het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Geleid door de wens uitvoering te geven aan artikel 220 van dit Verdrag, krachtens hetwelk zij zich ertoe hebben verbonden de vereenvoudiging van de formaliteiten waaraan de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen onderworpen zijn, te verzekeren.

Verlangende binnen de Gemeenschap de rechtsbescherming van degenen die er gevestigd zijn te vergroten,

Overwegende dat het daartoe noodzakelijk is de bevoegdheid van hun gerechten in internationaal verband vast te stellen, de erkenning van beslissingen te vergemakkelijken en, ter verzekering van de tenuitvoerlegging hiervan, alsmede van de tenuitvoerlegging van authentieke akten en gerechtelijke schikkingen, een vlotte rechtsgang in te voeren,

Hebben besloten het onderhavige verdrag te sluiten, en hebben te dien einde als hun gevolmachtigden aangewezen:

Zijne Majesteit de Koning der Belgen:

De heer Pierre Harmel, Minister van Buitenlandse Zaken;

De President van de Bondsrepubliek Duitsland:

De heer Willy Brandt, Vice Kanselier, Minister van Buitenlandse Zaken;

De President van de Franse Republiek:

De heer Michel Debré, Minister van Buitenlandse Zaken;

De President van de Italiaanse Republiek:

De heer Giuseppe Medici, Minister van Buitenlandse Zaken;

Zijne Koninklijke Hoogheid de Groothertog van Luxemburg:

De heer Pierre Grégoire, Minister van Buitenlandse Zaken;

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden:

De heer J. M. A. H. Luns, Minister van Buitenlandse Zaken,

¹⁾ De Duitse en de Italiaanse tekst zijn niet afgedrukt.

**Convention concernant la compétence judiciaire et l'exécution
des décisions judiciaires en matière civile et commerciale**

Préambule

Les Hautes Parties Contractantes au Traité instituant la Communauté Economique Européenne,

Désirant mettre en oeuvre les dispositions de l'article 220 dudit Traité en vertu duquel elles se sont engagées à assurer la simplification des formalités auxquelles sont subordonnées la reconnaissance et l'exécution reciproques des décisions judiciaires,

Soucieuses de renforcer dans la Communauté la protection juridique des personnes qui y sont établies,

Considérant qu'il importe à cette fin de déterminer la compétence de leurs juridictions dans l'ordre international, de faciliter la reconnaissance et d'instaurer une procédure rapide afin d'assurer l'exécution des décisions ainsi que des actes authentiques et des transactions judiciaires,

Ont décidé de conclure la présente Convention et ont désigné à cet effet comme plénipotentiaires:

Sa Majesté le Roi des Belges:

M. Pierre Harmel, Ministre des Affaires étrangères;

Le Président de la République Fédérale d'Allemagne:

M. Willy Brandt, Vice-Chancelier, Ministre des Affaires étrangères;

Le Président de la République Française:

M. Michel Debré, Ministre des Affaires étrangères;

Le Président de la République Italienne:

M. Giuseppe Medici, Ministre des Affaires étrangères;

Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg:

M. Pierre Grégoire, Ministre des Affaires étrangères;

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas:

M. J. M. A. H. Luns, Ministre des Affaires étrangères,

Die, in het kader van de Raad bijeen, na overlegging van hun in goede en behoorlijke vorm bevonden volmachten, omtrent de volgende bepalingen overeenstemming hebben bereikt:

TITEL I

Toepassingsgebied

Artikel 1

Dit verdrag wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht, waarvoor deze zaken zich afspelen.

Het is niet van toepassing op:

1. de staat en de bevoegdheid van natuurlijke personen, het huwelijksgoederenrecht, testamenten en erfenissen;
2. het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures;
3. de sociale zekerheid;
4. de arbitrage.

TITEL II

Bevoegdheid

AFDELING 1

Algemene bepalingen

Artikel 2

Onverminderd de bepalingen van dit verdrag worden zij, die woonplaats hebben op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die Staat.

Voor hen, die niet de nationaliteit bezitten van de Staat, waar zij woonplaats hebben, gelden de regels van rechterlijke bevoegdheid, die op de eigen onderdanen van die Staat van toepassing zijn.

Artikel 3

Zij, die op het grondgebied van een verdragsluitende Staat woonplaats hebben, kunnen niet voor de rechter van een andere verdragsluitende Staat worden opgeroepen dan krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 6 gegeven regels.

Tegen hen kunnen met name niet worden ingeroepen:

- in België: artikel 15 van het Burgerlijk Wetboek en de bepalingen vervat in de artikelen 52, 52bis en 53 van de wet van 25 maart 1876 op de bevoegdheid;
- in de Bondsrepubliek Duitsland: artikel 23 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;
- in Frankrijk: de artikelen 14 en 15 van het Burgerlijk Wetboek;

Lesquels, réunis au sein du Conseil, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions qui suivent:

TITRE I

Champ d'application

Article 1er

La présente Convention s'applique en matière civile et commerciale et quelle que soit la nature de la juridiction.

Sont exclus de son application:

- 1°. l'état et la capacité des personnes physiques, les régimes matrimoniaux, les testaments et les successions;
- 2°. les faillites, concordats et autres procédures analogues;
- 3°. la sécurité sociale;
- 4°. l'arbitrage.

TITRE II

Compétence

SECTION 1

Dispositions générales

Article 2

Sous réserve des dispositions de la présente Convention, les personnes domiciliées sur le territoire d'un Etat contractant sont atraïtes, quelle que soit leur nationalité, devant les juridictions de cet Etat.

Les personnes qui ne possèdent pas la nationalité de l'Etat dans lequel elles sont domiciliées, y sont soumises aux règles de compétence applicables aux nationaux.

Article 3

Les personnes domiciliées sur le territoire d'un Etat contractant ne peuvent être atraïtes devant les tribunaux d'un autre Etat contractant qu'en vertu des règles énoncées aux sections 2 à 6 du présent titre.

Ne peuvent être invoqués contre elles notamment:

- en Belgique: l'article 15 du Code civil, et les dispositions des articles 52, 52*bis* et 53 de la loi du 25 mars 1876 sur la compétence;
- en République Fédérale d'Allemagne: l'article 23 du Code de procédure civile;
- en France: les articles 14 et 15 du Code civil;

- in Italië: de artikelen 2 en 4, No. 1 en No. 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;
- in Luxemburg: de artikelen 14 en 15 van het Burgerlijk Wetboek;
- in Nederland: de artikelen 126, lid 3, en 127 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Artikel 4

Indien de verweerder geen woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, wordt de bevoegdheid in elke verdragsluitende Staat geregeld door de wetgeving van die Staat, onverminderd de toepassing van het bepaalde in artikel 16.

Tegen deze verweerder kan ieder, ongeacht zijn nationaliteit, die op het grondgebied van een verdragsluitende Staat woonplaats heeft, aldaar op dezelfde voet als de eigen onderdanen van die Staat de bevoegdheidsregels inroepen die er van kracht zijn, met name de regels, bedoeld in artikel 3 tweede lid.

AFDELING 2

Bijzondere bevoegdheid

Artikel 5

De verweerder, die zijn woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, kan in een andere verdragsluitende Staat voor de navolgende rechten worden opgeroepen:

1. ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats, waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd;
2. ten aanzien van onderhoudsverplichtingen: voor het gerecht van de plaats, waar de tot onderhoud gerechtigde zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats heeft;
3. ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad: voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan;
4. ten aanzien van een op een strafbaar feit gegronde rechtsvordering tot schadevergoeding of tot teruggave: voor het gerecht waarbij de strafvervolgung is ingesteld, zulks voor zover volgens de interne wetgeving dit gerecht van de burgerlijke vordering kennis kan nemen;
5. ten aanzien van een geschil betreffende de exploitatie van een filiaal, van een agentschap of enige andere vestiging: voor het gerecht van de plaats waar zij gelegen zijn.

- en Italie: les articles 2 et 4, nos. 1 et 2 du Code de procédure civile;
- au Luxembourg: les articles 14 et 15 du Code civil;
- aux Pays-Bas: les articles 126 troisième alinéa et 127 du Code de procédure civile.

Article 4

Si le défendeur n'est pas domicilié sur le territoire d'un Etat contractant, la compétence est, dans chaque Etat contractant, réglée par la loi de cet Etat, sous réserve de l'application des dispositions de l'article 16.

Toute personne, quelle que soit sa nationalité, domiciliée sur le territoire d'un Etat contractant, peut, comme les nationaux, y invoquer contre ce défendeur les règles de compétence qui y sont en vigueur et notamment celles prévues à l'article 3, deuxième alinéa.

SECTION 2

Compétences spéciales

Article 5

Le défendeur domicilié sur le territoire d'un Etat contractant peut être attrait, dans un autre Etat contractant:

1°. en matière contractuelle, devant le tribunal du lieu où l'obligation a été ou doit être exécutée;

2°. en matière d'obligation alimentaire, devant le tribunal du lieu où le créancier d'aliments a son domicile ou sa résidence habituelle;

3°. en matière délictuelle ou quasi-délictuelle, devant le tribunal du lieu où le fait dommageable s'est produit;

4°. s'il s'agit d'une action en réparation de dommage ou d'une action en restitution fondées sur une infraction, devant le tribunal saisi de l'action publique, dans la mesure où, selon sa loi, ce tribunal peut connaître de l'action civile;

5°. s'il s'agit d'une contestation relative à l'exploitation d'une succursale, d'une agence ou de tout autre établissement, devant le tribunal du lieu de leur situation.

Artikel 6

Deze verweerder kan ook worden opgeroepen:

1. indien er meer dan één verweerder is: voor het gerecht van de woonplaats van een hunner;
2. bij een vordering tot vrijwaring of bij een vordering tot voeging of tussenkomst: voor het gerecht waarvoor de oorspronkelijke vordering aanhangig is, tenzij de vordering slechts is ingesteld om de opgeroepene af te trekken van de rechter die de wet hem toekent;
3. ten aanzien van een tegeneis die voortspruit uit de overeenkomst of uit het rechtsfeit waarop de oorspronkelijke eis is gegrond: voor het gerecht waar deze laatste aanhangig is.

AFDELING 3

Bevoegdheid bij geschillen inzake verzekeringen

Artikel 7

De bevoegdheid in verzekeringszaken is in deze afdeling geregeld, onverminderd het bepaalde in de artikelen 4 en 5, n° 5.

Artikel 8

De verzekeraar met woonplaats op het grondgebied van een verdragsluitende Staat kan worden opgeroepen, hetzij voor de gerechten van die Staat, hetzij, in een andere verdragsluitende Staat, voor het gerecht van de woonplaats van de verzekeringnemer, hetzij indien meer verzekeraars verweerders zijn, voor de gerechten van de Staat waar een van hen woonplaats heeft.

Indien de voor het aangeroepen gerecht geldende wetgeving deze bevoegdheid kent, kan de verzekeraar, in een andere verdragsluitende Staat dan die van zijn woonplaats, eveneens worden opgeroepen voor het gerecht binnen welks rechtsgebied de tussenpersoon, door wiens bemiddeling de overeenkomst van verzekering werd gesloten, woonplaats heeft, mits deze woonplaats voorkomt in de polis of in de verzekeringsofferte.

De verzekeraar die, zonder woonplaats te hebben op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, een filiaal of een agentschap heeft in een van de verdragsluitende Staten, wordt voor de geschillen betreffende de exploitatie van dat filiaal of agentschap geacht woonplaats te hebben op het grondgebied van die Staat.

Artikel 9

De verzekeraar kan bovendien worden opgeroepen voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, indien het geschil een aansprakelijkheidsverzekering of een verzekering welke betrekking heeft op onroerende goederen. Hetzelfde geldt voor het geval dat de verzekering zowel betrekking heeft op onroerende als op roerende goederen welke door een zelfde polis zijn gedekt en door hetzelfde onheil zijn getroffen.

Article 6

Ce même défendeur peut aussi être attrait:

1°. s'il y a plusieurs défendeurs, devant le tribunal du domicile de l'un d'eux;

2°. s'il s'agit d'une demande en garantie ou d'une demande en intervention, devant le tribunal saisi de la demande originaire, à moins qu'elle n'ait été formée que pour traduire hors de son tribunal celui qui a été appelé;

3°. s'il s'agit d'une demande reconventionnelle qui dérive du contrat ou du fait sur lequel est fondée la demande originaire, devant le tribunal saisi de celle-ci.

SECTION 3

Compétence en matière d'assurances

Article 7

En matière d'assurances, la compétence est déterminée par la présente section, sans préjudice des dispositions des articles 4 et 5, 5°.

Article 8

L'assureur domicilié sur le territoire d'un Etat contractant peut être attrait, soit devant les tribunaux de cet Etat, soit, dans un autre Etat contractant, devant le tribunal du lieu où est domicilié le preneur d'assurance, soit, si plusieurs assureurs sont défendeurs, devant les tribunaux de l'Etat contractant où l'un d'eux a son domicile.

Si la loi du juge saisi prévoit cette compétence, l'assureur peut également être attrait, dans un Etat contractant autre que celui de son domicile, devant le tribunal dans le ressort duquel l'intermédiaire, qui est intervenu pour la conclusion du contrat d'assurance, a son domicile, à la condition que ce domicile soit mentionné dans la police ou dans la proposition d'assurance.

L'assureur, qui sans avoir son domicile sur le territoire d'un Etat contractant possède une succursale ou une agence dans un de ces Etats, est considéré pour les contestations relatives à l'exploitation de cette succursale ou agence comme ayant son domicile sur le territoire de cet Etat.

Article 9

L'assureur peut, en outre, être attrait devant le tribunal du lieu où le fait dommageable s'est produit s'il s'agit d'assurance de responsabilité ou d'assurance portant sur des immeubles. Il en est de même si l'assurance porte à la fois sur des immeubles et des meubles couverts par une même police et atteints par le même sinistre.

Artikel 10

Ter zake van aansprakelijkheidsverzekering kan de verzekeraar eveneens in vrijwaring worden opgeroepen voor het gerecht waar de rechtsvordering van de getroffene tegen de verzekerde aanhangig is, indien de voor dit gerecht geldende wetgeving het toelaat.

De artikelen 7, 8 en 9 zijn van toepassing op de vordering welke door de getroffene rechtstreeks tegen de verzekeraar wordt ingesteld, indien de rechtstreekse vordering mogelijk is.

Indien de wettelijke bepalingen betreffende deze rechtstreekse vordering het in het geding roepen van de verzekeringnemer of de verzekerde regelen, is hetzelfde gerecht ook te hunnen opzichte bevoegd.

Artikel 11

Onverminderd het bepaalde in artikel 10, lid 3, kan de vordering van de verzekeraar slechts worden gebracht voor de gerechten van de Staat, op welks grondgebied de verweerder woonplaats heeft, ongeacht of deze laatste verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde is.

De bepalingen van deze afdeling laten het recht om een tegeneis in te stellen bij het gerecht, voor hetwelk met inachtneming van deze afdeling de oorspronkelijke eis is gebracht, onverlet.

Artikel 12

Van de bepalingen van deze afdeling kan slechts worden afge-
weken door overeenkomsten:

1. gesloten na het ontstaan van het geschil of
2. die aan de verzekeringnemer, de verzekerde of de begunstigde de mogelijkheid geven de zaak bij andere gerechten dan de in deze afdeling genoemde aanhangig te maken of
3. waarbij een verzekeringnemer en een verzekeraar, die hun woonplaats in dezelfde verdragsluitende Staat hebben, zelfs als het schadebrengende feit zich in het buitenland heeft voorgedaan, de gerechten van die Staat bevoegd verklaren, tenzij diens wetgeving dergelijke overeenkomsten verbiedt.

AFDELING 4

*Bevoegdheid bij koop en verkoop op afbetaling en bij leningen
ter financiering van zodanige overeenkomsten*

Artikel 13

Ter zake van koop en verkoop op afbetaling van roerende lichamelijke zaken of van leningen ter financiering van zodanige overeenkomsten, wordt de bevoegdheid geregeld door deze afdeling, onverminderd het bepaalde in de artikelen 4 en 5, n° 5.

Article 10

En matière d'assurance de responsabilité, l'assureur peut également être appelé devant le tribunal saisi de l'action de la personne lésée contre l'assuré si la loi de ce tribunal le permet.

Les dispositions des articles 7, 8 et 9 sont applicables en cas d'action directe intentée par la victime contre l'assureur lorsque l'action directe est possible.

Si la loi relative à cette action directe prévoit la mise en cause du preneur d'assurance ou de l'assuré, le même tribunal sera aussi compétent à leur égard.

Article 11

Sous réserve des dispositions de l'article 10, troisième alinéa, l'action de l'assureur ne peut être portée que devant les tribunaux de l'Etat contractant sur le territoire duquel est domicilié le défendeur, qu'il soit preneur d'assurance, assuré ou bénéficiaire.

Les dispositions de la présente section ne portent pas atteinte au droit d'introduire une demande reconventionnelle devant le tribunal saisi d'une demande originaire conformément à la présente section.

Article 12

Il ne peut être dérogé aux dispositions de la présente section que par des conventions:

- 1°. postérieures à la naissance du différend ou
- 2°. qui permettent au preneur d'assurance, à l'assuré ou au bénéficiaire de saisir d'autres tribunaux que ceux indiqués à la présente section ou
- 3°. qui, conclues entre un preneur d'assurance et un assureur ayant leur domicile dans un même Etat contractant, ont pour effet, alors même que le fait dommageable se produirait à l'étranger, d'attribuer compétence aux tribunaux de cet Etat sauf si la loi de celui-ci interdit de telles conventions.

SECTION 4

Compétence en matière de vente et prêt à tempérament

Article 13

En matière de vente à tempérament d'objets mobiliers corporels ou de prêt à tempérament directement lié au financement d'une vente de tels objets, la compétence est déterminée par la présente section sans préjudice des dispositions de l'article 4 et de l'article 5, 5°.

Artikel 14

De verkoper en de uitlener, die woonplaats hebben in het gebied van een verdragsluitende Staat, kunnen worden opgeroepen hetzij voor de gerechten van die Staat, hetzij voor de gerechten van de verdragsluitende Staat waar de koper of lener woonplaats hebben.

De rechtsvordering van de verkoper tegen de koper of van de uitlener tegen de lener kan slechts worden ingesteld voor de gerechten van de Staat, waar de verweerder woonplaats heeft.

Deze bepalingen laten het recht om een tegeneis in te stellen bij het gerecht, voor hetwelk met inachtneming van deze afdeling de oorspronkelijke eis is gebracht, onverlet.

Artikel 15

Van de bepalingen van deze afdeling kan slechts worden afgeweken door overeenkomsten:

1. gesloten na het ontstaan van het geschil of
2. die aan de koper of de lener de mogelijkheid geven de zaak bij andere gerechten dan de in deze afdeling genoemde aanhangig te maken of
3. waarbij de koper en de verkoper of de lener en uitlener die woonplaats of gewoon verblijf hebben in dezelfde verdragsluitende Staat, de gerechten van die Staat bevoegd verklaren, tenzij diens wetgeving dergelijke overeenkomsten verbiedt.

AFDELING 5

Exclusieve bevoegdheden

Artikel 16

Ongeacht de woonplaats zijn bij uitsluiting bevoegd:

1. ten aanzien van zakelijke rechten op en huur en verhuur, pacht en verpachting van onroerende goederen: de gerechten van de verdragsluitende Staat waar het onroerend goed gelegen is;
2. ten aanzien van de geldigheid, de nietigheid of de ontbinding van vennootschappen of rechtspersonen met plaats van vestiging in een verdragsluitende Staat, dan wel ten aanzien van de besluiten van hun organen: de gerechten van die Staat;
3. ten aanzien van de geldigheid van inschrijvingen in openbare registers: de gerechten van de verdragsluitende Staat, waar deze registers worden gehouden;
4. ten aanzien van de registratie of de geldigheid van octrooien, merken, tekeningen en modellen van nijverheid, en andere soortgelijke rechten welke aanleiding geven tot deponering of registratie: de gerechten van de verdragsluitende Staat, op welks grondgebied

Article 14

Le vendeur et le prêteur domiciliés sur le territoire d'un Etat contractant peuvent être attrait, soit devant les tribunaux de cet Etat, soit devant les tribunaux de l'Etat contractant sur le territoire duquel est domicilié l'acheteur ou l'emprunteur.

L'action du vendeur contre l'acheteur et celle du prêteur contre l'emprunteur ne peuvent être portées que devant les tribunaux de l'Etat sur le territoire duquel le défendeur a son domicile.

Ces dispositions ne portent pas atteinte au droit d'introduire une demande reconventionnelle devant le tribunal saisi d'une demande originaire conformément à la présente section.

Article 15

Il ne peut être dérogé aux dispositions de la présente section que par des conventions:

- 1°. postérieures à la naissance du différend ou
- 2°. qui permettent à l'acheteur ou à l'emprunteur de saisir d'autres tribunaux que ceux indiqués à la présente section ou

3°. qui, conclues entre l'acheteur et le vendeur ou entre l'emprunteur et le prêteur ayant leur domicile ou leur résidence habituelle dans un même Etat contractant, attribuent compétence aux tribunaux de cet Etat sauf si la loi de celui-ci interdit de telles conventions.

SECTION 5

Compétences exclusives

Article 16

Sont seuls compétents, sans considération de domicile:

1°. en matière de droits réels immobiliers et de baux d'immeubles, les tribunaux de l'Etat contractant où l'immeuble est situé;

2°. en matière de validité, de nullité ou de dissolution des sociétés ou personnes morales ayant leur siège sur le territoire d'un Etat contractant, ou des décisions de leurs organes, les tribunaux de cet Etat;

3°. en matière de validité des inscriptions sur les registres publics, les tribunaux de l'Etat contractant sur le territoire duquel ces registres sont tenus;

4°. en matière d'inscription ou de validité des brevets, marques, dessins et modèles, et autres droits analogues donnant lieu à un dépôt ou à un enregistrement, les juridictions de l'Etat contractant sur le territoire duquel le dépôt ou l'enregistrement a été demandé;

de deponering of registratie is verzocht, heeft plaats gehad of geacht wordt te hebben plaats gehad in de zin van een internationale overeenkomst;

5. ten aanzien van de tenuitvoerlegging van beslissingen: de gerechten van de verdragsluitende Staat van de plaats van tenuitvoerlegging.

AFDELING 6

Door partijen aangewezen bevoegde rechter

Artikel 17

Indien bij een schriftelijke overeenkomst of bij een schriftelijk bevestigde mondelinge overeenkomst, partijen van wie er tenminste een woonplaats heeft in het gebied van een verdragsluitende Staat, een gerecht of de gerechten van een verdragsluitende Staat hebben aangewezen voor de kennisneming van geschillen welke naar aanleiding van een bepaalde rechtsbetrekking zijn ontstaan of zullen ontstaan, is dit gerecht of zijn de gerechten van die Staat bij uitsluiting bevoegd.

De overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter hebben geen rechtsgevolg indien zij strijdig zijn met de bepalingen van de artikelen 12 en 15, of indien de gerechten, op welker bevoegdheid inbreuk wordt gemaakt krachtens artikel 16 bij uitsluiting bevoegd zijn.

Indien de overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegde rechter slechts is gemaakt ten behoeve van een der partijen, behoudt deze het recht zich te wenden tot elk ander gerecht dat op grond van dit verdrag bevoegd is.

Artikel 18

Buiten de gevallen dat zijn bevoegdheid voortspruit uit andere bepalingen van dit verdrag, is de rechter van een verdragsluitende Staat, voor wie de verweerder verschijnt, bevoegd. Dit voorschrift is niet van toepassing indien de verschijning uitsluitend ten doel heeft de bevoegdheid te betwisten, of indien er een ander gerecht bestaat dat krachtens artikel 16 bij uitsluiting bevoegd is.

AFDELING 7

Toetsing van de bevoegdheid en de ontvankelijkheid

Artikel 19

De rechter van een verdragsluitende Staat bij wie een geschil aanhangig is gemaakt met als inzet een vordering waarvoor krachtens artikel 16 een gerecht van een andere verdragsluitende Staat bij uitsluiting bevoegd is, verklaart zich ambtshalve onbevoegd.

a été effectué ou est réputé avoir été effectué aux termes d'une convention internationale;

5°. en matière d'exécution des décisions, les tribunaux de l'Etat contractant du lieu de l'exécution.

SECTION 6

Prorogation de compétence

Article 17

Si, par une convention écrite ou par une convention verbale confirmée par écrit, les parties, dont l'une au moins a son domicile sur le territoire d'un Etat contractant, ont désigné un tribunal ou les tribunaux d'un Etat contractant pour connaître des différends nés ou à naître à l'occasion d'un rapport de droit déterminé, ce tribunal ou les tribunaux de cet Etat sont seuls compétents.

Les conventions attributives de juridiction sont sans effet si elles sont contraires aux dispositions des articles 12 et 15 ou si les tribunaux à la compétence desquels elles dérogent sont exclusivement compétents en vertu de l'article 16.

Si la convention attributive de juridiction n'a été stipulée qu'en faveur de l'une des parties, celle-ci conserve le droit de saisir tout autre tribunal compétent en vertu de la présente Convention.

Article 18

Outre les cas où sa compétence résulte d'autres dispositions de la présente Convention, le juge d'un Etat contractant devant lequel le défendeur comparaît est compétent. Cette règle n'est pas applicable si la comparution a pour objet de contester la compétence ou s'il existe une autre juridiction exclusivement compétente en vertu de l'article 16.

SECTION 7

Vérification de la compétence et de la recevabilité

Article 19

Le juge d'un Etat contractant, saisi à titre principal d'un litige pour lequel une juridiction d'un autre Etat contractant est exclusivement compétente en vertu de l'article 16, se déclare d'office incompétent.

Artikel 20

Wanneer de verweerder met woonplaats op het grondgebied van een verdragsluitende Staat voor een gerecht van een andere verdragsluitende Staat wordt opgeroepen en niet verschijnt, verklaart de rechter zich ambtshalve onbevoegd indien zijn bevoegdheid niet berust op de bepalingen van dit verdrag.

De rechter is verplicht zijn uitspraak aan te houden zolang niet vaststaat dat de verweerder in de gelegenheid is gesteld het stuk dat het geding inleidt, zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig was, te ontvangen, of dat daartoe al het nodige is gedaan.

Het bepaalde in het voorgaande lid wordt vervangen door de bepalingen van artikel 15 van het verdrag van 's-Gravenhage van 15 november 1965 inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of handelszaken, indien de toezending van het stuk dat het geding inleidt, strekt ter uitvoering van dat verdrag.

AFDELING 8

Aanhangigheid en samenhang

Artikel 21

Wanneer voor gerechten van verschillende verdragsluitende Staten tussen dezelfde partijen vorderingen aanhangig zijn, welke hetzelfde onderwerp betreffen en op dezelfde oorzaak berusten, moet het gerecht, waarbij de zaak het laatst is aangebracht, zelfs ambtshalve, de partijen verwijzen naar het gerecht bij hetwelk de zaak het eerst aanhangig is gemaakt.

Het gerecht dat tot verwijzing zou moeten overgaan, kan zijn uitspraak aanhouden indien de bevoegdheid van het andere gerecht wordt betwist.

Artikel 22

Wanneer samenhangende vorderingen bij gerechten van verschillende verdragsluitende Staten zijn aangebracht en in eerste aanleg aanhangig zijn, kan het gerecht bij hetwelk de zaak het laatst is aangebracht, zijn uitspraak aanhouden.

Dit gerecht kan, op verzoek van een der partijen, ook tot verwijzing overgaan mits zijn wetgeving de voeging van samenhangende zaken toestaat en het gerecht bij hetwelk de zaak het eerst is aangebracht bevoegd is van de beide vorderingen kennis te nemen.

Samenhangend in de zin van dit artikel zijn vorderingen waar-tussen een zodanig nauwe band bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om haar gelijktijdige behandeling en berechting, ten einde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenig-bare uitspraken worden gegeven.

Article 20

Lorsque le défendeur domicilié sur le territoire d'un Etat contractant est attrait devant une juridiction d'un autre Etat contractant et ne comparait pas, le juge se déclare d'office incompétent si sa compétence n'est pas fondée aux termes de la présente Convention.

Le juge est tenu de surseoir à statuer aussi longtemps qu'il n'est pas établi que ce défendeur a été mis à même de recevoir l'acte introductif d'instance en temps utile pour se défendre ou que toute diligence a été faite à cette fin.

Les dispositions de l'alinéa précédent seront remplacées par celles de l'article 15 de la Convention de La Haye du 15 novembre 1965 relative à la signification et la notification à l'étranger des actes judiciaires et extra-judiciaires en matière civile ou commerciale, si l'acte introductif d'instance a dû être transmis en exécution de cette Convention.

SECTION 8

Litispendance et connexité

Article 21

Lorsque des demandes ayant le même objet et la même cause sont formées entre les mêmes parties devant des juridictions d'Etats contractants différents, la juridiction saisie en second lieu doit, même d'office, se dessaisir en faveur du tribunal premier saisi.

La juridiction qui devrait se dessaisir peut surseoir à statuer si la compétence de l'autre juridiction est contestée.

Article 22

Lorsque des demandes connexes sont formées devant des juridictions d'Etats contractants différents et sont pendantes au premier degré, la juridiction saisie en second lieu peut surseoir à statuer.

Cette juridiction peut également se dessaisir, à la demande de l'une des parties, à condition que sa loi permette la jonction d'affaires connexes et que le tribunal premier saisi soit compétent pour connaître des deux demandes.

Sont connexes, au sens du présent article, les demandes liées entre elles par un rapport si étroit qu'il y a intérêt à les instruire et à juger en même temps afin d'éviter des solutions qui pourraient être inconciliables si les causes étaient jugées séparément.

Artikel 23

Wanneer ten aanzien van de vorderingen meer dan een gerecht bij uitsluiting bevoegd is, worden partijen verwezen naar het gerecht bij hetwelk de zaak het eerst aanhangig is gemaakt.

AFDELING 9*Voorlopige maatregelen en maatregelen tot bewaring van recht***Artikel 24**

In de wetgeving van een verdragsluitende Staat voorziene voorlopige of bewarende maatregelen kunnen bij de rechterlijke autoriteiten van die Staat worden aangevraagd, zelfs indien een gerecht van een andere verdragsluitende Staat krachtens dit verdrag bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen.

TITEL III**Erkenning en tenuitvoerlegging****Artikel 25**

Onder beslissing in de zin van dit verdrag wordt verstaan, elke door een gerecht van een verdragsluitende Staat gegeven beslissing, ongeacht de daaraan gegeven benaming, zoals arrest, vonnis, beschikking of rechterlijk dwangbevel, alsmede de vaststelling door de griffier van het bedrag der proceskosten.

AFDELING 1*Erkenning***Artikel 26**

De in een verdragsluitende Staat gegeven beslissingen worden in de overige verdragsluitende Staten erkend zonder vorm van proces.

Indien tegen de erkenning van een beslissing bezwaar wordt gemaakt, kan iedere partij die er belang bij heeft ten principale te zien vastgesteld, dat de beslissing erkend dient te worden, gebruik maken van de procedure, geregeld in de afdelingen 2 en 3 van deze titel.

Wordt ten overstaan van een gerecht van een verdragsluitende Staat de erkenning bij wege van tussenvordering gevraagd, dan is dit gerecht bevoegd om van de vordering kennis te nemen.

Artikel 27

Beslissingen worden niet erkend:

1. indien de erkenning strijdig is met de openbare orde van de aangezochte Staat;

Article 23

Lorsque les demandes relèvent de la compétence exclusive de plusieurs juridictions, le dessaisissement a lieu en faveur de la juridiction première saisie.

SECTION 9

Mesures provisoires et conservatoires

Article 24

Les mesures provisoires ou conservatoires prévues par la loi d'un Etat contractant peuvent être demandées aux autorités judiciaires de cet Etat, même si, en vertu de la présente Convention, une juridiction d'un autre Etat contractant est compétente pour connaître du fond.

TITRE III

Reconnaissance et exécution

Article 25

On entend par décision, au sens de la présente Convention, toute décision rendue par une juridiction d'un Etat contractant quelle que soit la dénomination qui lui est donnée, telle qu'arrêt, jugement, ordonnance ou mandat d'exécution, ainsi que la fixation par le greffier du montant des frais du procès.

SECTION 1

Reconnaissance

Article 26

Les décisions rendues dans un Etat contractant sont reconnues dans les autres Etats contractants, sans qu'il soit nécessaire de recourir à aucune procédure.

En cas de contestation, toute partie intéressée qui invoque la reconnaissance à titre principal peut faire constater, selon la procédure prévue aux sections 2 et 3 du présent titre, que la décision doit être reconnue.

Si la reconnaissance est invoquée de façon incidente devant une juridiction d'un Etat contractant, celle-ci est compétente pour en connaître.

Article 27

Les décisions ne sont pas reconnues:

1°. si la reconnaissance est contraire à l'ordre public de l'Etat requis;

2. indien het stuk dat het geding inleidt, niet regelmatig en zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig was aan de verweerder, tegen wie verstek werd verleend, is betekend of is medegedeeld;

3. indien de beslissing onverenigbaar is met een tussen dezelfde partijen in de aangezochte Staat gegeven beslissing;

4. indien de rechter van de Staat van herkomst om tot zijn beslissing te komen zich heeft uitgesproken over een vraag betreffende de staat of de bevoegdheid van natuurlijke personen, het huwelijksgoederenrecht, testamenten en erfenissen en daarbij een regel van internationaal privaatrecht van de aangezochte Staat heeft geschonden, tenzij de beslissing tot hetzelfde resultaat voert als wanneer de regels van internationaal privaatrecht van de aangezochte Staat zouden zijn toegepast.

Artikel 28

De beslissingen worden eveneens niet erkend, indien de bepalingen van de afdelingen 3, 4 en 5 van de Tweede Titel zijn geschonden, alsook indien het in artikel 59 bedoelde geval zich voordoet.

Bij de toetsing of de in het vorige lid genoemde bevoegdheidsregels niet zijn geschonden, is de aangezochte autoriteit gebonden aan de feitelijke overwegingen op grond waarvan het gerecht van de Staat van herkomst zijn bevoegdheid heeft aangenomen.

Onverminderd het bepaalde in het eerste lid, mag de bevoegdheid van de gerechten van de Staat van herkomst niet worden getoetst; de bevoegdheidsregels betreffen niet de openbare orde als bedoeld in artikel 27, No. 1.

Artikel 29

In geen geval wordt overgegaan tot een onderzoek van de juistheid van de in den vreemde gegeven beslissing.

Artikel 30

De rechterlijke autoriteit van een verdragsluitende Staat, bij wie de erkenning van een in een andere verdragsluitende Staat gegeven beslissing wordt ingeroepen, kan zijn uitspraak aanhouden, indien tegen deze beslissing een rechtsmiddel is aangewend.

AFDELING 2

Tenuitvoerlegging

Artikel 31

De beslissingen welke in een verdragsluitende Staat zijn gegeven en aldaar uitvoerbaar zijn, kunnen in een andere verdragsluitende Staat tenuitvoer worden gelegd, nadat zij aldaar, ten verzoeken van iedere belanghebbende partij, van het verlof tot tenuitvoerlegging zijn voorzien.

2°. si l'acte introductif d'instance n'a pas été signifié ou notifié au défendeur défaillant, régulièrement et en temps utile, pour qu'il puisse se défendre;

3°. si la décision est inconciliable avec une décision rendue entre les mêmes parties dans l'Etat requis;

4°. si le tribunal de l'Etat d'origine, pour rendre sa décision, a, en tranchant une question relative à l'état ou à la capacité des personnes physiques, aux régimes matrimoniaux, aux testaments et aux successions, méconnu une règle de droit international privé de l'Etat requis, à moins que sa décision n'aboutisse au même résultat que s'il avait fait application des règles du droit international privé de l'Etat requis.

Article 28

De même, les décisions ne sont pas reconnues si les dispositions des sections 3, 4 et 5 du titre II ont été méconnues ainsi que dans le cas prévu à l'article 59.

Lors de l'appréciation des compétences mentionnées à l'alinéa précédent, l'autorité requise est liée par les constatations de fait sur lesquelles la juridiction de l'Etat d'origine a fondé sa compétence.

Sans préjudice des dispositions du premier alinéa, il ne peut être procédé au contrôle de la compétence des juridictions de l'Etat d'origine; les règles relatives à la compétence ne concernent pas l'ordre public visé à l'article 27, 1°.

Article 29

En aucun cas, la décision étrangère ne peut faire l'objet d'une revision au fond.

Article 30

L'autorité judiciaire d'un Etat contractant, devant laquelle est invoquée la reconnaissance d'une décision rendue dans un autre Etat contractant, peut surseoir à statuer si cette décision fait l'objet d'un recours ordinaire.

SECTION 2

Exécution

Article 31

Les décisions rendues dans un Etat contractant et qui y sont exécutoires sont mises à exécution dans un autre Etat contractant après y avoir été revêtues de la formule exécutoire sur requête de toute partie intéressée.

Artikel 32

Het verzoek wordt gericht:

- in België, tot de rechtbank van eerste aanleg of het „tribunal de première instance”;
- in de Bondsrepubliek Duitsland, tot de voorzitter van een kamer van het „Landgericht”;
- in Frankrijk, tot de voorzitter van het „tribunal de grande instance”;
- in Italië, tot de „corte d’appello”;
- in Luxemburg, tot de voorzitter van het „tribunal d’arrondissement”;
- in Nederland, tot de voorzitter van de arrondissements-rechtbank.

Het betrekkelijk bevoegde gerecht is dat van de woonplaats van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd. Indien deze partij geen woonplaats heeft in de aangezochte Staat, wordt de bevoegdheid bepaald door de plaats van tenuitvoerlegging.

Artikel 33

De vereisten waaraan het verzoek moet voldoen, worden vastgesteld door de wet van de aangezochte Staat.

De verzoeker moet, binnen het rechtsgebied van het gerecht dat van het verzoek kennis neemt, woonplaats kiezen. Kent echter de wetgeving van de aangezochte Staat geen woonplaatskeuze, dan kan de verzoeker een proces-gemachtigde aanwijzen.

Bij het verzoek worden gevoegd de in de artikelen 46 en 47 genoemde documenten.

Artikel 34

Het gerecht, tot hetwelk het verzoek is gericht, doet onverwijld uitspraak; de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd, wordt in deze stand van de procedure niet gehoord.

Het verzoek kan slechts om een van de in de artikelen 27 en 28 genoemde redenen worden afgewezen.

In geen geval wordt overgegaan tot een onderzoek van de juistheid van de in den vreemde gegeven beslissing.

Artikel 35

De op het verzoek gegeven beslissing wordt door bemiddeling van de griffier onverwijld ter kennis van de verzoeker gebracht op de wijze als is bepaald in de wetgeving van de aangezochte Staat.

Artikel 36

Indien de tenuitvoerlegging wordt toegestaan kan de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd binnen één maand na de betekening van de beslissing daartegen verzet doen.

Article 32

La requête est présentée:

- en Belgique, au tribunal de première instance ou à la „rechtbank van eerste aanleg”;
- dans la République Fédérale d'Allemagne, au président d'une chambre du „Landgericht”;
- en France, au président du tribunal de grande instance;
- en Italie, à la „corte d'appello”;
- au Luxembourg, au président du tribunal d'arrondissement;
- aux Pays-Bas, au président de l'„Arrondissementsrechtbank”.

La juridiction territorialement compétente est déterminée par le domicile de la partie contre laquelle l'exécution est demandée. Si cette partie n'est pas domiciliée sur le territoire de l'Etat requis, la compétence est déterminée par le lieu de l'exécution.

Article 33

Les modalités du dépôt de la requête sont déterminées par la loi de l'Etat requis.

Le requérant doit faire élection de domicile dans le ressort de la juridiction saisie. Toutefois, si la loi de l'Etat requis ne connaît pas l'élection de domicile, le requérant désigne un mandataire ad litem.

Les documents mentionnés aux articles 46 et 47 sont joints à la requête.

Article 34

La juridiction saisie de la requête statue à bref délai, sans que la partie contre laquelle l'exécution est demandée puisse, en cet état de la procédure, présenter d'observation.

La requête ne peut être rejetée que pour l'un des motifs prévus aux articles 27 et 28.

En aucun cas, la décision étrangère ne peut faire l'objet d'une révision au fond.

Article 35

La décision rendue sur requête est aussitôt portée à la connaissance du requérant, à la diligence du greffier, suivant les modalités déterminées par la loi de l'Etat requis.

Article 36

Si l'exécution est autorisée, la partie contre laquelle l'exécution est demandée peut former un recours contre la décision dans le mois de sa signification.

Indien deze partij woonplaats heeft in een andere verdragsluitende Staat dan die waar de beslissing houdende verlot tot tenuitvoerlegging is gegeven, belooft de termijn twee maanden en vangt hij aan op de dag dat de beslissing aan de partij in persoon of aan haar woonplaats is betekend. Deze termijn mag niet met het oog op de afstand worden verlengd.

Artikel 37

Het verzet wordt volgens de regels van de procedure op tegenspraak gebracht:

- in België: voor de rechtbank van eerste aanleg of het „tribunal de première instance”;
- in de Bondsrepubliek Duitsland: voor het „Oberlandesgericht”;
- in Frankrijk: voor de „cour d'appel”;
- in Italië: voor de „corte d'appello”;
- in Luxemburg: voor „la Cour supérieure de Justice siégeant en matière d'appel civil”;
- in Nederland: voor de arrondissements-rechtbank.

Tegen de op het verzet gewezen beslissing kan slechts een eis tot cassatie worden ingesteld en in de Bondsrepubliek Duitsland, slechts het middel van „Rechtsbeschwerde” worden aangewend.

Artikel 38

Het gerecht dat over het verzet oordeelt kan op verzoek van de partij, die het verzet heeft gedaan, zijn uitspraak aanhouden indien tegen de in den vreemde gegeven beslissing in de Staat van herkomst een gewoon rechtsmiddel is aangewend of indien de termijn daarvoor nog niet is verstreken; in dit laatste geval kan het gerecht een termijn stellen binnen welke het rechtsmiddel moet worden aangewend.

Dit gerecht kan het verlot tot tenuitvoerlegging ook geven op voorwaarde dat zekerheid wordt gesteld; de zekerheid wordt door het gerecht omschreven.

Artikel 39

Gedurende de termijn van verzet, bedoeld in artikel 36, en tot het tijdstip dat daarover uitspraak is gedaan, kunnen slechts bewarende maatregelen worden genomen ten aanzien van de goederen van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging is gevraagd.

De beslissing waarbij de tenuitvoerlegging wordt toegestaan houdt tevens het verlot in deze maatregelen te treffen.

Artikel 40

Indien zijn verzoek is afgewezen kan de verzoeker daartegen beroep instellen:

- in België bij het hof van beroep of de „cour d'appel”;
- in de Bondsrepubliek Duitsland bij het „Oberlandesgericht”;

Si cette partie est domiciliée dans un Etat contractant autre que celui où la décision qui autorise l'exécution a été rendue, le délai est de deux mois et court du jour où la signification a été faite à personne ou à domicile. Ce délai ne comporte pas de prorogation à raison de la distance.

Article 37

Le recours est porté, selon les règles de la procédure contradictoire:

- en Belgique, devant le tribunal de première instance ou la „recht-bank van eerste aanleg”;
- en République Fédérale d'Allemagne, devant l'„Oberlandes-gericht”;
- en France, devant la cour d'appel;
- en Italie, devant la „corte d'appello”;
- au Luxembourg, devant la Cour supérieure de Justice siégeant en matière d'appel civil;
- aux Pays-Bas, devant l'„Arrondissementsrechtbank”.

La décision rendue sur le recours ne peut faire l'objet que d'un pourvoi en cassation et, en République Fédérale d'Allemagne, d'une „Rechtsbeschwerde”.

Article 38

La juridiction saisie du recours peut, à la requête de la partie qui l'a formé, surseoir à statuer si la décision étrangère fait, dans l'Etat d'origine, l'objet d'un recours ordinaire ou si le délai pour le former n'est pas expiré; dans ce dernier cas, la juridiction peut impartir un délai pour former ce recours.

Cette juridiction peut également subordonner l'exécution à la constitution d'une garantie qu'elle détermine.

Article 39

Pendant le délai du recours prévu à l'article 36 et jusqu'à ce qu'il ait été statué sur celui-ci, il ne peut être procédé qu'à des mesures conservatoires sur les biens de la partie contre laquelle l'exécution est demandée.

La décision qui accorde l'exécution emporte l'autorisation de procéder à ces mesures.

Article 40

Si sa requête est rejetée, le requérant peut former un recours:

- en Belgique, devant la Cour d'appel ou le „Hof van Beroep”;
- en République Fédérale d'Allemagne, devant l'„Oberlandes-gericht”;

- in Frankrijk bij de „Cour d'appel”;
- in Italië bij de „corte d'appello”;
- in Luxemburg bij „la Cour supérieure de justice siégeant en matière d'appel civil”;
- in Nederland bij het gerechtshof.

De partij tegen wie de tenuitvoerlegging is gevraagd wordt opgeroepen te verschijnen voor het gerecht bij hetwelk het beroep is ingesteld. In geval van verstek zijn de bepalingen van artikel 20, tweede en derde lid, van toepassing, ook wanneer deze partij geen woonplaats heeft op het grondgebied van een der verdragsluitende Staten.

Artikel 41

Tegen de beslissing waarbij over het beroep, bedoeld in artikel 40, uitspraak wordt gedaan kan slechts een eis tot cassatie worden ingesteld en, in de Bondsrepubliek Duitsland, slechts het middel van „Rechtsbeschwerde” worden aangewend.

Artikel 42

Wanneer in de in den vreemde gegeven beslissing uitspraak is gedaan over meer dan een punt van de eis, en de tenuitvoerlegging niet voor het geheel kan worden toegestaan, staat de rechterlijke autoriteit de tenuitvoerlegging toe voor één of meer onderdelen daarvan.

De verzoeker kan vorderen dat het verlot tot tenuitvoerlegging een gedeelte van de uitspraak betreft.

Artikel 43

In den vreemde gegeven beslissingen die een veroordeling tot een dwangsom inhouden, kunnen in de aangezochte Staat slechts ten uitvoer worden gelegd indien het bedrag ervan door de gerechten van de Staat van herkomst is bepaald.

Artikel 44

De partij die in het land, waar de beslissing is gegeven, vergunning had verkregen om kosteloos of tegen verminderd tarief te procederen, behoudt zonder nieuw onderzoek dit recht in de procedure bedoeld in de artikelen 32 tot en met 35.

Artikel 45

De partij, die in een verdragsluitende Staat de tenuitvoerlegging vraagt van een in een andere verdragsluitende Staat gegeven beslissing, kan geen enkele zekerheid of depot, onder welke benaming ook, worden opgelegd wegens de hoedanigheid van vreemdeling dan wel wegens het ontbreken van een woonplaats of verblijfplaats in eerstgenoemde Staat.

- en France, devant la Cour d'appel;
- en Italie, devant la „corte d'appello”;
- au Luxembourg, devant la Cour supérieure de Justice siégeant en matière d'appel civil;
- aux Pays-Bas, devant la „Gerechtshof”.

La partie contre laquelle l'exécution est demandée est appelée à comparaître devant la juridiction saisie du recours. En cas de défaut, les dispositions de l'article 20, deuxième et troisième alinéas, sont applicables alors même que cette partie n'est pas domiciliée sur le territoire d'un des Etats contractants.

Article 41

La décision rendue sur le recours prévu à l'article 40 ne peut faire l'objet que d'un pourvoi en cassation et, en République Fédérale d'Allemagne, d'une „Rechtsbeschwerde”.

Article 42

Lorsque la décision étrangère a statué sur plusieurs chefs de la demande et que l'exécution ne peut être autorisée pour le tout, l'autorité judiciaire accorde l'exécution pour un ou plusieurs d'entre eux.

Le requérant peut demander une exécution partielle.

Article 43

Les décisions étrangères condamnant à une astreinte ne sont exécutoires dans l'Etat requis que si le montant en a été définitivement fixé par les tribunaux de l'Etat d'origine.

Article 44

Le requérant admis à l'assistance judiciaire dans l'Etat où la décision a été rendue en bénéfice, sans nouvel examen, dans la procédure prévue aux articles 32 à 35.

Article 45

Aucune caution ni aucun dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être imposé en raison, soit de la qualité d'étranger, soit du défaut de domicile ou de résidence dans le pays, à la partie qui demande l'exécution dans un Etat contractant d'une décision rendue dans un autre Etat contractant.

AFDELING 3

Gemeenschappelijke bepalingen

Artikel 46

De partij die de erkenning inroept, of de tenuitvoerlegging verzoekt van een beslissing moet overleggen:

1. een expeditie ervan die voldoet aan de voorwaarden nodig voor haar echtheid;
2. indien de beslissing bij verstek gewezen is, het origineel of een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het document waaruit blijkt dat het stuk dat het geding heeft ingeleid aan de niet verschenen partij is betekend of is medegedeeld.

Artikel 47

De partij die de tenuitvoerlegging verzoekt moet bovendien overleggen:

1. enig document waaruit kan worden vastgesteld dat de beslissing volgens de wet van de Staat van herkomst uitvoerbaar is en betekend is geworden;
2. voor zoveel nodig, een document waaruit blijkt dat de verzoeker in de Staat van herkomst vergunning heeft verkregen om kosteloos of tegen verminderd tarief te procederen.

Artikel 48

Bij gebreke van overlegging van de in de artikelen 46, nr. 2 en 47, nr. 2 bedoelde documenten kan de rechterlijke autoriteit voor de overlegging een termijn bepalen of gelijkwaardige documenten aanvaarden, dan wel, indien zij zich voldoende voorgelicht acht, van de overlegging vrijstelling verlenen.

Indien de rechterlijke autoriteit zulks verlangt wordt van de documenten een vertaling overgelegd; de vertaling wordt gewaarmerkt door degene die in een van de verdragsluitende Staten daartoe gemachtigd is.

Artikel 49

Geen enkele legalisatie of soortgelijke formaliteit mag worden geëist met betrekking tot de documenten genoemd in de artikelen 46, 47 en 48, tweede lid, alsook, in voorkomend geval, met betrekking tot de procesvolmacht.

TITEL IV

Authentieke akten en gerechtelijke schikkingen

Artikel 50

Authentieke akten, verleden en uitvoerbaar in een verdragsluitende Staat, worden op verzoek, overeenkomstig de in de artikelen 31 en volgende bedoelde procedure, in een andere verdragsluitende Staat

SECTION 3

Dispositions communes

Article 46

La partie qui invoque la reconnaissance ou demande l'exécution d'une décision doit produire:

1°. une expédition de celle-ci réunissant les conditions nécessaires à son authenticité;

2°. s'il s'agit d'une décision par défaut, l'original ou une copie certifiée conforme du document établissant que l'acte introductif d'instance a été signifié ou notifié à la partie défaillante.

Article 47

La partie qui demande l'exécution doit, en outre produire:

1°. tout document de nature à établir que, selon la loi de l'Etat d'origine, la décision est exécutoire et a été signifiée;

2°. s'il y a lieu, un document justifiant que le requérant bénéficie de l'assistance judiciaire dans l'Etat d'origine.

Article 48

A défaut de production des documents mentionnés à l'article 46, 2°. et à l'article 47, 2°, l'autorité judiciaire peut impartir un délai pour les produire ou accepter des documents équivalents ou, si elle s'estime suffisamment éclairée, en dispenser.

Il est produit une traduction des documents si l'autorité judiciaire l'exige; la traduction est certifiée par une personne habilitée à cet effet dans l'un des Etats contractants.

Article 49

Aucune légalisation ni formalité analogue n'est exigée en ce qui concerne les documents mentionnés aux articles 46, 47 et 48, deuxième alinéa, ainsi que, le cas échéant, la procuration ad litem.

TITRE IV

Actes authentiques et transactions judiciaires

Article 50

Les actes authentiques reçus et exécutoires dans un Etat contractant sont, sur requête, revêtus de la formule exécutoire dans un autre Etat contractant, conformément à la procédure prévue aux

voorzien van het verlof tot tenuitvoerlegging. Het verzoek kan slechts worden afgewezen indien de tenuitvoerlegging van de authentieke akte strijdig is met de openbare orde van de aangezochte Staat.

De overgelegde akte moet voldoen aan de voorwaarden, nodig voor haar echtheid in de Staat van herkomst.

De bepalingen van de derde afdeling van titel III zijn, voor zover nodig, van toepassing.

Artikel 51

Gerechtelijke schikkingen, welke in de loop van een geding tot stand zijn gekomen, en die uitvoerbaar zijn in de Staat van herkomst, zijn op dezelfde voet als authentieke akten uitvoerbaar in de aangezochte Staat.

TITEL V

Algemene bepalingen

Artikel 52

Om vast te stellen of een partij woonplaats heeft op het grondgebied van de verdragsluitende Staat, bij een van welks gerechten een zaak aanhangig is, past de rechter zijn interne wet toe.

Indien een partij geen woonplaats heeft in de Staat, bij een van welks gerechten een zaak aanhangig is, past de rechter ter vaststelling of zij een woonplaats heeft in een andere verdragsluitende Staat, de wet van die Staat toe.

Evenwel wordt, om de woonplaats van een partij vast te stellen, de nationale wet van die partij toegepast indien volgens deze wet de woonplaats afhankelijk is van de woonplaats van een ander persoon of van de zetel van een autoriteit.

Artikel 53

Voor de toepassing van dit verdrag wordt de plaats van vestiging van vennootschappen en rechtspersonen gelijkgesteld met de woonplaats. Om deze plaats van vestiging vast te stellen, past de rechter evenwel de regels van het voor hem geldende internationale privaatrecht toe.

TITEL VI

Overgangsbepalingen

Artikel 54

De bepalingen van dit verdrag zijn slechts van toepassing op na zijn inwerkingtreden ingestelde rechtsvorderingen en verleden authentieke akten.

articles 31 et suivants. La requête ne peut être rejetée que si l'exécution de l'acte authentique est contraire à l'ordre public de l'Etat requis.

L'acte produit doit réunir les conditions nécessaires à son authenticité dans l'Etat d'origine.

Les dispositions de la section 3 du titre III sont, en tant que de besoin, applicables.

Article 51

Les transactions conclues devant le juge au cours d'un procès et exécutoires dans l'Etat d'origine sont exécutoires dans l'Etat requis aux mêmes conditions que les actes authentiques.

TITRE V

Dispositions générales

Article 52

Pour déterminer si une partie a un domicile sur le territoire de l'Etat contractant dont les tribunaux sont saisis, le juge applique sa loi interne.

Lorsqu'une partie n'a pas de domicile dans l'Etat dont les tribunaux sont saisis, le juge, pour déterminer si elle a un domicile dans un autre Etat contractant, applique la loi de cet Etat.

Toutefois, pour déterminer le domicile d'une partie, il est fait application de sa loi nationale si, selon celle-ci, son domicile dépend de celui d'une autre personne ou du siège d'une autorité.

Article 53

Le siège des sociétés et des personnes morales est assimilé au domicile pour l'application de la présente Convention. Toutefois, pour déterminer ce siège, le juge saisi applique les règles de son droit international privé.

TITRE VI

Dispositions transitoires

Article 54

Les dispositions de la présente Convention ne sont applicables qu'aux actions judiciaires intentées et aux actes authentiques reçus postérieurement à son entrée en vigueur.

Evenwel worden beslissingen, gegeven na de dag van inwerking-treding van dit verdrag naar aanleiding van voor deze dag ingestelde vorderingen, erkend en ten uitvoer gelegd overeenkomstig de bepalingen van titel III, indien de toegepaste bevoegdheidsregels overeenkomen met de regels, voorzien in titel II, of neergelegd in een verdrag dat tussen de Staat van herkomst en de aangezochte Staat van kracht was toen de vordering werd ingesteld.

TITEL VII

Verhouding tot andere verdragen

Artikel 55

Onverminderd de bepalingen van de artikelen 54, tweede lid, en 56 vervangt dit verdrag tussen de Staten die daarbij partij zijn, de tussen twee of meer van deze Staten gesloten verdragen en overeenkomsten, te weten:

- de overeenkomst tussen België en Frankrijk betreffende de rechterlijke bevoegdheid, het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, gesloten te Parijs op 8 juli 1899;

- het verdrag tussen Nederland en België betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, gesloten te Brussel op 28 maart 1925;

- het verdrag tussen Frankrijk en Italië betreffende de tenuitvoerlegging van vonnissen in burgerlijke en handelszaken, gesloten te Rome op 3 juni 1930;

- het verdrag tussen Duitsland en Italië betreffende de tenuitvoerlegging van vonnissen in burgerlijke en handelszaken, gesloten te Rome op 9 maart 1936;

- de overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Bondsrepubliek Duitsland betreffende de erkenning en de wederzijdse tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, scheidsrechterlijke uitspraken en authentieke akten in burgerlijke zaken of handelszaken, gesloten te Bonn op 30 juni 1958;

- het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Italiaanse Republiek betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in burgerlijke en handelszaken, gesloten te Rome op 17 april 1959;

Toutefois, les décisions rendues après la date d'entrée en vigueur de la présente Convention à la suite d'actions intentées avant cette date sont reconnues et exécutées, conformément aux dispositions du titre III si les règles de compétence appliquées sont conformes à celles prévues soit par le titre II soit par une convention qui était en vigueur entre l'Etat d'origine et l'Etat requis lorsque l'action a été intentée.

TITRE VII

Relations avec les autres conventions

Article 55

Sans préjudice des dispositions de l'article 54, deuxième alinéa, et de l'article 56, la présente Convention remplace entre les Etats qui y sont parties les conventions conclues entre deux ou plusieurs de ces Etats, à savoir:

- la convention entre la Belgique et la France sur la compétence judiciaire, sur l'autorité et l'exécution des décisions judiciaires, des sentences arbitrales et des actes authentiques, signée à Paris le 8 juillet 1899;

- la convention entre la Belgique et les Pays-Bas sur la compétence judiciaire territoriale, sur la faillite, ainsi que sur l'autorité et l'exécution des décisions judiciaires, des sentences arbitrales et des actes authentiques, signée à Bruxelles, le 28 mars 1925;

- la convention entre la France et l'Italie, sur l'exécution des jugements en matière civile et commerciale, signée à Rome, le 3 juin 1930;

- la convention entre l'Allemagne et l'Italie sur la reconnaissance et l'exécution des décisions judiciaires en matière civile et commerciale, signée à Rome, le 9 mars 1936;

- la convention entre la République Fédérale d'Allemagne et le Royaume de Belgique concernant la reconnaissance et l'exécution réciproques en matière civile et commerciale, des décisions judiciaires sentences arbitrales et actes authentiques, signée à Bonn, le 30 juin 1958;

- la convention entre le Royaume des Pays-Bas et la République Italienne sur la reconnaissance et l'exécution des décisions judiciaires en matière civile et commerciale, signée à Rome, le 17 avril 1959;

– de overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Italiaanse Republiek betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en andere uitvoerbare titels in burgerlijke en handelszaken, gesloten te Rome op 6 april 1962;

– het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland betreffende de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en andere executoriale titels in burgerlijke zaken, gesloten te 's-Gravenhage op 30 augustus 1962,

en voorzover het van kracht is:

– het verdrag tussen België, Nederland en Luxemburg betreffende de rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, gesloten te Brussel op 24 november 1961.

Artikel 56

De in artikel 55 vermelde verdragen en overeenkomsten blijven van kracht ten aanzien van onderwerpen waarop dit verdrag niet van toepassing is.

Zij blijven van kracht met betrekking tot voor de inwerkingtreding van dit verdrag gegeven beslissingen en verleden akten.

Artikel 57

Dit verdrag laat onverlet de verdragen, waarbij de verdragsluitende Staten partij zijn of zullen zijn en die, voor bijzondere onderwerpen, de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen regelen.

Artikel 58

De bepalingen van dit verdrag maken geen inbreuk op de rechten, welke aan Zwitsers zijn toegekend bij het op 15 juni 1869 tussen Frankrijk en de Zwitserse Conferentie gesloten verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van vonnissen in burgerlijke zaken.

Artikel 59

Dit verdrag belet niet, dat een verdragsluitende Staat zich tegenover een derde Staat, bij een verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, verbindt om een beslissing niet te erkennen, welke, met name in een andere verdragsluitende Staat, gegeven is tegen een verweerder, die zijn woonplaats of zijn gewone verblijf had in het gebied van die derde Staat, indien in een door artikel 4 voorzien geval de beslissing slechts gegrond kon worden op een bevoegdheid als bedoeld in artikel 3, tweede lid.

– la convention entre le Royaume de Belgique et la République Italienne concernant la reconnaissance et l'exécution des décisions judiciaires et d'autres titres exécutoires en matière civile et commerciale, signée à Rome, le 6 avril 1962;

– la convention entre le Royaume des Pays-Bas et la République Fédérale d'Allemagne sur la reconnaissance et l'exécution mutuelles des décisions judiciaires et autres titres exécutoires en matière civile et commerciale, signée à La Haye, le 30 août 1962,

et pour autant qu'il est en vigueur:

– le Traité entre la Belgique, les Pays-Bas et le Luxembourg sur la compétence judiciaire, sur la faillite, sur l'autorité et l'exécution des décisions judiciaires, des sentences arbitrales et des actes authentiques, signé à Bruxelles, le 24 novembre 1961.

Article 56

Le Traité et les conventions mentionnés à l'article 55 continuent à produire leurs effets dans les matières auxquelles la présente Convention n'est pas applicable.

Ils continuent à produire leurs effets en ce qui concerne les décisions rendues et les actes reçus avant l'entrée en vigueur de la présente Convention.

Article 57

La présente Convention ne déroge pas aux conventions auxquelles les Etats contractants sont ou seront Parties et qui, dans des matières particulières, règlent la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions.

Article 58

Les dispositions de la présente Convention ne portent pas préjudice aux droits reconnus aux ressortissants Suisses par la convention conclue, le 15 juin 1869, entre la France et la Confédération helvétique sur la compétence judiciaire et l'exécution des jugements en matière civile.

Article 59

La présente Convention ne fait pas obstacle à ce qu'un Etat contractant s'engage envers un Etat tiers, aux termes d'une convention sur la reconnaissance et l'exécution des jugements, à ne pas reconnaître une décision rendue, notamment dans un autre Etat contractant, contre un défendeur qui avant son domicile ou sa résidence habituelle sur le territoire de l'Etat tiers lorsque, dans un cas prévu par l'article 4, la décision n'a pu être fondée que sur une compétence visée à l'article 3, deuxième alinéa.

TITEL VIII

Slotbepalingen

Artikel 60

Dit verdrag is van toepassing op het Europese gebied van de verdragsluitende Staten, de Franse overzeese departementen en de Franse overzeese gebieden.

Het Koninkrijk der Nederlanden kan op het tijdstip van de ondertekening of de bekrachtiging van dit verdrag, of op elk tijdstip nadien, door middel van een kennisgeving aan de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen verklaren dat dit verdrag van toepassing zal zijn op Suriname en de Nederlandse Antillen.

Bij gebreke van een dergelijke verklaring voor wat betreft de Nederlandse Antillen worden de procedures welke binnen het Europese grondgebied van het Koninkrijk ten gevolge van het instellen van een beroep in cassatie tegen de beslissingen van gerechten van de Nederlandse Antillen gevoerd worden, beschouwd als procedures welke voor deze gerechten worden gevoerd.

Artikel 61

Dit verdrag wordt door de verdragsluitende Staten bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen.

Artikel 62

Dit verdrag treedt in werking op de eerste dag van de derde maand die volgt op het nederleggen van de akte van bekrachtiging door de ondertekenende Staat, die als laatste deze handeling verricht.

Artikel 63

De verdragsluitende Staten erkennen dat elke Staat die lid wordt van de Europese Economische Gemeenschap verplicht zal zijn te aanvaarden dat dit verdrag de grondslag zal vormen bij de onderhandelingsen welke noodzakelijk zijn om, in de betrekkingen tussen de verdragsluitende Staten en die Staat de uitvoering van artikel 220, laatste alinea, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap te verzekeren.

Omtrent de noodzakelijke aanpassingen zal een bijzonder verdrag tussen de verdragsluitende Staten enerzijds en die Staat anderzijds kunnen worden gesloten.

Artikel 64

De Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen stelt de ondertekenende Staten in kennis van:

- a) het nederleggen van iedere akte van bekrachtiging;
- b) de datum van inwerkingtreding van dit verdrag;

TITRE VIII

Dispositions finales

Article 60

La présente Convention s'applique au territoire européen des Etats contractants, aux départements français d'outre-mer ainsi qu'aux territoires français d'outre-mer.

Le Royaume des Pays-Bas peut déclarer au moment de la signature ou de la ratification de la présente Convention ou à tout moment ultérieur, par voie de notification au Secrétaire-général du Conseil des Communautés Européennes, que la présente Convention sera applicable au Surinam et aux Antilles néerlandaises.

A défaut d'une telle déclaration en ce qui concerne les Antilles néerlandaises, les procédures se déroulant sur le territoire européen du Royaume à la suite d'un pourvoi en cassation contre les décisions de tribunaux des Antilles néerlandaises, sont considérées comme des procédures se déroulant devant ces tribunaux.

Article 61

La présente Convention sera ratifiée par les Etats contractants. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général du Conseil des Communautés Européennes.

Article 62

La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du troisième mois suivant le dépôt de l'instrument de ratification de l'Etat signataire qui procèdera le dernier à cette formalité.

Article 63

Les Etats contractants reconnaissent que tout Etat qui devient membre de la Communauté Economique Européenne aura l'obligation d'accepter que la présente Convention soit prise comme base pour les négociations nécessaires pour assurer la mise en oeuvre de l'article 220, dernier alinéa, du Traité instituant la Communauté Economique Européenne, dans les rapports entre les Etats contractants et cet Etat.

Les adaptations nécessaires pourront faire l'objet d'une convention spéciale entre les Etats contractants d'une part et cet Etat d'autre part.

Article 64

Le Secrétaire général du Conseil des Communautés Européennes notifiera aux Etats signataires:

- a) le dépôt de tout instrument de ratification;
- b) la date d'entrée en vigueur de la présente Convention;

- c) de ingevolge artikel 60, tweede lid, ontvangen verklaringen;
- d) de ingevolge artikel IV van het Protocol ontvangen verklaringen;
- e) de ingevolge artikel VI van het Protocol gedane mededelingen.

Artikel 65

Het met instemming van alle verdragsluitende Staten aan dit verdrag toegevoegde Protocol, maakt een wezenlijk onderdeel van het verdrag uit.

Artikel 66

Dit verdrag wordt voor onbeperkte tijd gesloten.

Artikel 67

Elke verdragsluitende Staat kan verzoeken om herziening van dit verdrag. In dat geval roept de Voorzitter van de Raad der Europese Gemeenschappen een conferentie voor de herziening bijeen.

Artikel 68

Dit verdrag, opgesteld in één exemplaar, in de Duitse, de Franse, de Italiaanse en de Nederlandse taal, welke vier teksten gelijkelijk authentiek zijn, zal worden nedergelegd in het archief van het Secretariaat van de Raad der Europese Gemeenschappen. De Secretaris-Generaal zendt een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift daarvan toe aan de Regering van elke ondertekenende Staat.

TEN BLIJKE WAARVAN de onderscheiden gevolmachtigden hun handtekening onder dit Verdrag hebben gesteld.

GEDAAN te Brussel, op zevenentwintig september negentienhonderd acht en zestig.

Pour sa Majesté le Roi des Belges,
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen,

(w.g.) PIERRE HARMEL

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland,

(w.g.) WILLY BRANDT

Pour le Président de la République Française,

(w.g.) MICHEL DEBRE

- c) les déclarations reçues en application de l'article 60, deuxième alinéa;
- d) les déclarations reçues en application de l'article IV du Protocole;
- e) les communications faites en application de l'article VI du Protocole.

Article 65

Le Protocole qui, du commun accord des Etats contractants, est annexé à la présente Convention, en fait partie intégrante.

Article 66

La présente Convention est conclue pour une durée illimitée.

Article 67

Chaque Etat contractant peut demander la révision de la présente Convention. Dans ce cas, une conférence de révision est convoquée par le Président du Conseil des Communautés Européennes.

Article 68

La présente Convention, rédigée en un exemplaire unique en langue allemande, en langue française, en langue italienne et en langue néerlandaise, les quatre textes faisant également foi, sera déposée dans les archives du Secrétariat du Conseil des Communautés Européennes. Le Secrétaire général en remettra une copie certifiée conforme à chacun des Gouvernements des Etats signataires.

EN FOI DE QUOI, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leur signature au bas de la présente Convention.

FAIT à Bruxelles, le vingt-sept septembre mil neuf cent soixante-huit.

Per il Presidente della Repubblica Italiana,
(w.g.) GIUSEPPE MEDICI

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg,
(w.g.) PIERRE GREGOIRE

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden,
(w.g.) J. M. A. H. LUNS

Protocol

De Hoge Verdragsluitende Partijen hebben over de volgende bepalingen die als bijlage aan het verdrag worden toegevoegd, overeenstemming bereikt:

Artikel I

Ieder die in Luxemburg woonplaats heeft en met toepassing van artikel 5, nr. 1, voor een gerecht van een andere verdragsluitende Staat is opgeroepen kan de bevoegdheid van dit gerecht afwijzen.

Dit gerecht verklaart zich ambtshalve onbevoegd indien de verweerder niet verschijnt.

Een overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegde rechter in de zin van artikel 17 heeft, ten opzichte van een persoon die in Luxemburg woonplaats heeft, slechts rechtsgevolg indien deze de overeenkomst uitdrukkelijk en in het bijzonder heeft aanvaard.

Artikel II

Degenen die in een verdragsluitende Staat woonplaats hebben en wegens een onopzettelijk gepleegd strafbaar feit vervolgd worden voor de gerechten van een andere verdragsluitende Staat, welks onderdaan zij niet zijn, zijn, onverminderd aldaar geldende gunstigere bepalingen, bevoegd zich te doen verdedigen door daartoe bevoegde personen, zelfs indien zij niet persoonlijk verschijnen.

Het gerecht dat de zaak berecht kan echter de persoonlijke verschijning bevelen; indien deze niet heeft plaatsgevonden behoeft de beslissing, op de burgerlijke rechtsvordering gewezen zonder dat de betrokkene de gelegenheid heeft gehad zich te doen verdedigen, in de overige verdragsluitende Staten niet te worden erkend, noch te worden tenuitvoergelegd.

Artikel III

Ter zake van de procedure tot verlening van het verlof tot tenuitvoerlegging, wordt in de aangezochte Staat geen belasting, recht of heffing, evenredig aan het geldelijke belang der zaak, geheven.

Artikel IV

De gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken, opgemaakt op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, die medegedeeld of betekend moeten worden aan personen die zich op het grondgebied van een andere verdragsluitende Staat bevinden worden toegezonden op de wijze als is voorzien in tussen de verdragsluitende Staten gesloten verdragen of overeenkomsten.

Tenzij de Staat van bestemming zich daartegen verzet bij een verklaring gedaan aan de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen, kunnen deze stukken ook rechtstreeks door de deurwaarder van de Staat, waar de stukken zijn opgesteld, worden toegezonden aan de deurwaarders van de Staat op welks grondgebied degene, voor wie het stuk bestemd is, zich bevindt. In

Protocole

Les Hautes Parties Contractantes sont convenues des dispositions ci-après, qui sont annexées à la Convention:

Article I

Toute personne domiciliée au Luxembourg, atraite devant un tribunal d'un autre Etat contractant en application de l'article 5, 1°, peut décliner la compétence de ce tribunal.

Ce tribunal se déclare d'office incompétent si le défendeur ne comparaît pas.

Toute convention attributive de juridiction au sens de l'article 17 ne produit ses effets à l'égard d'une personne domiciliée au Luxembourg que si celle-ci l'a expressément et spécialement acceptée.

Article II

Sans préjudice de dispositions nationales plus favorables, les personnes domiciliées dans un Etat contractant et poursuivies pour une infraction involontaire devant les juridictions répressives d'un autre Etat contractant dont elles ne sont pas les nationaux, peuvent se faire défendre par les personnes habilitées à cette fin, même si elles ne comparaissent pas personnellement.

Toutefois, la juridiction saisie peut ordonner la comparution personnelle; si celle-ci n'a pas eu lieu, la décision rendue sur l'action civile sans que la personne en cause ait eu la possibilité de se faire défendre pourra ne pas être reconnue ni exécutée dans les autres Etats contractants.

Article III

Aucun impôt, droit ou taxe, proportionnel à la valeur du litige, n'est perçu dans l'Etat requis à l'occasion de la procédure tendant à l'octroi de la formule exécutoire.

Article IV

Les actes judiciaires et extra-judiciaires dressés sur le territoire d'un Etat contractant et qui doivent être notifiés ou signifiés à des personnes se trouvant sur le territoire d'un autre Etat contractant, sont transmis selon les modes prévus par les conventions ou accords conclus entre les Etats contractants.

Sauf si l'Etat de destination s'y oppose par déclaration faite au Secrétaire général du Conseil des Communautés Européennes, ces actes peuvent aussi être envoyés directement par les officiers ministériels de l'Etat où les actes sont dressés aux officiers ministériels de l'Etat sur le territoire duquel se trouve le destinataire de l'acte. Dans ce cas, l'officier ministériel de l'Etat d'origine transmet une copie de

dat geval zendt de deurwaarder van de Staat van herkomst een afschrift van het stuk aan de deurwaarder, die in de aangezochte Staat bevoegd is het stuk aan degene, voor wie het bestemd is, uit te reiken. Deze uitreiking geschiedt volgens de door de wet van de aangezochte Staat voorgeschreven formaliteiten. De daarvan opgemaakte verklaring wordt rechtstreeks aan de deurwaarder van de Staat van herkomst toegezonden.

Artikel V

De rechterlijke bevoegdheid, voorzien in de artikelen 6, no. 2, en 10 ten aanzien van de vordering tot vrijwaring of de vordering tot voeging of tussenkomst, kan in de Bondsrepubliek Duitsland niet worden ingeroepen. In deze Staat kan ieder die woonplaats heeft in een andere verdragsluitende Staat met toepassing van de artikelen 68 en 72 tot en met 74 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering betreffende de *litis denunciatio* voor de gerechten worden opgeroepen.

De in de overige verdragsluitende Staten krachtens de artikelen 6, no. 2 en 10 gegeven beslissingen worden in de Bondsrepubliek Duitsland overeenkomstig titel III erkend en tenuitvoer gelegd. De gevolgen voor derden van de in deze Staat met toepassing van de artikelen 68 en 72 tot en met 74 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gegeven beslissingen worden eveneens in de overige verdragsluitende Staten erkend.

Artikel VI

De verdragsluitende Staten zullen aan de Secretaris-Generaal van de Raad der Europese Gemeenschappen mededeling doen van de teksten van hun wettelijke bepalingen, die verandering brengen hetzij in de in het verdrag vermelde artikelen uit hun wetgeving, hetzij in de aanwijzing van de gerechten in titel III, tweede afdeling van het verdrag.

TEN BLIJKE WAARVAN de onderscheiden gevolmachtigden hun handtekening onder dit Protocol hebben gesteld.

GEDAAN te Brussel op zevenentwintig september negentienhonderd acht en zestig.

Pour sa Majesté le Roi des Belges,
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belges,
(w.g.) PIERRE HARMEL

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland,
(w.g.) WILLY BRANDT

Pour le Président de la République Française,
(w.g.) MICHEL DEBRE

l'acte à l'officier ministériel de l'Etat requis, qui est compétent pour la remettre au destinataire. Cette remise est faite dans les formes prévues par la loi de l'Etat requis. Elle est constatée par une attestation envoyée directement à l'officier ministériel de l'Etat d'origine.

Article V

La compétence judiciaire prévue à l'article 6, 2° et à l'article 10, pour la demande en garantie ou la demande en intervention, ne peut être invoquée dans la République Fédérale d'Allemagne. Dans cet Etat, toute personne domiciliée sur le territoire d'un autre Etat contractant peut être appelée devant des tribunaux en application des articles 68 et 72, 73 et 74 du Code de procédure civile concernant la litis denunciatio.

Les décisions rendues dans les autres Etats contractants en vertu de l'article 6, 2° et de l'article 10 sont reconnues et exécutées dans la République Fédérale d'Allemagne, conformément au titre III. Les effets produits à l'égard des tiers en application des articles 68 et 72, 73 et 74 du Code de procédure civile, par les jugements rendus dans cet Etat, sont également reconnus dans les autres Etats contractants.

Article VI

Les Etats contractants communiqueront au Secrétaire général du Conseil des Communautés Européennes les textes de leurs dispositions législatives qui modifieraient soit les articles de leurs lois qui sont mentionnés dans la Convention, soit les juridictions qui sont désignées au titre III, section 2 de la Convention.

EN FOI DE QUOI les plénipotentiaires soussignés ont apposé leur signature au bas du présent Protocole.

FAIT à Bruxelles, le vingt-sept septembre mil neuf cent soixante-huit.

Per il Presidente della Repubblica Italiana,
(w.g.) GIUSEPPE MEDICI

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg,
(w.g.) PIERRE GREGOIRE

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden,
(w.g.) J. M. A. H. LUNS

Gemeenschappelijke verklaring

De Regeringen van het Koninkrijk België, van de Bondsrepubliek Duitsland, van de Franse Republiek, van de Italiaanse Republiek, van het Groothertogdom Luxemburg en van het Koninkrijk der Nederlanden,

Op het ogenblik van de ondertekening van het verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken,

Geleid door de wens een zo doeltreffend mogelijke toepassing van de bepalingen van dit verdrag te verzekeren,

Verlangende te voorkomen, dat verschillen in uitlegging van het verdrag afbreuk doen aan de eenheid van dit verdrag,

Zich ervan bewust dat zich bij de toepassing van het verdrag eventueel positieve of negatieve bevoegdheidsgeschillen kunnen voordoen,

Verklaren zich bereid:

1. deze vraagstukken te bestuderen en met name de mogelijkheid te onderzoeken om bepaalde bevoegdheden toe te kennen aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en, voor zover nodig, over een daartoe strekkende overeenkomst te onderhandelen;
2. periodiek overleg tussen hun vertegenwoordigers te doen plaatsvinden.

TEN BLIJKE WAARVAN de onderscheiden gevolmachtigden hun handtekening onder deze Gemeenschappelijke Verklaring hebben gesteld.

GEDAAN te Brussel op zevenentwintig september negentienhonderd acht en zestig.

(w.g.) PIERRE HARMEL

(w.g.) WILLY BRANDT

(w.g.) MICHEL DEBRE

(w.g.) GIUSEPPE MEDICI

(w.g.) PIERRE GREGOIRE

(w.g.) J. M. A. H. LUNS

Déclaration commune

Les Gouvernements du Royaume de Belgique, de la République Fédérale d'Allemagne, de la République Française, de la République Italienne, du Grand-Duché de Luxembourg et du Royaume des Pays-Bas,

Au moment de la signature de la Convention concernant la compétence judiciaire et l'exécution des jugements en matière civile et commerciale,

Désirant assurer une application aussi efficace que possible de ses dispositions,

Soucieux d'éviter que des divergences d'interprétation de la Convention ne nuisent à son caractère unitaire,

Conscients du fait que des conflits positifs ou négatifs de compétence pourraient éventuellement se présenter dans l'application de la Convention,

Se déclarent prêts:

1. à étudier ces questions et notamment à examiner la possibilité d'attribuer certaines compétences à la Cour de Justice des Communautés Européennes, et à négocier, le cas échéant, un accord à cet effet;
2. à instituer des contacts périodiques entre leurs représentants.

EN FOI DE QUOI les plénipotentiaires ont apposé leur signature au bas de la présente Déclaration commune.

FAIT à Bruxelles, le vingt-sept septembre mil neuf cent soixante-huit.

D. GOEDKEURING

Verdrag en Protocol behoeven ingevolge artikel 60, lid 2, van de Grondwet de goedkeuring der Staten-Generaal alvorens te kunnen worden bekrachtigd.

E. BEKRACHTIGING

Bekrachtiging van Verdrag en Protocol is voorzien in artikel 61, juncto artikel 65, van het Verdrag.

G. INWERKINGTREDING

De bepalingen van Verdrag en Protocol zullen ingevolge artikel 62, juncto artikel 65, van het Verdrag in werking treden op de eerste dag van de derde maand volgend op de nederlegging van de laatste akte van bekrachtiging.

J. GEGEVENS

Van het op 25 maart 1957 te Rome tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, naar welk Verdrag onder meer in de preambule tot het onderhavige Verdrag wordt verwezen, is de Franse tekst geplaatst in *Trb.* 1957, 74. Zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1962, 104. Vergelijk ook *Trb.* 1965, 130 en *Trb.* 1967, 97.

Van het op 15 november 1965 te 's-Gravenhage ondertekende Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en in handelszaken, naar welk Verdrag in artikel 20 van het onderhavige Verdrag wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1966, 91. Zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1969, 55.

Van het op 28 maart 1925 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, naar welk Verdrag in artikel 55 van het onderhavige Verdrag wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Stb.* 1929, 405.

Van het op 17 april 1959 te Rome tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Italiaanse Republiek betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in burgerlijke en handelszaken, naar welk Verdrag in artikel 55 van het onderhavige Verdrag wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1959, 137. Zie ook *Trb.* 1963, 56.

Van het op 30 augustus 1962 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland betreffende de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en andere executoriale titels in burgerlijke zaken, naar welk Verdrag in artikel 55 van het onderhavige Verdrag wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1963, 50. Zie ook *Trb.* 1965, 155.

Van het op 24 november 1961 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg betreffende de rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, naar welk Verdrag in artikel 55 van het onderhavige Verdrag wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1961, 163.

Door de Heer P. Jenard, voorzitter van de Groep van Regeringsdeskundigen, die de tekst van het onderhavige Verdrag opstelde, is een rapport over het Verdrag geredigeerd. De Nederlandse tekst van dit rapport luidt als volgt:

Rapport over het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken
(artikel 220 van het Verdrag van Rome tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap)

HOOFDSTUK I
Opmerkingen vooraf

Overeenkomstig artikel 220 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap zijn de lid-staten overeengekomen voor zover nodig met elkaar in onderhandeling te treden ter verzekering voor hun onderdanen van de vereenvoudiging van de formaliteiten waaraan de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en scheidsrechterlijke uitspraken onderworpen zijn.

Het Verdrag van Rome heeft, door de lid-staten aan te sporen dit vraagstuk te regelen, het belang daarvan erkend. In een nota van de Commissie van de EEG, op 22 oktober 1959 tot de lid-staten gericht ten einde hen uit te nodigen onderhandelingen aan te knopen, werd gezegd dat „een werkelijke interne markt tussen de zes lid-staten pas zal zijn verwezenlijkt wanneer een voldoende rechtsbescherming gewaarborgd is. Er zou gevaar bestaan voor het optreden van storingen en moeilijkheden in het economisch leven van de Gemeenschap, indien vorderingen, voortvloeiende uit de menigvuldige rechtsbetrekkingen welke op de gemeenschappelijke markt over de nationale grenzen heen zullen ontstaan, niet zo nodig met behulp van de

rechter zouden kunnen worden vastgesteld en verhaald. Daar de rechterlijke bevoegdheid in civiele zaken en handelszaken bij de lid-staten berust en de werking van een gerechtelijke uitspraak steeds tot een bepaald Staatsgebied beperkt blijft, is de voornaamste voorwaarde voor de rechtsbescherming en daarmee voor de rechtszekerheid op de gemeenschappelijke markt, dat de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen de lid-staten op bevredigende wijze is geregeld".

Naar aanleiding van deze nota heeft het Comité van de Permanente Vertegenwoordigers op 18 februari 1960 besloten een Comité van deskundigen bijeen te roepen. Dit Comité, samengesteld uit afgevaardigden van de zes landen, uit waarnemers van de Benelux-Commissie voor de bestudering van de eenmaking van het recht, en van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht, alsmede uit vertegenwoordigers van onder de Commissie van de EEG ressorterende diensten, is de eerste maal op 11, 12 en 13 juli 1960 bijeengekomen, en heeft tot voorzitter gekozen Professor BÜLOW, Staatssecretaris, destijds Ministerialdirigent, bij het Bondsministerie van Justitie te Bonn, waarbij het Comité tot rapporteur benoemde de heer Jenard, Directeur bij het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het Comité heeft op zijn vijftiende vergadering van 7 tot en met 11 december 1964 te Brussel gehouden, een „Voorontwerp van Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, alsmede de tenuitvoerlegging van authentieke akten" aanvaard (doc. 14.371/IV/64). Dit voorontwerp werd, vergezeld van een toelichting (doc. 2449/IV/65) aan de regeringen voorgelegd met het verzoek om opmerkingen.

Deze opmerkingen, alsmede die welke zijn gemaakt door de UNICE (Union des Industries de la Communauté Européenne), de bestendige conferentie der Handelskamers der landen van de EEG, de federatie van banken in de EEG en door de Raadgevende Commissie van de balies en de advocatenverenigingen (behorende tot de Internationale Advocatenvereniging) uit de zes EEG-landen zijn door het Comité bestudeerd op zijn vergadering van 5 tot en met 15 juli 1966. Op deze vergadering hebben de deskundigen aan het ontwerp-verdrag zijn definitieve vorm gegeven.

De lijst van de regeringsdeskundigen die aan de werkzaamheden van het Comité hebben deelgenomen, is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

HOOFDSTUK II

Bestaansgrond van het Verdrag

Het zal stellig nuttig zijn, eerst een overzicht te geven van de wijze waarop in elk van de zes landen de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen is geregeld.

A. *Het gemene recht in de zes landen*

In België is deze materie wat de tenuitvoerlegging betreft, in afwachting van de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek, voornamelijk geregeld in artikel 10 van de wet van 25 maart 1876, welke wet de eerste titel van het inleidend boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering inhoudt ¹⁾.

Indien een verdrag op basis van wederkerigheid ontbreekt „neemt de rechter aan wie het exequatur is verzocht zowel in formeel als materieel opzicht kennis van de buitenlandse beslissing, en zijn controle strekt zich zowel uit tot de feiten als tot het recht. Met andere woorden bezit de rechter een volledige herzieningsbevoegdheid” ²⁾ ³⁾.

1) Artikel 10 van de wet van 1876 bepaalt dat:

Zij (de rechtbanken van eerste aanleg) nemen tenslotte kennis van de door buitenlandse rechters in burgerlijke en handelszaken genomen beslissingen. Indien tussen België en het land waar de beslissing genomen werd, een op grond van wederkerigheid gesloten verdrag bestaat, zullen zij slechts de vijf volgende punten onderzoeken:

1. of de beslissing niets inhoudt dat strijdig is met de openbare orde of met de beginselen van het Belgisch publiekrecht;
2. of, volgens de wet van het land waar de beslissing gewezen is, zij kracht van gewijsde heeft verkregen;
3. of, volgens dezelfde wet, de uitgifte die ervan wordt voorgelegd, aan de voor de authenticiteit noodzakelijke voorwaarden voldoet;
4. of de rechten van de verdediging geëerbiedigd zijn geworden;
5. of de buitenlandse rechtbank niet alleenlijk bevoegd is wegens de nationaliteit van de eiser.

De tekst van artikel 570 van het Gerechtelijk Wetboek, opgenomen in de wet van 10 oktober 1967 (bijvoegsel bij het Belgisch Staatsblad van 31 oktober 1967), luidt als volgt:

„De rechtbank van eerste aanleg doet uitspraak, ongeacht de waarde van het geschil, over de vordering tot uitvoerbaarverklaring van de beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door buitenlandse rechters.

Tenzij er reden bestaat tot toepassing van een verdrag tussen België en het land waar de beslissing is gewezen, onderzoekt de rechter, behalve het geschil zelf:

- 1° of de beslissing niets inhoudt dat in strijd is met de beginselen van openbare orde of met de regels van het Belgisch publiekrecht;
- 2° of de rechten van de verdediging geëerbiedigd werden;
- 3° of de vreemde rechter niet enkel wegens de nationaliteit van de eiser bevoegd is;
- 4° of de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan overeenkomstig de wet van het land waar zij gewezen is;
- 5° of de overgelegde uitgifte van de beslissing volgens dezelfde wet voldoet aan de voorwaarden gesteld voor haar authenticiteit.”

Deze bepalingen treden uiterlijk in werking op 31 oktober 1970. Een Koninklijk Besluit zal de datum vaststellen waarop de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek vóór deze vastgestelde termijn in werking zullen treden.

2) Graulich, *Principes de droit international privé*, No. 248 en volgende.

3) Rigaux, *L'efficacité des jugements étrangers en Belgique*. *Journal des tribunaux* - 10 april 1960, blz. 287.

Wat de erkenning aangaat maken de rechtsgeleerde schrijvers en de jurisprudentie een onderscheid naargelang het buitenlandse vonnis al dan niet omtrent de staat en de bevoegdheid van personen is gewezen. Bij de huidige stand van jurisprudentie hebben buitenlandse vonnissen, die geen betrekking hebben op de staat en de bevoegdheid van personen, geen gezag van gewijsde.

Buitenlandse vonnissen waarin over de staat of de bevoegdheid van personen uitspraak is gedaan, kunnen worden aanvaard als bewijs van de door iemand verkregen staat¹⁾. Zodoende staat de buitenlandse beslissing die als zodanig aanvaard wordt, in de weg aan elke nieuwe vordering tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed welke voor een Belgische rechterlijke instantie wordt ingesteld, voor zover de in artikel 10 van de wet van 1876 genoemde vijf vereisten zijn nageleefd, welke vereisten „niets anders betekenen dan de toepassing op buitenlandse vonnissen van de voorschriften welke eerbiediging door de wetgever wordt beschouwd als een wezenlijke voorwaarde voor de geldigheid van elk vonnis”.

In de Bondsrepubliek Duitsland worden buitenlandse vonnissen erkend en tenuitvoerlegging volgens het wederkerigheidsstelsel²⁾. De vereisten voor de erkenning van buitenlandse vonnissen zijn neergelegd in artikel 328 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; deze vereisten zijn:

I. Het door een buitenlandse rechterlijke instantie gewezen vonnis kan niet worden erkend:

1. wanneer volgens de Duitse wet de rechterlijke instanties van de Staat waartoe de buitenlandse rechterlijke instantie behoort, niet bevoegd zijn;

2. wanneer de in het ongelijk gestelde gedaagde Duitser is en hij ter terechtzitting niet is verschenen, zulks in het geval dat de inleidende dagvaarding hem noch in persoon, in de Staat waartoe de betrokken rechtbank behoort, is betekend, noch is betekend door een Duitse autoriteit in het kader van wederzijdse internationale rechts-hulp;

3. wanneer in het vonnis, ten nadele van de Duitse partij, afgeweken is van het bepaalde in de artikelen 13, alinea 1 en 3, of van de artikelen 17, 18 en 22 van de invoeringswet bij het Burgerlijk Wetboek, of van het voorschrift van artikel 27 van deze wet dat naar artikel 13, eerste lid verwijst, en voorts wanneer, in het geval van artikel 12, derde lid van de wet van 4 juli 1939 (RGB1. 1, blz. 1186) inzake de vermissing, de verklaring van vermoedelijk overlijden en de vaststelling van de dag van overlijden, ten nadele van de echtgenote van een vreemdeling, die bij vonnis overleden is ver-

1) Cass. 16.1.1953 – Pas. I. 335.

2) Riezler, Internationales Zivilprozessrecht, 1949, blz. 509 e.v.

klaard, afgeweken is van het voorschrift van artikel 13, tweede lid, van de invoeringswet op het Burgerlijk Wetboek ¹⁾;

4. wanneer de erkenning van het vonnis strijdig zou zijn met de goede zeden of met de doelstellingen van een Duitse wet;

5. wanneer geen wederkerigheid verzekerd is.

II. Het voorschrift van het hierbovengenoemde nummer 5 staat niet in de weg aan de erkenning van het vonnis, wanneer dit laatste geen betrekking heeft op het vermogensrecht en krachtens de Duitse wetten geen enkele rechterlijke instantie in Duitsland bevoegd was.

De procedure voor de erkenning van vonnissen inzake vorderingen betreffende de huwelijksband is in een speciale regeling neergelegd (wet van 11 augustus 1961 – (BGB1, I 1221, art. 7)).

De tenuitvoerlegging is geregeld in de artikelen 722 en 723 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, die als volgt luiden:

Artikel 722

I. „De tenuitvoerlegging van het buitenlandse vonnis kan slechts plaatsvinden indien zij krachtens een exequaturvonnis is bevolen”.

II. „Over het verzoek tot exequatur wordt geoordeeld door het Amtsgericht dan wel door het Landgericht, dat ingevolge het gemene recht ten aanzien van de verweerder bevoegd is, en bovendien door het Amtsgericht of het Landgericht waarvoor de verweerder op grond van artikel 23 kan worden gedagvaard”.

Artikel 723

I. „Het exequatur moet worden verleend zonder toetsing van de beslissing op haar juistheid”.

II. „Het exequatur wordt slechts verleend indien het buitenlandse vonnis volgens het recht van de rechterlijke instantie die de beslissing heeft gegeven, kracht van gewijsde zaak bezit. Het exequatur mag niet worden verleend, indien de erkenning van het vonnis ingevolge artikel 328 is uitgesloten”.

In Frankrijk bepaalt artikel 546 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering dat de door buitenlandse rechters gewezen vonnissen en door buitenlandse ambtenaren opgemaakte akten slechts ten uitvoer kunnen worden gelegd indien zij door een Franse rechter uitvoerbaar zijn verklaard (artikelen 2123 en 2128 van de C. civ.).

Volgens de jurisprudentie moet voor de verlening van het exequatur aan vier voorwaarden worden voldaan: de buitenlandse

1) Deze artikelen van de invoeringswet op het Burgerlijk Wetboek bepalen de toepasselijkheid van de Duitse wetten met betrekking tot de geldigheidsvereisten voor het huwelijk, de vorm van het huwelijk, de echtscheiding, de wettige afstamming, de natuurlijke afstamming, de adoptie, de verklaring van vermoedelijk overlijden.

rechter moet bevoegd zijn geweest, de procedure moet een regelmatig verloop hebben gehad, toegepast moet zijn de wet die door de Franse collisieregels is aangewezen en tenslotte moet de openbare orde zijn geëerbiedigd¹⁾.

Volgens een recent arrest van het Hof van Cassatie (cass. civ. 1ère Section, 7 januari 1964 - in de zaak MUNZER) is het niet toegelaten, dat de exequaturrechter zich begeeft in een onderzoek van het geschil, dat in de oorspronkelijke procedure werd berecht. Dit arrest is sedertdien bevestigd.

In Italië staat het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering daarentegen in beginsel de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen toe.

Volgens artikel 796 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan elk buitenlands vonnis in Italië uitvoerbaar worden verklaard door het Hof van beroep van de plaats waar het vonnis ten uitvoer zal moeten worden gelegd (*Dichiarazione di efficacia*).

Volgens artikel 797 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering onderzoekt het Hof van beroep of het buitenlandse vonnis is gewezen door een rechterlijke autoriteit, die volgens de in Italië van kracht zijnde voorschriften inzake de rechterlijke competentie bevoegd is, of in de procedure in het buitenland de dagvaarding regelmatig is betekend en of de verschijningstermijn voldoende is geweest, voorts of de partijen in de procedure volgens de voorschriften zijn opgetreden en of een eventueel verstek wettig is geconstateerd, of het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, of het vonnis niet in strijd is met een door een Italiaanse rechterlijke autoriteit gewezen vonnis, of geen procedure tussen dezelfde partijen en over hetzelfde voorwerp voor een Italiaanse rechterlijke autoriteit aanhangig is, en tenslotte of het vonnis niets bevat dat strijdig is met de Italiaanse openbare orde. De gedaagde, die in de procedure in het buitenland verstek heeft laten gaan, kan echter aan het Italiaanse Hof verzoeken de zaak zelve te onderzoeken (artikel 798). In dit geval kan het Hof de tenuitvoerlegging toestaan, dan wel de zaak ten principale onderzoeken en berechten.

In het Italiaanse recht bestaat ook de „*delibazione incidentale*” (artikel 799 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) waarvan de gevolgen echter beperkt blijven tot de procedure waarin op de buitenlandse beslissing een beroep is gedaan.

Luxemburg. Krachtens artikel 546 van het Luxemburgse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kunnen de door de buitenlandse rechterlijke instanties gewezen vonnissen en door buitenlandse ambtenaren opgemaakte akten slechts in het Groothertogdom ten uitvoer worden gelegd wanneer zij door een Luxemburgse rechter uitvoerbaar zijn verklaard (zie de artikelen 2123 en 2128 van het Burgerlijk Wetboek).

¹⁾ Batiffol: *Traité élémentaire de d.i.p.*, nr. 741 e.v.

Volgens de Luxemburgse jurisprudentie moet voor de verlening van het exequatur aan zeven voorwaarden zijn voldaan: de beslissing moet in het land waar zij gewezen is uitvoerbaar zijn; de buitenlandse rechter moet bevoegd geweest zijn; de wet moet zijn toegepast die volgens de Luxemburgse collisieregels is aangewezen; de processuele voorschriften van de buitenlandse wet moeten zijn nageleefd; de rechten van de verdediging moeten zijn geëerbiedigd; er mag niet gehandeld zijn in strijd met de openbare orde en er mag geen wetsontduiking hebben plaats gevonden (Luxemburg, 5 februari 1964, *Pasicrisie Luxembourgaise* XIX, 285).

De Luxemburgse jurisprudentie erkent niet meer de bevoegdheid om het in de buitenlandse beslissing berechte geschil aan een onderzoek te onderwerpen.

In Nederland gaat het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering uit van het beginsel dat door de rechterlijke instanties van vreemde landen gewezen vonnissen niet in het koninkrijk ten uitvoer kunnen worden gelegd. De door de buitenlandse rechterlijke instanties besliste vragen kunnen door de Nederlandse rechter opnieuw aan de orde worden gesteld (zie artikel 431 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

De interne rechtsregels van de lid-staten lopen dus sterk uiteen.

B. *Bestaande verdragen*

Afgezien van de verdragen betreffende speciale onderwerpen (zie blz. 149) bestaan er tussen de zes landen momenteel verscheidene executieverdragen waarvan in artikel 55 van het Verdrag een opsomming wordt gegeven. Evenwel doet zich het ontbreken van dergelijke verdragen gevoelen in de betrekkingen tussen Frankrijk en de Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk en Nederland, Frankrijk en Luxemburg, Duitsland en Luxemburg en tussen Luxemburg en Italië¹⁾.

Bij bestudering van deze verdragen blijkt dat tussen hen ook zeer duidelijke verschillen bestaan. Sommige daarvan, zoals het Frans-Belgische, het Nederlands-Belgische en het Benelux-verdrag, zijn gebaseerd op de directe bevoegdheid terwijl alle overige verdragen uitgaan van de indirecte bevoegdheid. Daarbij kan nog worden opgemerkt dat het Frans-Italiaanse verdrag, hoewel op de indirecte bevoegdheid gebaseerd, bepaalde voorschriften van directe bevoegdheid bevat. Sommige staan de erkenning en tenuitvoerlegging slechts toe van beslissingen welke kracht van gewijsde hebben verkregen, terwijl andere, zoals het Benelux-verdrag alsmede de Belgisch-Nederlandse, de Duits-Belgische, Italiaans-Belgische en Duits-

1) Opgemerkt dient te worden dat het Benelux-verdrag ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet in werking is getreden en dat er geen enkele overeenkomst bestaat tussen Luxemburg enerzijds en België en Nederland anderzijds.

Nederlandse conventies van toepassing zijn op vonnissen welke voor tenuitvoerlegging vatbaar zijn ¹⁾. Sommige verdragen hebben ook betrekking op beslissingen van de strafrechter op burgerlijke vorderingen, terwijl andere dit vraagstuk niet regelen of deze beslissingen uitdrukkelijk van haar toepassingsgebied uitsluiten (Italiaans-Nederlands verdrag, artikel 10, Duits-Italiaans verdrag, artikel 12).

Er zijn nog meer verschillen tussen deze vragen en conventies, waarop niet nader behoeft ingegaan met betrekking tot de vaststelling van de rechterlijke bevoegdheid en de voorwaarden voor erkenning en tenuitvoerlegging. Daarnaast moet worden opgemerkt dat deze verdragen de exequaturprocedure niet, of slechts op summiere wijze regelen.

In de leemten welke de rechtstoestand momenteel op het gebied van de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen vertoont, zou ongetwijfeld kunnen worden voorzien door het sluiten van nieuwe bilaterale verdragen tussen die lid-staten die onderling nog niet door dergelijke verdragen zijn gebonden.

C. *Aard van het verdrag*

Niettemin heeft het Comité zich, in overeenstemming met de in de nota van de Commissie van 22 oktober 1959 neergelegde opvattingen, uitgesproken voor de sluiting van een multilateraal verdrag tussen de landen van de EEG. Het was van oordeel dat de verschillen tussen de bilaterale verdragen het vrije verkeer van vonnissen konden belemmeren en tot een ongelijke behandeling van de onderdanen in de verschillende lid-staten zouden kunnen leiden, hetgeen in strijd zou zijn met de niet-discriminatie – een fundamenteel beginsel van de EEG –, dat uitdrukkelijk is neergelegd met name in artikel 7 van het Verdrag van Rome.

Bovendien bood de Europese Economische Gemeenschap de vereiste voorwaarden voor de verwezenlijking van een modern en ruim opgezet recht inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen, dat zowel de opvattingen van juridische kringen als die van de handel kan bevredigen.

Van de tussen de lid-staten gesloten bilaterale verdragen zijn sommige, zoals het Frans-Belgische verdrag van 8 juli 1899, het Nederlands-Belgische verdrag van 28 maart 1925 en het Benelux-verdrag van 24 november 1961 op de regels van directe bevoegdheid gebaseerd, terwijl de bevoegdheidsregels in de overige verdragen indirect zijn. Volgens de verdragen van de eerste soort, ook genoemd

¹⁾ Ondanks de bewoordingen van artikel 11, lid 2, dat het vereiste stelt van kracht van gewijsde, is het Frans-Belgische verdrag van toepassing op beslissingen welke uitvoerbaar zijn, doch waartegen nog een rechtsmiddel openstaat (zie Niboyet, *Droit international privé français* T. VII 2022).

„traités doubles”, zijn de bevoegdheidsregels die daarin worden gegeven in het land van oorsprong toepasselijk, d.w.z. in het land waarin de oorspronkelijke procedure plaatsvindt; zij zijn derhalve onafhankelijk van de eventuele procedure tot erkenning en het verkrijgen van een exequatur van toepassing, en stellen de gedaagde, die voor een rechter is gedagvaard die krachtens het verdrag niet als bevoegd zou worden erkend, in de gelegenheid de bevoegdheid van deze rechter af te wijzen.

De bevoegdheidsregels van het verdrag worden „indirect” genoemd, indien daarvan geen enkele invloed uitgaat op de in het land van oorsprong tot beslissen geroepen rechter en zij eerst op het tijdstip van de erkenning en van het exequatur in aanmerking mogen worden genomen. Zij stellen dus uitsluitend de gevallen vast waarin de rechter van het land waar op de beslissing een beroep wordt gedaan of waar deze beslissing ten uitvoer moet worden gelegd (aangezochte Staat), verplicht is de bevoegdheid van de rechter van het land van oorsprong te erkennen. Geregeld worden dus de voorwaarden voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van het buitenlandse vonnis en meer speciaal de controle op de rechterlijke bevoegdheid van de buitenlandse rechter.

De vraag of aan het EEG-executieverdrag de eerste of de tweede vorm zou worden gegeven, is door het Comité diepgaand bestudeerd. Het Comité heeft zich tenslotte voorstander betoond van een oorspronkelijk stelsel dat, hoewel gebaseerd op de directe bevoegdheid, op verscheidene punten toch afwijkt van de bestaande bilaterale verdragen van dezelfde soort.

Zonder de intrinsieke waarde en het belang van de op de indirecte bevoegdheid gebaseerde verdragen te ontkennen, is het Comité van deskundigen toch van mening geweest dat in het kader van de EEG een verdrag met directe bevoegdheidsregels door het vaststellen van gemeenschappelijke bevoegdheidsregels, de gelegenheid biedt tot een verder gaande harmonisatie van de wetgevingen, een grotere rechtszekerheid biedt, discriminaties vermijdt en het uiteindelijk nagestreefde doel, het „vrij verkeer van vonnissen” zal kunnen bevorderen.

Terwijl op de directe bevoegdheid gebaseerde verdragen gemeenschappelijke bevoegdheidsregels vaststellen en aldus leiden tot een harmonisatie van de wetgevingen, blijven met de indirecte bevoegdheid de nationale regels die in elk van de lid-staten de internationale bevoegdheid bepalen, zonder enige beperking bestaan.

De rechtszekerheid wordt beter gewaarborgd door het op de directe bevoegdheid gebaseerde verdrag, omdat de beslissing afkomstig is van een rechter die zijn bevoegdheid aan het verdrag zelf ontleent, terwijl in de verdragen met indirecte regels sommige vonnissen niet in het buitenland kunnen worden erkend en ten uitvoer gelegd, omdat

er tussen de nationale bevoegdheidsregels en de voorschriften van het verdrag geen overeenstemming bestaat¹⁾).

Evenzo vergemakkelijkt het verdrag, door invoering van een op een akkoord gebaseerd autonoom stelsel inzake internationale bevoegdheid in de betrekkingen tussen de lid-staten, de afschaffing van bepaalde bevoegdheidsregels die algemeen buitensporig worden geacht.

Tenslotte vergemakkelijkt het verdrag door bevoegdheidsregels uit te stippelen waarop een beroep kan worden gedaan, zodra de procedure in de staat van oorsprong aanhangig is gemaakt, de regeling van de litispendinge en de beperking van de vereisten voor de erkenning en de tenuitvoerlegging.

Zoals hierboven reeds is uiteengezet verschilt het verdrag, hoewel het berust op de directe bevoegdheid, essentieel van de verdragen en conventies van dezelfde soort die tot nu toe zijn gesloten. Wij zullen hier niet dieper op deze verschillen en de redenen daarvoor ingaan, doch ermede volstaan deze verschillen te noemen:

1. de vervanging van het criterium van de nationaliteit door dat van de woonplaats;
2. de uitbreiding van het beginsel van de gelijkstelling tot ieder die, onverschillig zijn nationaliteit, binnen de Gemeenschap woonachtig is;
3. de nauwkeurige regeling van de voorschriften van uitsluitende bevoegdheid;
4. de bescherming van de rechten van de verdediging in de oorspronkelijke procedure;
5. de vermindering van het aantal gronden waarop erkenning en tenuitvoerlegging kunnen worden geweigerd.

De oorspronkelijkheid van het verdrag blijkt voorts uit de volgende aspecten:

1. de eenmaking van de exequatur-procedure;
2. de invoering van procedure-regels ingeval van betwisting der erkenning;
3. een conflictenregeling voor verdragen die met elkaar in strijd komen.

HOOFDSTUK III

Toepassingsgebied van het Verdrag

De preambule en artikel 1 bepalen het toepassingsgebied van het Verdrag.

Het regelt internationale rechtsbetrekkingen. Het zal ambtshalve worden toegepast. Het betreft alle burgerlijke en handelszaken, behoudens enkele limitatief opgesomde uitzonderingen.

¹⁾ Weser: „Les conflits de juridictions dans le cadre du Marché Commun”, revue critique de droit international privé, 1960, blz. 161 t/m 172.

I. Internationale rechtsbetrekkingen

Zoals de vierde alinea van de preambule onderstreept, stelt het verdrag de bevoegdheid van de gerechten van de verdragsluitende partijen vast „in de internationale sfeer”.

Het brengt alleen wijziging in de in ieder der verdragsluitende landen geldende bevoegdheidsregels, wanneer er elementen van buiten optreden. Het omschrijft dit begrip niet, omdat het internationaal karakter van de rechtsbetrekking kan afhangen van omstandigheden, die eigen zijn aan het geding dat voor de rechter wordt behandeld. Indien er sprake is van een proces voor de rechter van een der verdragsluitende staten, dat uitsluitend personen aangaat die in die staat hun woonplaats hebben, speelt het verdrag in beginsel geen enkele rol; artikel 2 verwijst naar de bevoegdheidsregels die in dat land van kracht zijn. Het is echter mogelijk dat zulk een geding een internationale kant vertoont. Dit zou bij voorbeeld het geval zijn, wanneer de gedaagde een vreemdeling is, in welk geval het beginsel van gelijkstelling van artikel 2, tweede lid, zou kunnen gelden, of wanneer het geding betrekking heeft op een materie waarvoor in een andere lidstaat een exclusieve bevoegdheid bestaat (art. 16) of ook in geval van litispendingie of verknochtheid aan een vordering die voor de rechter van een andere staat aanhangig is gemaakt (art. 21 t/m 23).

Het spreekt vanzelf dat het verdrag in het stadium van de erkenning en de tenuitvoerlegging alleen internationale rechtsbetrekkingen regelt; uiteraard heeft het dan betrekking op de erkenning en tenuitvoerlegging in een verdragsluitende staat van beslissingen die in een andere verdragsluitende staat zijn genomen ¹⁾).

II. Het dwingende karakter van het verdrag

Dit is het principe betreffende het ambtshalve toepassen van het Verdrag, zoals dit door de deskundigen werd aangenomen. Dit principe komt duidelijk tot uitdrukking in de bepalingen van de artikelen 19 en 20 die de toetsing van hun internationale bevoegdheid door de rechters van de Verdragsluitende Staten behandelen. Hieruit volgt, dat indien iemand met woonplaats in België, die op grond van artikel 14 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeroepen voor een Franse rechter, de bevoegdheid van deze rechter betwist zonder daarbij een beroep te doen op de bepalingen van het Verdrag, de rechter niettemin artikel 3 moet toepassen en zich onbevoegd moet verklaren ²⁾).

¹⁾ A. Bülow, Vereinheitlichtes internationales Zivilprozessrecht in der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft – Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht 1965, blz. 473 e.v.

²⁾ Trib. Civil Lille 9.11.1953, Revue critique de Droit international privé, 1954, blz. 832.

III. *Burgerlijke en handelszaken*

Het Comité heeft niet nader aangegeven wat moet worden verstaan onder „burgerlijke en handelszaken”, noch het qualificatieprobleem opgelost door te bepalen volgens welke wet de inhoud van deze uitdrukking moet worden beoordeeld.

Het Comité heeft hierin de lijn gevolgd van de bestaande verdragen¹⁾.

Uit de aanvaarde tekst volgt echter dat het typerende van burgerlijke en handelszaken gelegen is in haar eigen aard, onafhankelijk van de betiteling van de rechter die tot taak heeft van het geschil kennis te nemen of die de beslissing heeft gegeven. Dit volgt uit artikel 1, houdende dat het verdrag toepasselijk is in burgerlijke en handelszaken „ongeacht de aard van het gerecht, waarvoor deze zaken zich afspelen”. Het verdrag is ook van toepassing ongeacht de vraag of de procedure op tegenspraak wordt gevoerd dan wel onder de oneigenlijke rechtspraak valt. Het geldt ook op het gebied van het arbeidsrecht voor zover dit als civiel- of handelsrechtelijk wordt beschouwd (zie ook Arbeidscontract blz. 47).

Burgerlijke rechtsvorderingen welke voor de strafrechter worden ingesteld vallen onder het toepassingsgebied van het verdrag zowel met betrekking tot de regeling van de bevoegdheid als de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen welke door de strafrechter naar aanleiding van dergelijke rechtsvorderingen zijn gewezen. Deze oplossing houdt enerzijds rekening met de bestaande wetgeving in de meerderheid van de verdragsluitende landen²⁾ en beoogt anderzijds elk verschil in uitleg, zoals zich bij de toepassing van het Belgisch-Nederlandse verdrag heeft voorgedaan³⁾, te vermijden, terwijl het ten slotte

¹⁾ Geen enkel executieverdrag behandelt dit vraagstuk. Zie te dien aanzien ook het Rapport van Dr. Fragistas inzake het voorontwerp van verdrag, dat door de speciale Commissie van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht is aanvaard. Inleidend document nr. 1 voor de 10e zitting, blz. 11.

²⁾ In België, artikel 4 van de wet van 17 april 1878, inhoudende de inleidende titel van het Wetboek van strafvordering.

In de *Bondsrepubliek Duitsland*, de artikelen 403 en 404 van het Duitse Wetboek van strafvordering.

In *Frankrijk*, artikel 4 van het Franse Wetboek van strafvordering.

In *Luxemburg* kan krachtens artikel 63 van het Luxemburgse Wetboek van strafvordering ieder die meent schade te hebben geleden door een misdrijf zich civiel partij stellen.

In *Nederland*, de art. 332 t/m 337 van het Wetboek van strafvordering en de art. 44 en 56 van de wet op de rechterlijke organisatie, die de kantonrechter en de rechtbank bevoegd verklaren tot bijdragen van resp. 200 en 500 gulden.

³⁾ Onder de werking van het Nederlands-Belgische Verdrag van 1925 heeft de Nederlandse Hoge Raad immers in zijn arrest van 16 maart 1931 (N.J. 1931, blz. 689) beslist, dat de artikelen 11 en 12 geen betrekking hadden op veroordelingen tot schadevergoeding welke door de strafrechter waren uitgesproken.

beantwoordt aan de eisen welke door het steeds toenemend aantal verkeersongevallen worden gesteld.

Zoals in hoofdstuk I onder A reeds is opgemerkt, lopen in de tussen de lid-staten gesloten verdragen en overeenkomsten de bepalingen op dit gebied zeer uiteen.

De door het Comité gekozen oplossing volgt de huidige tendens die er de voorkeur aan geeft in de verdragen bepalingen op te nemen, waaruit volgt dat deze verdragen van toepassing zijn op de door de strafrechter in burgerlijke of handelszaken gewezen vonnissen. Deze tendens weerspiegelt zich met name in het Benelux-verdrag van 24 november 1961 en in de werkzaamheden van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de bepalingen van het verdrag art. 5, 4°) geen enkele wijziging brengen in de bevoegdheid van de strafrechterlijke instanties zoals deze door de verschillende wetboeken van strafvordering worden geregeld.

Met betrekking tot de bevoegdheid enerzijds en de erkenning en tenuitvoerlegging anderzijds heeft het verdrag slechts invloed op de burgerlijke rechtsvorderingen die bij deze rechterlijke instanties zijn ingesteld en op de beslissingen welke naar aanleiding van deze vorderingen zijn gewezen.

Ten einde tegemoet te komen aan de bezwaren dat de partij tegen wie een burgerlijke rechtsvordering is ingesteld in zijn verdediging kan worden gehinderd wanneer tegen hem in dezelfde procedure een strafrechterlijke veroordeling kan worden uitgesproken, heeft het Comité een gelijke oplossing gekozen als in het Benelux-Verdrag te dien aanzien is opgenomen.

Het protocol bepaalt in artikel II dat deze partij zich voor de strafrechterlijke instanties kan doen verdedigen of vertegenwoordigen. Zij zal derhalve niet gedwongen zijn zelf te verschijnen voor de verdediging van haar burgerlijke belangen.

Eveneens vallen onder het toepassingsgebied van het verdrag de geschillen in burgerlijke of handelszaken welke aan administratiefrechtelijke instanties zijn voorgelegd.

De door het Comité gekozen oplossing is gelijk aan de oplossing welke werd voorgesteld door de Commissie die ter gelegenheid van de vierde zitting van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht belast was met de behandeling van het verdrag van 14 november 1896 tot het vaststellen van gemeenschappelijke regelen ten aanzien van sommige onderwerpen van internationaal privaatrecht op de burgerlijke rechtsvordering betrekking hebbend; in het verslag van deze Commissie wordt het volgende gezegd:

„Les expressions „matière civile ou commerciale” sont très larges et ne comprennent pas seulement les affaires qui sont de la compétence des tribunaux civils et des tribunaux de commerce dans les pays où il existe une juridiction administrative. Autrement, il y aurait entre

les Etats contractants une inégalité que rien ne justifierait: la signification des actes judiciaires pourrait se faire d'une manière plus large pour les pays qui n'ont pas de juridiction administrative que pour les pays qui en ont une. En résumé, du moment où ces intérêts privés sont en jeu, la Convention s'applique" ¹⁾).

Bijvoorbeeld zullen de arresten van de Franse Raad van State kunnen worden erkend en ten uitvoer worden gelegd wanneer zij in dergelijke zaken zijn geweest ²⁾).

IV. *Uitgesloten onderwerpen*

De ideale oplossing zou uiteraard geweest zijn dat het verdrag van toepassing zou zijn geweest op alle burgerlijke en handelszaken. Het Comité heeft echter gemeend deze weg niet te kunnen inslaan en heeft uit soortgelijke overwegingen als die welke het zwaartst hebben gewogen bij de opstelling van de Haagse Conventie over de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen in burgerlijke en handelszaken, de toepassing van het verdrag beperkt tot het vermogensrecht. Bedoelde overwegingen werden ingegeven door de verwickelingen, die uit het ontbreken van een allesomvattende oplossing voor het vraagstuk der wetsconflicten voortvloeien.

De ongelijkheid van de conflictenregels doet zich bijzonder sterk gevoelen bij niet-vermogensrechtelijke onderwerpen, omdat deze gewoonlijk aan de autonomie van partijen onttrokken zijn en de openbare orde raken.

Evenals de Conferentie van Den Haag voor internationaal privaatrecht heeft het Comité er de voorkeur aan gegeven bepaalde onderwerpen van het verdrag uit te sluiten in stede van een positieve vaststelling van het toepassingsgebied van het verdrag te geven. In deze oplossing valt in beginsel het gehele vermogensrecht onder het toepassingsgebied van het verdrag, dat te dien aanzien in de ruimste zin moet worden uitgelegd. Niet vallen onder het verdrag de staat en de bevoegdheid van personen, erfenissen, testamenten, huwelijksgoederenrecht, faillissement, sociale zekerheid en de arbitrage.

De uitgesloten onderwerpen zijn dit echter alleen wanneer zij het hoofdonderwerp van het rechtsgeding uitmaken. Zij vallen buiten de uitsluiting wanneer zij incidenteel en als prealabele vragen aan de rechter worden voorgelegd.

A. *Staat, bevoegdheid, stelsels van huwelijksgoederenrecht, testamenten, erfopvolging*

Behalve door het verlangen de inwerkingtreding van het verdrag te bespoedigen, is het Comité geleid door de volgende overwegingen.

Welke bevoegdheidsregels ook gekozen zouden zijn — zulks in de veronderstelling dat het Comité tot eenmaking van deze regels op dit terrein had kunnen geraken — de wettelijke stelsels waarop moet worden gelet, en met name de collisieregels, vertoonden een dergelijke

¹⁾ Zie de documenten en stukken betreffende de vierde Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht (mei-juni 1904), blz. 84.

²⁾ Weser: Frans-Belgisch verdrag van 8 juli 1899, nr. 235.

verscheidenheid, dat het moeilijk was om, in het stadium van de exequaturprocedure, van de controle op deze regels af te zien. Dit zou betekenen dat de aard van het verdrag werd gewijzigd en een groot deel van zijn gedurfd karakter eraan zou worden ontnomen. Zou bovendien, zo het Comité ertoe zou zijn overgegaan aan de exequaturrechter ook de controlebevoegdheid, zelfs op niet vermogensrechtelijk terrein, te ontnemen, deze rechter niet verleid worden het begrip openbare orde te misbruiken om aan de buitenlandse beslissing die hem zou worden voorgelegd, haar kracht te ontnemen? Van twee kwaden hebben de leden van het Comité het minste gekozen en daarbij de eenheid van het ontwerp en zijn gedurfd karakter behouden, onder beperking evenwel van het toepassingsgebied. Op het gebied van de staat en de bevoegdheid is de echtscheiding ongetwijfeld het belangrijkste vraagstuk, dat een zeer ingewikkeld karakter vertoont wegens het sterk uiteenlopen van de verschillende wetgevingen; zo verbiedt de Italiaanse wetgeving de echtscheiding, terwijl de Belgische zowel echtscheiding door onderlinge toestemming kent (art. 223 en art. 275 e.v. van het Burgerlijk Wetboek) – welke in de overige wetgevingen met uitzondering van Luxemburg onbekend is – alsook krachtens de wet van 27 juni 1960¹⁾ inzake de toelaatbaarheid van echtscheiding wanneer ten minste een van de echtgenoten buitenlander is, de echtscheiding van in België woonachtige vreemde onderdanen regelt.

De gekozen formulering „staat en bevoegdheid van personen” verschilt enigszins van die welke in het Verdrag van Den Haag is opgenomen en waarin van toepassing worden uitgesloten de beslissingen op het gebied van de staat of de bevoegdheid van personen of op het gebied van het familierecht, met inbegrip van de persoonlijke en geldelijke rechten en verplichtingen tussen ouders en kinderen en tussen echtgenoten (art. 1, I). Daar zijn twee redenen voor. Enerzijds ligt het begrip familierecht in de zes landen van de Gemeenschap zeer dicht bij dat van de staat of de bevoegdheid en anderzijds in het verdrag van de EEG, anders dan het Verdrag van Den Haag, van toepassing op onderhoudsverplichtingen (art. 5,2) zelfs indien deze haar oorsprong vinden in de staat der personen, waarbij er dan niet toe doet of rechten en verplichtingen tussen echtgenoten of tussen ouders en kinderen in het geding zijn. Om verschil in uitleg te vermijden, bepaalt artikel 1 nader dat de staat en bevoegdheid natuurlijke personen raakt, ook hier wijkt het verdrag af van het Verdrag van Den Haag dat geen toepassing vindt op beslissingen ten principale over het bestaan of de oprichting van rechtspersonen of over de bevoegdheden van hun organen (art. I, 2e lid nr. 3).

Met betrekking tot de uitsluiting van erfenissen heeft het Comité het advies van de „Union internationale du notariat latin” aanvaard. Dit lichaam heeft na door het Comité geraadpleegd te zijn, als zijn

1) Bellet: op. cit.

mening te kennen gegeven dat het noodzakelijk was – en dat deze noodzaak zich in de toekomst in het kader van de EEG ongetwijfeld sterker zal doen gevoelen – de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen op het gebied van erfenissen te bevorderen en dat het gewenst ware dat reeds thans een tussen de zes lid-staten gesloten verdrag daarin voorziet. De „Union internationale du notariat latin” voegde er echter aan toe dat het absoluut noodzakelijk is voordien de collisieregels te unificeren.

Zoals in de door het Permanent Bureau van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht opgestelde memorie¹⁾, waaraan dit commentaar is ontleend, wordt gezegd, zijn op het gebied van de erfopvolging en het wettelijk stelsel van huwelijksgoederenrecht, de verschillen tussen de zes landen zeer uitgesproken.

1. Op het gebied van de erfopvolging kennen sommige wetgevin-gen het wettelijk erfdeel niet, terwijl andere het wel kennen. Het aan de overlevende echtgenoot toegekende deel (dit is het vraagstuk dat, wegens de belangen die daarbij tegenover elkaar staan, het meest tot processen aanleiding geeft) verschilt van land tot land zeer sterk. Sommige landen kennen de echtgenoot een kindsdeel toe en verklaren dit zelfs tot wettelijk erfdeel (Italië), terwijl andere de overlevende echtgenoot slechts beperkte rechten van vruchtgebruik toekennen (b.v. België).

Bij de collisieregels zijn de verschillen even markant; sommige landen passen op de erfenis de nationale wet van de erflater toe (Duitsland, Italië, Nederland). Andere landen onderwerpen de erfenis aan de *lex loci* voor de roerende goederen en aan de *lex rei sitae* voor de onroerende goederen (België, Frankrijk) of bepalen dat voor de onroerende de *lex rei sitae* doch op de roerende goederen de nationale wet toepasselijk is (Luxemburg).

2. Ter zake van het wettelijk stelsel van huwelijksgoederenrecht lopen de interne wetten nog sterker uiteen: de verschillen lopen van de algehele gemeenschap van goederen (Nederland) tot de gemeenschap van roerende goederen en aanwinsten (Frankrijk, België en Luxemburg), de gemeenschap van aanwinsten (Bondsrepubliek Duitsland) en tenslotte de volledige scheiding van goederen (Italië).

Ook op het terrein van de collisieregels bestaan zeer sterke verschillen, waardoor het ontstaan van positieve conflicten tussen de verschillende stelsels wordt bevorderd: een aantal Staten verklaren de nationale wet van de echtgenoot van toepassing op het wettelijke huwelijksgoederenstelsel of zelfs op de huwelijkse voorwaarden (Duitsland, Italië, Nederland), terwijl andere verwijzen naar de stil-

1) Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht. Erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen op vermogensrechtelijk gebied. Door het Permanent Bureau opgestelde memorie met bijlagen, Inleidings document nr. 1 van januari 1962 voor de speciale commissie, blz. 10.

zwijgende wil van de echtgenoten op het tijdstip van het huwelijk (België, Frankrijk, Luxemburg).

In afwijking van het voorontwerp sluit het verdrag de schenkingen niet uitdrukkelijk van zijn toepassingsgebied uit. Het volgt in deze het Verdrag van Den Haag en gaat ervan uit dat de schenkingen zullen zijn uitgesloten voorzover zij behoren tot het gebied van het erfrecht.

Het Comité is echter van mening geweest dat het eventueel geraden zou zijn de bespreking van deze vraagstukken na de inwerkingtreding van dit verdrag opnieuw ter hand te nemen, waarbij dan met name rekening wordt gehouden met het resultaat van de werkzaamheden welke momenteel door de Conferentie van Den Haag en door de „Commission internationale de l'état civil” worden ondernomen.

Daarbij dient erop te worden gewezen dat deze onderwerpen, althans voorlopig, geregeld blijven door de bestaande bilaterale verdragen voor zover deze onderwerpen in deze verdragen worden behandeld (zie artikel 56).

B. *Faillissement*

Het faillissement wordt evenmin door dit verdrag geregeld. Een apart verdrag daarvoor wordt momenteel uitgewerkt, daar de bijzondere situatie op dit gebied speciale voorschriften vereist.

Naar artikel 1, 2 zijn uitgesloten: Het faillissement, de akkoorden en andere soortgelijke procedures, d.w.z. die welke volgens de verschillende wetgevingen zijn gebaseerd op de toestand waarin de debiteur heeft opgehouden te betalen, insolvent is of waarin zijn krediet is aangetast en waarin de rechter ingrijpt, hetgeen leidt tot een gedwongen collectieve liquidatie van het vermogen of tot een eenvoudige controle door de rechter.

De gedingen waartoe het vrijwillig akkoord kan leiden – het berust op de wil van partijen en heeft dus een zuiver contractueel karakter – vallen wel onder het verdrag. De „déconfiture civile” van het Franse recht die niet behoeft te leiden tot een georganiseerde collectieve procedure, mag niet als een analoge procedure in de zin van artikel 1, 2 worden beschouwd.

De geschillen welke verband houden met een faillissement zijn echter niet noodzakelijk van de werking van het verdrag uitgesloten. Uitgesloten zijn slechts die procedures die rechtstreeks uit het faillissement voortvloeien¹⁾, en die derhalve onder het toepassingsgebied van het EEG-verdrag inzake faillissement zullen vallen²⁾.

1) Benelux-verdrag art. 22 lid 4. Het Frans-Belgische verdrag wordt in dezelfde zin uitgelegd. V. Weser, *Convention Franco-Belge 1899 in de Jurisclasseur de droit international*, Bundel 591 nr. 146 t/m 148.

2) Deze vorderingen zullen limitatief worden opgesomd in het verdrag van de EEG inzake faillissement.

In afwachting van het sluiten van het afzonderlijke verdrag inzake het faillissement zullen de rechtsvorderingen welke rechtstreeks uit het faillissement voortvloeien worden geregeld door het gemene recht of ingevolge artikel 56 door de verdragen die tussen sommige verdragsluitende landen reeds bestaan ¹⁾).

C. *Sociale zekerheid*

Op grond van de volgende redenen heeft het Comité besloten de sociale zekerheid van het toepassingsgebied van het verdrag uit te sluiten. Een zelfde besluit werd destijds in Den Haag genomen ²⁾).

De sociale zekerheid is een onderwerp dat in sommige landen, zoals de Bondsrepubliek Duitsland, tot het publiekrecht behoort en in andere landen tot het grensgebied tussen privaat- en publiekrecht. Geschillen betreffende de sociale zekerheid behoren in sommige landen tot de bevoegdheid van de gewone rechter, in andere tot die van de administratieve rechter; soms vertonen zij een gemengd karakter ³⁾).

Het Comité heeft zich niet willen mengen in de werkzaamheden die binnen de EEG krachtens art. 51, 117 en 118 van het Verdrag van Rome haar eigen gang gaan, en vermeden dat het verdrag gebieden zou betreden waarop met betrekking tot de sociale zekerheid in bilateraal verband of in het verband van andere internationale organisaties als de I.L.O. of de Raad van Europa reeds akkoorden zijn gesloten.

De sociale zekerheid heeft trouwens tot dusver niet geleid tot jurisdictiegeschillen omdat men inziet dat er een nauw verband bestaat tussen de rechterlijke bevoegdheid en het toe te passen recht dat bepaald wordt door de communautaire verordeningen uitgevaardigd ter uitvoering van artikel 51 van het Verdrag van Rome; het innen van de contributies voor de organen van de sociale zekerheid levert daarentegen nog uitvoeringsproblemen op. Dit onderwerp zou dus in een speciaal akkoord tussen de zes moeten worden geregeld.

Wat is te verstaan onder sociale zekerheid?

Dit begrip is voortdurend in ontwikkeling en men heeft het niet nuttig geoordeeld het met zoveel woorden in het verdrag te definiëren, noch zelfs in een bijlage aan te geven wat dit begrip inhoudt, te minder omdat krachtens artikel 117 van het Verdrag van Rome de harmonisatie van de sociale stelsels tot de doelstellingen van de Gemeenschap behoort. Niettemin zij opgemerkt, dat er in de zes

¹⁾ Verdragen tussen België en Frankrijk, tussen Frankrijk en Italië, tussen België en Nederland, tenzij voor dit laatste verdrag het Benelux-verdrag in de plaats zal zijn getreden.

²⁾ Conf. Den Haag I.P.R. Buitengewone zitting. Slotacte van art. 1 van het verdrag.

³⁾ Studie van de sociale zekerheid in de landen van de EEG; serie Sociale Politiek 3. 1962. Publikatiediensten van de Europese Gemeenschappen (8058/1/IX/1962.5).

landen uitkeringen bestaan die overeenkomen met de reeks mogelijkheden voorzien in Verdrag nr. 102 van de I.L.O. (IAO) betreffende de sociale zekerheid (minimumnormen), 1952: geneeskundige zorg, uitkering van ziekengeld, verstrekkingen bij moederschap, uitkeringen bij invaliditeit, ouderdomsuitkeringen, uitkeringen aan nageblaten betrekkingen, verstrekkingen bij arbeidsongevallen en beroepsziekten, gezinsbijlagen, uitkeringen bij werkloosheid¹⁾). Anderzijds kan men afgaan op de definitie, die gevonden wordt door combinatie van artikel 1, lid c en artikel 2 van Verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, deze definitie komt trouwens overeen met die van Verdrag nr. 102 van de ILO.

Overigens zijn van de toepassing van het verdrag alleen uitgesloten de geschillen over de sociale zekerheid, t.w. de geschillen die voortkomen uit de betrekkingen tussen de administratie en werkgevers en werknemers. Het verdrag is wel van toepassing wanneer de administratie een regresrecht geldend maakt tegen een derde die voor de schade aansprakelijk is of jegens deze derde wordt gesubrogeerd in de rechten van een door haar verzekerd slachtoffer, want in zulke gevallen treedt zij op overeenkomstig de normen van het gemene recht²⁾).

D. Arbitrage

Artikel 220 van het Verdrag van Rome noemt ook de arbitrage. Deze stof is echter reeds in talrijke internationale overeenkomsten geregeld. Bovendien heeft de Raad van Europa een Europees verdrag opgesteld, houdende een eenvormige wet op het gebied van de arbitrage waaraan waarschijnlijk nog een protocol zal worden gehecht; meer dan het verdrag van New York beoogt dit protocol de erkenning en de tenuitvoerlegging van scheidsrechterlijke uitspraken te vergemakkelijken.

Men heeft daarom gemeend dat het beter was de arbitrage uit te sluiten. Het verdrag is niet van toepassing op de erkenning en tenuitvoerlegging van scheidsrechterlijke beslissingen (zie ook de definitie van art. 25), het behelst geen bepalingen omtrent de bevoegdheid van de rechter in gedingen over arbitrage, bijvoorbeeld wanneer vernietiging van een scheidsrechterlijke uitspraak wordt gevorderd en is ook niet van toepassing op de erkenning en tenuitvoerlegging van de beslissing over zodanige vordering.

1) Vergelijkende tabel van de stelsels van sociale zekerheid van toepassing in de lid-staten van de Europese Gemeenschappen. 3e druk. Publikatiediensten van de Europese Gemeenschappen 8122/I/VII/1964/5.

2) Zie Michel Voirin – annotatie 16.2.1965 rec. Dalloz 1965, blz. 723.

HOOFDSTUK IV

De bevoegdheid

A. Algemeen

1. Opmerkingen vooraf

Het verdrag is gebaseerd op de gedachte dat de lid-staten van de EEG een gemeenschappelijke markt hebben willen instellen, die de kenmerken vertoont van een zeer grote interne markt. Alles moet dus in het werk worden gesteld om de belemmeringen voor de werking van deze markt uit de weg te ruimen, doch daarnaast ook om de ontwikkeling daarvan te bevorderen. In deze gedachtengang kan het grondgebied van de verdragsluitende landen worden beschouwd als een eenheid hetgeen met name met betrekking tot de opstelling van bevoegdheidsregels tot gevolg heeft, dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen de gevallen dat de partijen bij een geschil al dan niet binnen de Gemeenschap woonachtig zijn.

Van dit grondbegrip uitgaande maakt Titel II van het verdrag volledig onderscheid tussen het geval dat de verweerder al dan niet zijn woonplaats heeft in een verdragsluitend land, welk onderscheid in afdeling 1 van Titel II is overgenomen.

1°. Onverminderd de bepalingen van dit verdrag worden zij, die woonplaats hebben op het grondgebied van een verdragsluitende staat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de rechten van die Staat (artikel 2).

2°. Zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een verdragsluitende staat kunnen niet voor de rechter van een andere verdragsluitende staat worden opgeroepen dan in de gevallen dat de rechterlijke instanties van die Staat op grondslag van het verdrag bevoegd zijn (artikel 3).

3°. Indien iemand woonplaats heeft buiten een verdragsluitend land, d.w.z. buiten de Gemeenschap, zijn op hem de bevoegdheidsregels welke in elk land van kracht zijn, waaronder begrepen de bevoegdheidsregels die als exorbitant gekwalificeerd zijn, van toepassing (artikel 4).

Afdelingen 3 t/m 6 behandelen de gevallen waarin iemand die op het grondgebied van een verdragsluitend land woonplaats heeft voor de rechterlijke instanties van een ander verdragsluitend land kan worden gedagvaard – of moet worden gedagvaard wanneer er sprake is van exclusieve bevoegdheid of indien partijen bij overeenkomst die instanties als bevoegd hebben aangewezen. Afdeling 7, getiteld „Toetsing van de bevoegdheid en de ontvankelijkheid” beoogt voornamelijk de rechten van de verdediging te waarborgen.

Afdeling 8 heeft betrekking op de aanhangigheid en de samenhang. Met de zeer gedetailleerde voorschriften van deze afdeling wordt be-

oogd zoveel mogelijk te vermijden dat met betrekking tot een zelfde geschil in verschillende landen onderling tegenstrijdige beslissingen worden gewezen.

Afdeling 9 heeft betrekking op de voorlopige maatregelen en de maatregelen tot bewaring van recht en bepaalt dat deze bij elke bevoegde rechterlijke instantie van een verdragsluitend land kunnen worden aangevraagd, zelfs indien deze instantie volgens het verdrag niet bevoegd zou zijn van het bodemgeschil kennis te nemen.

2. Motivering van het criterium waarop titel II berust

Men zal zich op het eerste gezicht wellicht verwonderen over de zeer royale opzet van het verdrag. In tegenstelling tot de bevoegdheidsregels in de bilaterale verdragen die op de rechtstreekse bevoegdheid berusten (Frans-Belgisch en Nederlands-Belgisch verdrag, Benelux-verdrag, Frans-Zwitsers verdrag) zijn de in dit verdrag vervatte bevoegdheidsregels niet alleen van toepassing op de onderdanen van de verdragsluitende landen, doch op ieder die, onverschillig zijn nationaliteit, in een van deze landen woonplaats heeft.

Men zou zich niet alleen over deze ruime opzet kunnen verwonderen, doch ook kunnen stellen dat het Comité zijn mandaat heeft overschreden, omdat artikel 220 van het Verdrag van Rome aan de lidstaten voorschrijft met elkaar in onderhandeling te treden ter verzekering „voor hun onderdanen” van de vereenvoudiging van de formaliteiten waaraan de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen onderworpen zijn. Op deze laatste opmerking kan zonder meer worden geantwoord dat men zeer zeker niet in strijd met het Verdrag van Rome handelt door de strekking van het verdrag uit te breiden indien zulks ten behoeve van de onderdanen de vereenvoudiging van de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen verzekert. Een te enge interpretatie van het Verdrag van Rome zou er voorts toe leiden dat het verdrag slechts de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen zou kunnen verzekeren welke ten voordele van de onderdanen van de verdragsluitende landen zouden zijn gewezen. Een dergelijke beperking zou de strekking van het verdrag sterk hebben beperkt, dat op dit punt dan veel minder ver zou gaan dan de bestaande bilaterale verdragen.

De aan het verdrag gegeven uitbreiding, nl. door degenen, onverschillig hun nationaliteit, die op het grondgebied van een verdragsluitend land woonplaats hebben de rechten te verlenen die uit titel II inzake de bevoegdheid voortvloeien, is op verscheidene overwegingen gebaseerd.

Het zou vooreerst niet meer met de huidige tijd stroken indien men de algemene bevoegdheidsregels zou laten afhangen van de nationaliteit van de partijen, terwijl in het internationaal procesrecht momenteel meestal als aanknopingspunt de woonplaats of de verblijfplaats van de partijen is gekozen (zie b.v. artikel 3, ten eerste en ten

tweede van het verdrag van Den Haag van 15 april 1958 inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen betreffende onderhoudsverplichtingen tegenover kinderen, het verdrag van Den Haag van 15 april 1958 inzake de bevoegdheid van het forum contractus bij de internationale koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, artikel 11 van het Benelux-verdrag en tenslotte artikel 10, 1, van het verdrag van Den Haag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen op het gebied van het burgerlijk en handelsrecht).

De aanvaarding van gemeenschappelijke voorschriften welke op de nationaliteit zouden zijn gebaseerd, zou bovendien tot talrijke moeilijkheden bij de toepassing van het verdrag aanleiding hebben gegeven. Deze methode zou immers de invoering hebben meegebracht van uiteenlopende bevoegdheidsregels, al naar gelang de gedingen zouden zijn gevoerd door de onderdanen van een verdragsluitende staat, of door een onderdaan van een verdragsluitende staat en een vreemdeling, of door twee vreemdelingen.

In sommige gevallen zouden de regels van het verdrag moeten worden ingeroepen en in andere gevallen de interne bevoegdheidsregels. Volgens dit systeem zou de rechter reeds bij het begin van elk geschil ambtshalve de nationaliteit van de partijen moeten nagaan waarbij men zich gemakkelijk kan indenken tot welke praktische moeilijkheden dit zou leiden bij voorbeeld bij het bewijs van de nationaliteit van de verweerder in het geval van verstek.

Men kan zich zelfs afvragen of het verdrag, door de nationaliteit van de partijen als aanknopingspunt te kiezen, niet een bepaling zou moeten inhouden ten einde in het bijzonder de relatief vaak voorkomende gevallen van dubbele nationaliteit te regelen.

Zodoende zou het verdrag talrijke vraagstukken hebben moeten regelen die eigenlijk buiten zijn terrein liggen. Tenslotte zou het criterium van de nationaliteit ertoe hebben geleid dat de bevoegdheidsregels die als exorbitante regels worden gekwalificeerd een zeer ruime strekking hadden gekregen. Aldus zou b.v. in Duitsland een in Frankrijk of in Luxemburg op basis van artikel 14 van de Code civil in een procedure tussen een Fransman of een Luxemburger en een onderdaan van een niet-lid-staat van de Gemeenschap gewezen vonnis moeten worden erkend en ten uitvoer worden gelegd, zelfs indien deze vreemdeling in Duitsland woonplaats had en er derhalve binnen de Gemeenschap een algemeen erkende bevoegde rechter bestond, nl. die van de woonplaats van de verweerder.

Bij het verlaten van het nationaliteitscriterium is het Comité geleid door de wens niet slechts de toepassing van het verdrag te vereenvoudigen door het een eenheid te geven die een uniforme interpretatie toelaat, doch ook de billijkheid in het spel te brengen door het verdrag toepasselijk te verklaren op vreemdelingen, die binnen de Gemeenschap woonplaats hebben, die daar derhalve gevestigd zijn en die aldus aan de activiteit van de Gemeenschap en aan haar economische bloei deelnemen.

Meer in het algemeen gezien heeft het verdrag, door gemeenschappelijke bevoegdheidsregels te geven, eveneens tot doel in de betrekkingen tussen de zes landen en op het gebied waarop het verdrag van toepassing moet zijn, het bestaan van een echte rechtsorde te verzekeren die de grootst mogelijke rechtszekerheid zal bieden. In deze geest definieert de in titel II neergelegde codificatie van de bevoegdheidsregels wie, rekening gehouden met alle daarbij betrokken belangen, de rechter is die territoriaal gezien het meest in aanmerking komt om van een geschil kennis te nemen; vanuit een dergelijke gezichtshoek mag de nationaliteit van de procespartijen geen enkele rol meer spelen.

3. *Bepaling van de woonplaats*

Zoals wij reeds hebben uiteengezet zijn de bevoegdheidsregels gebaseerd op de woonplaats van de verweerder. De bepaling van deze woonplaats is dus van het allergrootste belang.

De vraagstukken waarvoor het Comité zich geplaatst zag waren talrijk en moeilijk op te lossen. Moest in het verdrag een gemeenschappelijke definitie van de woonplaats worden gegeven? Moest in plaats daarvan eventueel het begrip gewone verblijfplaats worden ingevoerd? Moest zowel de woonplaats als de gewone verblijfplaats worden aanvaard? Moest de woonplaats worden gekwalificeerd?

1. Moest in het verdrag een gemeenschappelijke definitie van de woonplaats worden gegeven?

In de eerste plaats kan men vaststellen dat noch in de Frans-Belgische, Belgisch-Nederlandse, Duits-Belgische, Italiaans-Belgische verdragen, noch in het Benelux-verdrag, het begrip woonplaats is gedefinieerd.

Daarentegen is in het Frans-Italiaanse verdrag (artikel 28), het Italiaans-Nederlandse verdrag (artikel 11) en in het Duits-Italiaanse verdrag (artikel 13) zulks wel gebeurd, doch deze verdragen gaan alle uit van de indirecte bevoegdheid.

Nadat het Comité had overwogen de woonplaats in de tekst van het verdrag te definiëren heeft het tenslotte deze oplossing niet aanvaard. Een dergelijke definitie treedt vooreerst buiten de opzet van het verdrag en is eerder op haar plaats in een eenvormige wet¹⁾. Men kan het zelfs gevaarlijk achten dit begrip in de internationale verdragen te definiëren hetgeen per slot van rekening kan leiden tot een veelvoud van definities en dientengevolge tot een onsamenhangend geheel. Bovendien bestaat het gevaar dat dergelijke definities door de ontwikkeling der nationale wetten verouderen.

2. Moest de woonplaats worden vervangen door de gewone verblijfplaats? Deze oplossing is evenmin aanvaard. In de eerste

¹⁾ Het begrip woonplaats is door het Europees Comité voor samenwerking op rechtskundig gebied, ingesteld door de Raad van Europa, aanvaard als een van de juridische groundbegrippen die gedefinieerd moesten worden.

plaats is te dien aanzien opgemerkt dat over het begrip „gewone” geschillen zouden kunnen ontstaan nu sommige wetgevingen bepalen dat het hebben van een „gewone” verblijfplaats zonder meer wordt afgeleid uit de inschrijving in de bevolkingsregisters.

Bovendien zou men door deze oplossing afwijken van de verschillende nationale rechtsstelsels die voor het merendeel de woonplaats aanhouden als criterium voor de bepaling van de bevoegdheid¹⁾.

Het kiezen van de gewone verblijfplaats als enig criterium zou nieuwe problemen opwerpen inzake de bevoegdheid ten aanzien van diegenen wier woonplaats afhankelijk is of afhankelijk kan zijn van de woonplaats van een ander of van de zetel van een autoriteit, zoals de minderjarigen, gehuwde vrouwen enz.

Tenslotte dient in een verdrag dat rechtstreekse bevoegdheidsregels geeft de bevoegdheid op een solide grondslag gefundeerd te worden

1) België

Wet van 25 maart 1876, houdende de eerste titel van het inleidend boek van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Art. 39. De rechter van de woonplaats van de verweerder is alleen bevoegd om kennis te nemen van de zaak, behoudens de bij de wet bepaalde wijzigingen en uitzonderingen.

Gerechtelijk Wetboek:

Art. 624. Buiten de gevallen dat de wet uitdrukkelijk bepaalt welke rechter bevoegd is van het verzoek kennis te nemen, kan dit, ter keuze van de verzoeker, worden gebracht:

1. voor de rechter van de woonplaats van de verweerder of van een van de verweerders.

Bondsrepubliek Duitsland

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering artikel 13. De algemene rechterlijke bevoegdheid wordt bepaald door iemands woonplaats.

Frankrijk

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering artikel 59, 1e alinea: bij persoonlijke rechtsvorderingen zal de verweerder worden gedagvaard voor de rechter van zijn woonplaats; indien een woonplaats ontbreekt, voor de rechter van zijn verblijfplaats.

Italië

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering artikel 18:

„Behoudens andersluidende wettelijke bepaling is bevoegd de rechter van de plaats waar de verweerder zijn verblijfplaats of zijn woonplaats heeft en, indien deze onbekend zijn, de rechter van de plaats waar de verweerder zijn feitelijk verblijf heeft.”

Luxemburg

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 59 komt overeen met artikel 59 van het Franse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Nederland

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 126.

- (1) De verweerder zal in zuiver persoonlijke zaken of in die welke roerend goed betreffen worden gedagvaard voor de rechter van zijn woonplaats.

voor de rechter bij wie de zaak aanhangig wordt gemaakt. Ofschoon aan het begrip woonplaats bepaalde bezwaren verbonden zijn impliceert dit begrip, wat betreft de verweerder, toch een vastere en duurzamere vestiging dan bij de gewone verblijfplaats het geval is.

3. Moeten de twee criteria, nl. dat van de woonplaats en dat van de gewone verblijfplaats worden aanvaard?

In een verdrag dat regels over de directe bevoegdheid bevat heeft het naast elkaar plaatsen van de twee criteria het grote nadeel dat het aantal bevoegde fora wordt vermeerderd. Indien de woonplaats en de gewone verblijfplaats zich in verschillende landen zouden bevinden, zouden alle regels van interne bevoegdheid van deze landen krachtens artikel 2 van het verdrag bevoegd zijn en zou dit artikel aldus van zijn zin zijn beroofd. Bovendien zou het volgen van twee criteria het aantal gevallen van litispendinge en verknochtheid kunnen vergroten. Daarom heeft het Comité er tenslotte de voorkeur aan gegeven zich te houden aan het criterium van de woonplaats.

4. Moet het begrip woonplaats worden gekwalificeerd?

— Het Comité heeft wegens het bestaan van uiteenlopende opvattingen met betrekking tot het begrip woonplaats gemeend dat door de aanwijzing van de wet, die voor de bepaling van de woonplaats toepasselijk is, de toepassing van het verdrag zou worden vergemakkelijkt. Indien een dergelijke aanwijzing ontbreekt zijn positieve of negatieve jurisdictiegeschillen te duchten; met artikel 52 wordt beoogd deze geschillen te vermijden.

Artikel 52 regelt drie verschillende gevallen:

— het geval dat de rechter van een verdragsluitend land moet vaststellen of iemand zijn woonplaats heeft op het grondgebied van dit land;

— het geval dat deze rechter moet vaststellen of iemand zijn woonplaats op het grondgebied van een ander verdragsluitend land heeft;

— tenslotte het geval dat deze rechter moet vaststellen of iemands woonplaats afhankelijk is van de woonplaats van een ander of van de zetel van een autoriteit.

Artikel 52 bepaalt niets omtrent het geval dat iemands woonplaats buiten het grondgebied van de Gemeenschap is gelegen. In dit geval dient de rechter die over de zaak oordeelt zijn eigen internationaal-privaatrechtelijke regels toe te passen.

Artikel 52 heeft evenmin de strekking mogelijke conflicten op te lossen wanneer de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt zou vaststellen dat iemand, die voor hem gedagvaard is, geacht kan worden zijn woonplaats in twee andere verdragsluitende landen of in een verdragsluitend land en in een derde land te hebben. In dat geval zal deze rechter volgens de opzet van de titel II moeten vaststellen dat deze persoon zijn woonplaats op het grondgebied van een ander, onverschillig welk, verdragsluitend land heeft, en vervol-

gens voor de bepaling van zijn bevoegdheid daaruit de consequenties trekken welke in artikel 3 en in de afdelingen 2 tot en met 6 van het verdrag zijn voorzien.

In de meerderheid van de gevallen zal het, bij betwisting, de woonplaats van de verweerder zijn, die bepaald dient te worden.

Bij toepassing van sommige bepalingen van het verdrag, met name van de artikelen 5, nr. 2 en 8 eerste lid zijn de daarin neergelegde voorschriften echter toepasselijk voor de bepalingen van de woonplaats van de eiser. Om deze reden maakt artikel 52 gewag noch van verweerder noch van eiser in het bijzonder; naar de mening van het Comité moet de vaststelling van de woonplaats van beide partijen in een geschil aan de hand van identieke regels worden gevonden.

Krachtens de eerste alinea van artikel 52 kan alleen de wet van de rechter, die over de zaak oordeelt, bepalen of de woonplaats zich op het eigen grondgebied bevindt.

Uit deze bepaling vloeit voort dat wanneer over de vaststelling van de woonplaats van een partij een conflict rijst tussen de *lex fori* en de wet van een der andere verdragsluitende staten, de *lex fori* het wint. Indien bij voorbeeld een verweerder voor een Franse rechter zowel zijn woonplaats heeft in Frankrijk omdat hij daar zijn voornaamste vestiging heeft, als in België omdat hij daar in het bevolkingsregister staat ingeschreven met België als hoofdverblijfplaats, zal de Franse rechter, ingeval van betwisting, alleen de Franse wet toepassen. Wordt volgens deze wet vastgesteld, dat de verweerder inderdaad zijn woonplaats in Frankrijk heeft, dan mag de rechter geen andere wet meer hanteren.

Deze oplossing wordt door verschillende overwegingen gesteund. Ten eerste dat, om bij het reeds genoemde voorbeeld te blijven, de verweerder die zich in een land vestigt, zich aan de wetten van dit land onderwerpt. Voorts dat alleen de primaire gelding van de *lex fori* de rechter in staat stelt zijn bevoegdheid te toetsen, zoals het verdrag voorschrijft, wanneer de verweerder niet verschijnt (art. 20).

Indien een zaak op rechtsgeldige wijze bij gerechten van verschillende verdragsluitende landen aanhangig is gemaakt, b.v. bij het Belgisch gerecht omdat in zijn rechtsgebied de verweerder in de bevolkingsregisters is ingeschreven en bij een Frans gerecht omdat in zijn rechtsgebied de verweerder zijn hoofdvestiging heeft, wordt het geschil opgelost door de voorschriften inzake de aanhangigheid of de samenhang.

De tweede alinea heeft betrekking op het geval dat de verweerder geen woonplaats heeft in het land van de rechter en dat deze moet vaststellen of de woonplaats op het grondgebied van een ander land is gelegen, en bepaalt dat in dit geval de interne wet van dat andere land toepassing vindt.

Dit voorschrift zal vooral toegepast moeten worden wanneer de verweerder voor de rechter van een verdragsluitend land wordt gedaagd, terwijl hij in dat land geen woonplaats heeft. Ingeval immers

de bevoegdheid van de rechter wordt betwist zal deze bevoegdheid, volgens de opzet van titel II, een andere zijn naar gelang de verweerder woonplaats heeft op het gebied van een ander verdragsluitend land of buiten de Gemeenschap. Zo zal b.v. iemand die woonplaats heeft buiten de Gemeenschap rechtsgeldig in België gedaagd kunnen worden voor de rechter van de plaats waar de verbintenis is ontstaan ¹⁾, terwijl iemand die in een ander verdragsluitend land woonplaats heeft en voor dezelfde rechter is gedagvaard, de onbevoegdheid zal kunnen invoeren omdat artikel 5, sub 1, van het verdrag slechts de bevoegdheid kent van het gerecht van de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd. Indien de verweerder voornemens is de bevoegdheid van de Belgische rechter te ontkennen zal hij dus moeten aantonen dat hij in een ander verdragsluitend land woonachtig is.

Volgens het voorschrift van artikel 52, 2e lid, zal de Belgische rechter de interne wet van een ander verdragsluitend land moeten toepassen bij zijn beslissing over de vraag of de woonplaats van de verweerder zich op het grondgebied van dat land bevindt.

Het Comité heeft het billijk en redelijk geacht dat aan de wet van het land waar de beweerde woonplaats gelegen is de voorkeur wordt gegeven boven de *lex fori*.

Het is immers zo dat, indien de rechter, die een geding heeft te berechten waarbij de verweerder woonplaats heeft in een ander verdragsluitend land, zijn eigen wetgeving toepast voor de bepaling van de woonplaats van deze verweerder, het zou kunnen voorkomen dat volgens deze wetgeving de verweerder geen woonplaats in het andere verdragsluitende land heeft terwijl hij daar, volgens de wetgeving van dat land, wel woonplaats zou hebben. Deze oplossing zou bovendien te bezwaarlijker zijn omdat men zich, bij het vestigen van zijn domicilie in een verdragsluitend land, uiteraard niet bemoeien kan met de vraag of deze woonplaats overeenkomt met het begrip dat een vreemde wet daaraan geeft ²⁾.

Voorts moet, indien de wetgeving van het land van de beweerde woonplaats een dubbele definitie van de woonplaats kent ³⁾, nl. een

1) Zie artikel 634 van het Gerechtelijk Wetboek van artikel 4 van het verdrag.

2) Niboyet, *Traité de d.i.p. français*, deel VI, nr. 1723: „Selon nous, la détermination du domicile n'a pas été empruntée systématiquement à la *lex fori*, mais à la loi du pays dans lequel on prétend que se trouve le domicile. La loi française peut donc seule déterminer si le domicile est en France; mais elle est sans qualité pour décider si un domicile se trouve dans tel ou tel pays étranger, ce qui relève de la seule loi du pays étranger intéressé.”

3) Zulks zou in België het geval kunnen zijn daar artikel 102 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt, dat de woonplaats van iedere Belg, wat betreft de uitoefening van zijn burgerlijke rechten, daar is waar hij zijn hoofdverblijf heeft, terwijl artikel 36 van het Gerechtelijk Wetboek inhoudt dat in de zin van dit wetboek onder woonplaats moet worden verstaan de plaats waar de betrokken persoon in de bevolkingsregisters is ingeschreven.

van het burgerlijk wetboek en het andere van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, uiteraard naar deze laatste definitie worden verwezen omdat er in dat geval sprake is van een vraagstuk van rechterlijke bevoegdheid.

Het derde beginsel van artikel 52 heeft betrekking op degenen wier woonplaats afhangt van die van een ander of van de zetel van een autoriteit zoals de minderjarigen, de gehuwde vrouwen enz.

Deze bepaling schrijft een dubbele toepassing van de nationale wet voor. Allereerst bepaalt de nationale wet van b.v. de minderjarige of zijn woonplaats een afhankelijke woonplaats is. Indien het antwoord bevestigend luidt bepaalt eveneens de nationale wet van de minderjarige bij wie zijn woonplaats is gelegen, b.v. de woonplaats van de voogd. Indien het antwoord ontkennend luidt, d.w.z. indien op grond van de nationale wet van de minderjarige zijn woonplaats niet afhankelijk is van de woonplaats van een ander of van de zetel van een autoriteit, zal de eerste of tweede alinea van artikel 52 moeten worden toegepast om de woonplaats van deze minderjarige te bepalen. Deze alinea's vinden eveneens toepassing voor de bepaling van de woonplaats van degene van wie de woonplaats van een ander afhankelijk is.

Te dien aanzien is het de leden van het Comité niet ontgaan dat bepaalde moeilijkheden zouden kunnen rijzen door de gevallen van dubbele nationaliteit, meer in het bijzonder om de woonplaats van de gehuwde vrouw te bepalen. Indien b.v. een Duitse vrouw een Fransman huwt en de Franse nationaliteit verkrijgt, terwijl zij de Duitse nationaliteit behoudt, is volgens de Franse wet ¹⁾ deze echtgenote woonachtig ter plaatse waar haar echtgenoot woont, terwijl zij volgens de Duitse wet een gescheiden woonplaats kan hebben omdat de Duitse wet niet langer bepaalt dat de gehuwde vrouw bij haar echtgenoot woonachtig is ²⁾! Volgens de mening van het Comité dienen in deze gevallen de regels van het gemene recht inzake dubbele nationaliteit te worden toegepast. Deze vrouw zal, zelfs hoewel zij een gescheiden woonplaats in Duitsland heeft, in Frankrijk gedagvaard kunnen worden voor de rechter van de woonplaats van de echtgenoot omdat de Franse rechter de Franse wet moet toepassen.

Indien zij echter in Duitsland voor het gerecht van de plaats waar zij haar eigen woonplaats heeft gedagvaard wordt, zal de Duitse rechter de Duitse wet toepassen en zich bevoegd kunnen verklaren.

Tenslotte dient te worden opgemerkt dat het begrip woonplaats in de zin van het verdrag zich niet uitstrekt tot domiciliekeuze, welke handeling leidt tot een fictief domicilie.

¹⁾ Artikel 108 van het Franse burgerlijk wetboek: „de gehuwde vrouw heeft geen enkele andere woonplaats dan die van haar echtgenoot.”

²⁾ Artikel 10 van het Duits burgerlijk wetboek, vervallen door de wet van 18 juni 1957 betreffende de gelijkheid van man en vrouw in burgerlijke zaken.

B. *Behandeling van de afdelingen van titel II*

AFDELING 1

Algemene bepalingen

Memoreren wij dat de eerste afdeling de wezenlijke onderscheidingen geeft voor de bevoegdheidsregels van het verdrag:

1. het geval dat de verweerder woonplaats heeft in een verdragsluitend land en voor de gerechten van dat land wordt gedaagd (art. 2);

2. het geval dat iemand, die woonplaats heeft in een verdragsluitend land, voor de gerechten van een ander verdragsluitend land kan worden opgeroepen (art. 3);

3. het geval dat iemand buiten het grondgebied van de Gemeenschap woonplaats heeft, in welk geval de nationale rechtsregels onverkort blijven gelden (art. 4).

Deze afdeling behelst eveneens het beginsel van de gelijkstelling dat verschillende functies vervult ¹⁾. Dit beginsel is met name reeds neergelegd in artikel 1 van het Frans-Belgische verdrag van 8 juli 1899, van het Nederland-Belgische verdrag van 28 maart 1925 en van het Benelux-verdrag van 24 november 1961. Ofschoon dit beginsel dus inherent is aan de verdragen met directe bevoegdheidsregels, verzekert het in dit verdrag bovendien de tenuitvoerlegging van de formele voorschriften van het Verdrag van Rome. Artikel 7 van dit Verdrag voert immers het beginsel in van de niet discriminatie tussen onderdanen van de lid-staten van de Gemeenschap. Als bijzondere bepalingen zijn de artikelen 52 en volgende van het Verdrag van Rome met betrekking tot het recht van vestiging, de toepassing van het algemene beginsel van artikel 7.

Het Economisch en Sociaal Comité van de Europese Gemeenschappen heeft bij de opstelling van het Algemeen Programma voor de vrijheid van vestiging speciaal de aandacht gevestigd op dit aspect van het vraagstuk: het heeft verzocht de gelijkheid van behandeling op het gebied van de rechtsbescherming volledig en op zo kort mogelijke termijn te verwezenlijken.

Artikel 2

Het adagium „actor sequitur forum rei”, waaruit blijkt dat het recht stelling neemt ten gunste van degene die zich verdedigt, is in de internationale verhoudingen nog meer op zijn plaats dan in het interne recht ²⁾. In het algemeen gesproken kan men zich namelijk moeilijker verdedigen voor de gerechten van een vreemd land dan voor de rechterlijke instanties van een andere stad in het land waar men woonachtig is.

¹⁾ Weser: *Revue critique de droit international privé*, 1960, blz. 29 t/m 35.

²⁾ Zie het rapport van Prof. Fragistas, Haagse Conferentie voor I.P.R. Voorbereidend document nr. 4, mei 1964, voor de 10e zitting.

De verweerder die woonplaats heeft in een verdragsluitend land behoeft niet noodzakelijk voor het gerecht van de plaats waar hij zijn woonplaats of zijn zetel heeft te worden gedagvaard. Dit kan gebeuren voor alle rechterlijke instanties van het land waar hij zijn woonplaats heeft en die volgens de wet van het desbetreffende land bevoegd zijn.

Derhalve worden, zodra de verweerder wordt opgeroepen voor de rechterlijke instanties van het land op welks grondgebied hij zijn woonplaats heeft, de interne bevoegdheidsregels van die Staat wederom volledig van toepassing. Er is in dat geval sprake van een verwijzing van het verdrag naar de interne wet van de rechter bij wie de zaak aanhangig is, waarbij het verdrag beslist over de algemene bevoegdheid van de gerechten van het land van deze rechter, en de interne wet van dat land op haar beurt de speciale bevoegdheid van enig gerecht van dat land vaststelt. Deze oplossing lijkt billijk omdat het normaal is dat de verweerder, die woonplaats heeft in een land, onderworpen wordt aan de interne rechtsregels van dit land, zonder dat het verdrag voor zijn bescherming bijzondere regels zou moeten geven. Deze oplossing is bovendien van zeer groot praktisch belang want zij ontslaat de rechter in een dergelijk geval van de verplichting nog langer de tekst van het verdrag in aanmerking te nemen.

In de meest voorkomende gevallen wordt de verweerder gedagvaard voor de gerechten van het land waar hij woonplaats heeft. Zulks is het geval bij procedures waarbij geen enkel internationaal element een rol speelt. Hetzelfde geldt voor procedures met internationaal karakter waarbij de verweerder voor de gerechten van het land waar hij zijn woonplaats heeft is gedagvaard aan de hand van het van oudsher aanvaarde adagium „actor sequitur forum rei”. Het verdrag brengt derhalve niet mede dat de interne bevoegdheidsregels en de gewoonten van rechters en advocaten omvergeworpen worden. In feite zullen deze de door het verdrag aangebrachte wijzigingen slechts in aanmerking moeten nemen bij de gevallen dat de verweerder gedagvaard wordt voor het gerecht van een land waar hij niet zijn woonplaats heeft, dan wel bij de gevallen — die trouwens niet talrijk zijn — dat het verdrag gemeenschappelijke exclusieve bevoegdheidsregels heeft ingevoerd.

Het tweede lid van artikel 2 houdt bovendien het beginsel van de gelijkstelling in wanneer de vreemdeling woonplaats heeft in het land waar het geding aanhangig is. Deze vreemdeling is in dit land als verweerder of als eiser onderworpen aan dezelfde bevoegdheidsregels als voor de eigen onderdanen gelden, en juist gezegd, als gelden voor de eigen onderdanen die hun woonplaats in dat land hebben, wanneer de wetgeving van dit land een onderscheid maakt tussen deze gerechten al naar gelang de eigen onderdanen al dan niet hun woonplaats op het grondgebied van dit land hebben; deze regeling kent Italië.

Hiervan is het gevolg dat artikel 52 van de Belgische wet van 25 maart 1876¹⁾ als zodanig niet meer van toepassing is op buitenlanders die in België woonplaats hebben.

Het positief aspect van de gelijkstelling is verwoord in artikel 4, lid 2.

Artikel 3

Artikel 3 heeft betrekking op het geval dat de verweerder met woonplaats in een verdragsluitend land gedagvaard kan worden in een ander verdragsluitend land. Het in dit artikel neergelegde beginsel houdt in dat de verweerder niet kan worden afgetrokken van de rechten van het land waar hij zijn woonplaats heeft, dan in de gevallen die uitdrukkelijk in het verdrag zijn genoemd. Dit voorschrift zet de exorbitante bevoegdheidsregels, die in elk van de verdragsluitende landen van kracht zijn, op zij. Deze bevoegdheidsregels worden echter niet volledig uitgeschakeld: dit geschiedt slechts voor zover het geen personen betreft die hun woonplaats in een ander verdragsluitend land hebben. Ten aanzien van degenen die hun woonplaats niet binnen de Gemeenschap hebben behouden deze bevoegdheidsregels dus hun werking.

Door de tweede alinea van artikel 3 worden exorbitante bevoegdheidsregels afgeschaft, ten minste voor zover het de meest fundamentele en ook meest bekende regels betreft. Dit artikel is wellicht niet volstrekt onmisbaar, maar kan de toepassing van sommige bepalingen van het verdrag vergemakkelijken (zie met name art. 59).

Welke zijn in elk van de betrokken landen de exorbitante bevoegdheidsregels?

In België

De artikelen 52, 51 bis en 53 van de wet van 25 maart 1876 die de betrekkelijke bevoegdheid regelen met betrekking tot rechtsvorderingen welke door Belgen²⁾, of door vreemdelingen tegen vreemdelingen voor de Belgische gerechten worden ingesteld, alsmede artikel 15 van het Burgerlijk Wetboek dat overeenkomt met artikel 15 van het Franse Burgerlijk Wetboek.

In Duitsland

De nationaliteit van de partijen oefent in beginsel geen invloed uit op de bevoegdheidsregels. Artikel 23 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering bepaalt intussen dat rechtsvorderingen van vermogensrechtelijk karakter, ingesteld tegen iemand die op het

1) Dit artikel bepaalt met name dat vreemdelingen hetzij door een Belg, hetzij door een vreemdeling voor de gerechten van het Koninkrijk kunnen worden gedaagd ... indien zij in België hun woon- of verblijfplaats hebben ...

2) Rep. Prt. Dt. Belge, onder het woord „compétence” in burgerlijke en handelszaken, No. 17518 e.v. (zie Gerechtelijk Wetboek art. 635, 637 en 638).

Duitse grondgebied geen woonplaats heeft, tot de bevoegdheid behoren van het gerecht binnen welks rechtsgebied de goederen of het litigieuze voorwerp zijn gelegen, indien geen enkel ander gerecht op het Duitse grondgebied bevoegd is.

Verscheidene malen hebben de Duitse rechters een zeer ruime interpretatie aan deze bepaling gegeven, op grond waarvan enkele auteurs hebben vastgesteld dat artikel 23 „kan worden beschouwd als het pendant van artikel 14 van het Franse Burgerlijke Wetboek ¹⁾).

In Frankrijk

1. Artikel 14 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat elke Franse eiser voor de gerechten van Frankrijk een vreemdeling of een andere Fransman kan dagen, zelfs indien er geen enkele band bestaat tussen het voorwerp van het geschil en de Franse gerechten.

2. Artikel 15 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat een Fransman door een Fransman of door een vreemdeling altijd voor de Franse rechter kan worden gedaagd, en dat hij zelfs kan eisen dat zulks gebeurt.

Ondanks het feit dat de redactie van deze artikelen slechts spreekt van „de aangegane verbintenissen” heeft de jurisprudentie de artikelen 14 en 15 niet uitsluitend op de verbintenissen uit overeenkomst toegepast doch op het gehele complex vermogensrechtelijke en niet-vermogensrechtelijke rechtsvorderingen. De algemene gelding welke aldus aan de artikelen 14 en 15 is gegeven kent slechts twee grenzen: de Franse rechter is nooit bevoegd kennis te nemen van enerzijds zakelijke rechtsvorderingen betreffende een onroerend goed dat in het buitenland is gelegen en anderzijds van geschillen inzake de middelen van tenuitvoerlegging welke in het buitenland worden toegepast ²⁾).

In Italië

1. Artikel 2 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalt dat bij overeenkomst niet kan worden afgeweken van de Italiaanse rechtsmacht ten gunste van een buitenlandse rechterlijke instantie of van arbiters die in het buitenland uitspraak doen, tenzij het een geding betreft dat betrekking heeft op verbintenissen tussen buitenlanders of tussen een buitenlander en een Italiaans burger die noch zijn verblijfplaats noch zijn woonplaats in Italië heeft, en indien deze overeenkomst schriftelijk is vastgelegd.

2. a) Krachtens artikel 4, nr. 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering kan een buitenlander gedagvaard worden voor de Italiaanse rechter indien hij een verblijfplaats in Italië heeft of een

¹⁾ Weser, *Revue critique de droit international privé* 1959, blz. 636; Rosenberg, *Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts*, 9e druk; Ed. § 35 I 3.

²⁾ Batiffol. Op. cit. nr. 684 e.v.

woonplaats, zelfs een gekozen woonplaats, dan wel indien hij aldaar een vertegenwoordiger heeft die gemachtigd is in rechte op te treden en tenslotte indien hij de Italiaanse rechtsmacht heeft aanvaard, tenzij de vordering betrekking heeft op in het buitenland gelegen onroerende goederen.

b) Artikel 4, nr. 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalt dat een vreemdeling voor de gerechten van de Italiaanse Republiek kan worden gedagvaard indien de vordering betrekking heeft op in Italië gelegen goederen of op de nalatenschap van een Italiaanse onderdaan of erfenissen die in Italië zijn opge gevallen dan wel verbintenissen die daar zijn ontstaan of die daar moeten worden ten uitvoer gelegd.

Krachtens bovengenoemd artikel 4, zoals dat door de Italiaanse jurisprudentie wordt uitgelegd, kan een Italiaanse verweerder in alle gevallen voor de Italiaanse rechter worden gedagvaard ¹⁾).

In Luxemburg

De artikelen 14 en 15 van het Burgerlijk Wetboek komen overeen met de artikelen 14 en 15 van het Franse Burgerlijk Wetboek.

De Luxemburgse jurisprudentie hanteert hetzelfde interpretatiebeginsel als de Franse jurisprudentie.

In Nederland

Artikel 126, lid 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalt dat in zuiver personele zaken of zaken die op roerende goederen betrekking hebben de verweerder die geen bekende woon- of verblijfplaats in het koninkrijk heeft, gedagvaard zal worden voor de rechter van de woonplaats van de eiser. Deze bepaling geldt zowel voor het geval dat de eiser Nederlander als dat hij vreemdeling is ²⁾).

Artikel 127 bepaalt dat de vreemdeling, zelfs indien hij geen verblijfplaats in Nederland heeft, voor de Nederlandse rechter kan worden gedagvaard voor de tenuitvoerlegging van verbintenissen die hij in Nederland of in het buitenland met een Nederlander heeft aangegaan.

Artikel 4

Artikel 4 is van toepassing op alle procedures waarin de verweerder geen woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitend land, en bepaalt dat in dat geval de interne rechtsregels van kracht blijven.

De opnemng van dit artikel is om twee redenen juist.

In de eerste plaats garandeert het het vrije verkeer van vonnissen

¹⁾ Morelli, Diritto processuale civile internazionale, blz. 108 t/m 112.

²⁾ Weser, Revue critique de droit international privé 1959, blz. 632.

door te voorkomen dat de erkenning en de tenuitvoerlegging van een vonnis, gewezen op grondslag van een intern bevoegdheidsvoorschrift worden geweigerd. Zonder zulk een voorschrift zouden de goederen van de debiteur aan executie kunnen worden onttrokken doordat zij eenvoudigweg werden overgebracht naar een ander land van de Gemeenschap dan dat waar het vonnis is gewezen.

In de tweede plaats kan het een rol spelen in het geval van litispendingie. Indien een Frans gerecht bijvoorbeeld oordeelt over een geschil tussen een Fransman en een in Amerika woonachtige verweerder, en indien bij een Duits gerecht hetzelfde geschil op grondslag van artikel 23 van het Duitse Wetboek van burgerlijke rechtsvordering aanhangig is gemaakt, moet – in het belang van een goede rechtsbedeling – een van de twee rechters zich ten gunste van de andere onbevoegd verklaren. Om de litispendingie te kunnen regelen dienen deze gerechten krachtens het verdrag bevoegd te zijn. Indien echter een bepaling als artikel 4 zou ontbreken zou het verdrag geen enkel voorschrift inhouden dat expliciet de bevoegdheid van de Franse en Duitse rechter in een dergelijk geval zou erkennen.

De enige uitzondering op de toepasselijkheid van de door de wetgeving gegeven bevoegdheidsregels is gelegen op het gebied van de exclusieve competenties (artikel 16)¹⁾. De regels die aan de gerechten van een land een exclusieve bevoegdheid toekennen vinden immers toepassing onverschillig waar de verweerder woonplaats heeft.

Men kan zich wellicht afvragen om welke reden het Comité de uitsluiting van de exorbitante bevoegdheidsregels niet met name heeft uitgebreid tot de onderdanen van de lid-staten onverschillig waar deze hun woonplaats hebben.

Met andere woorden – het voorbeeld is wederom ontleend aan artikel 14 van het Franse wetboek van burgerlijke rechtsvordering – waarom zal de Franse eiser nog steeds voor de Franse gerechten een buitenlander, of zelfs een onderdaan van een lid-staat van de Gemeenschap die daarbuiten woonachtig is kunnen dagvaarden?

Het Comité heeft gemeend dat men met uitsluiting van de exorbitante bevoegdheidsregels ten opzichte van degenen, onder wie begrepen de onderdanen van de Gemeenschap die hun woonplaats buiten de Gemeenschap hebben, te ver zou zijn gegaan. Een buiten de Gemeenschap wonende Belgische onderdaan zou bijvoorbeeld goederen in Nederland kunnen bezitten. Het Nederlandse gerecht is in deze materie niet bevoegd daar het verdrag geen bevoegdheid vestigt welke berust op de aanwezigheid van roerende goederen in een bepaald land.

1) Eveneens kan een uitzondering worden gezien in art. 8, lid 3, inzake de bevoegdheid ten aanzien van een verzekeraar die, zonder woonplaats binnen de Gemeenschap te hebben, er een filiaal of een agentschap heeft.

De uitsluiting van artikel 14 van het Frans Burgerlijk Wetboek zou tot gevolg hebben gehad dat de Franse eiser deze Belgische verweerder voor een rechter buiten de Gemeenschap zou hebben moeten dagvaarden terwijl het verkregen vonnis niet in Nederland zou kunnen worden ten uitvoer gelegd indien er tussen Nederland en het derde land geen executieverdrag bestaat.

Deze oplossing is voorts aanvaard in de Frans-Belgische en Belgisch-Nederlandse verdragen en in het Benelux-verdrag, welke niettemin op het beginsel van de nationaliteit berusten ¹⁾.

In de tweede alinea van artikel 4 van het verdrag is het positieve aspect van de gelijkstelling neergelegd. Het beginsel is reeds te vinden in artikel 2, lid 2. Een uitdrukkelijke bepaling is noodzakelijk geacht ten einde elke onzekerheid te vermijden ²⁾. Volgens deze bepaling heeft ieder die in een verdragsluitend land woonplaats heeft het recht aldaar als eiser een beroep te doen op dezelfde bevoegdheidsregels als voor de onderdanen van dat land gelden.

Dit beginsel is reeds uitdrukkelijk in het Frans-Belgische verdrag van 8 juli 1899 (artikel 1, lid 2) neergelegd.

Het positieve aspect van de gelijkstelling is gezien in verband met het recht van vestiging (artikelen 52 en volgende van het Verdrag van Rome), hetgeen impliceert, zoals in het Algemeen Programma voor de opheffing van de beperkingen van de vrijheid van vestiging van 18 december 1961 ³⁾ reeds is uiteengezet, dat natuurlijke en rechtspersonen welke in een lid-staat gevestigd zijn dezelfde rechtsbescherming genieten als de eigen onderdanen.

De opneming van deze bepaling is eveneens gerechtvaardigd om redenen van economische aard. Indien de exorbitante bevoegdheden nog tegen buitenlanders welke buiten het grondgebied van de EEG woonachtig zijn zouden kunnen worden ingeroepen, zal het toch nodig zijn dat degenen die op het grondgebied van de betrokken Staat woonachtig zijn daar op dezelfde wijze als de eigen onderdanen op deze regels een beroep kunnen doen.

Men kan zich er wellicht over verbazen dat het verdrag uitbreiding geeft aan de „jurisdictievoorrechten”, gezien de omstandigheid dat de gelijkstelling met de eigen onderdanen in elk der landen wordt toegekend aan ieder die op het grondgebied van dat land zijn woonplaats heeft, onverschillig welke nationaliteit hij bezit.

¹⁾ Het Frans-Belgische verdrag wordt immers in deze zin geïnterpreteerd dat een Fransman artikel 14 van de Code civil niet kan invoeren om in Frankrijk een in België woonachtige Belg te dagvaarden, doch dat dit beroep wel slaagt voor de dagvaarding van een Belg die in het buitenland woonachtig is. Batiffol, *Traité élémentaire de droit international privé*, nr. 714.

²⁾ De op grondslag van het Frans-Deense verdrag van 9 februari 1842 gegroeide jurisprudentie heeft met name aan Denen een beroep op artikel 14 van de Code civil ontzegd.

³⁾ Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen van 15 januari 1962, blz. 36 e.v.

In de eerste plaats dient te worden opgemerkt dat deze gelijkstelling ten gunste van buitenlanders reeds in België, in de Bondsrepubliek Duitsland, in Italië en in Nederland bestaat, waar de als exorbitant beschouwde bevoegdheidsregels zowel door buitenlanders als door de eigen onderdanen kunnen worden ingeroepen. Artikel 4, tweede alinea, heeft derhalve geen andere strekking dan dat de Franse en Luxemburgse opvatting, volgens welke artikel 14 van de Code civil een nationaliteitsvoorrecht betekent, aan deze wetgevingen worden aangepast.

Bovendien is de door het verdrag gekozen oplossing volkomen normaal nu dit verdrag om reeds hierboven aangegeven redenen de woonplaats aanhoudt als het beslissend criterium voor de bepaling van de bevoegdheid. In deze gedachtengang mag niet uit het oog worden verloren dat geen beroep meer zal kunnen worden gedaan op de jurisdictievoorrechten tegen personen die binnen de Gemeenschap woonachtig zijn en dat omgekeerd daarop wel een beroep kan worden gedaan tegen de onderdanen van de landen van de Gemeenschap die hun woonplaats buiten het grondgebied van de zes landen hebben gevestigd.

AFDELING 2

Bijzondere bevoegdheden

Artikelen 5 en 6

De artikelen 5 en 6 bevatten een opsomming van gevallen waarin de verweerder kan worden gedagvaard op het grondgebied van een ander verdragsluitend land dan dat van zijn woonplaats. De in dit artikel genoemde fora vormen een aanvulling op de fora die uit artikel 2 voortvloeien. Indien er sprake is van een geding waarvoor een speciaal forum bestaat dat krachtens deze artikelen bevoegd wordt verklaard, kan de eiser te zijner keuze de vordering ofwel voor dit gerecht brengen dan wel voor de bevoegde gerechten van dat land waar de verweerder zijn woonplaats heeft.

Een van de op dit punt aan de orde gestelde problemen bestond in de vraag of de verweerder altijd kan worden gedagvaard voor een van de in dit artikel genoemde fora of dat dat slechts mogelijk was voor zover de bevoegdheid eveneens door de nationale wet van de betrokken staat wordt bepaald.

Met andere woorden, zou in het eerste geval de bevoegdheid rechtstreeks uit het verdrag voortvloeien en zou in het tweede geval een cumulatie van bevoegdheden nodig zijn, nl. die van het verdrag en die van de interne wetgeving. Zou b.v., nu de Nederlandse wettelijke bepalingen omtrent de bevoegdheid niet de rechter kennen van de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd, de eiser niettemin in Nederland de verweerder voor een zodanig forum kunnen dagvaarden? Zou voorts Nederland eventueel

zijn interne wetgeving moeten aanpassen om de bevoegdheid van dit forum te vestigen?

Door „bijzondere” bevoegdheidsregels te kiezen, d.w.z. door rechtstreeks de bevoegde rechter aan te wijzen zonder verwijzing naar de bevoegdheidsregels welke in het land, waar een dergelijk gerecht gelegen zou kunnen zijn, van kracht zijn, heeft het Comité ernaar gestreefd een antwoord op deze vragen te geven in deze zin dat de eiser de verweerder altijd zou kunnen dagvaarden voor een van de aangewezen fora, zonder dat daarbij de interne wetgeving van het betrokken land in aanmerking hoeft te worden genomen. Daarenboven heeft het Comité door de opstelling van dergelijke regels getracht de werking van het verdrag te vergemakkelijken. Bij de ratificatie behoeven de verdragsluitende landen geen verdere maatregelen meer te nemen om hun interne wetgeving eventueel aan de verschillende in de artikelen 5 en 6 neergelegde criteria aan te passen. Het verdrag wijst rechtstreeks en onmiddellijk de bevoegde rechter aan.

Het kiezen van „bijzondere” bevoegdheidsregels is bovendien om andere redenen gemotiveerd, nl. omdat er een rechtstreeks aanknopingspunt bestaat tussen het geschil en de rechter die daarvan kennis moet nemen. Om het voorbeeld van het forum delicti commissi te nemen: iemand die in een ander verdragsluitend land dan Nederland woonplaats heeft, en in Den Haag een ongeval heeft veroorzaakt, kan krachtens het verdrag voor de rechter te Den Haag worden gedagvaard. Dit ongeval kan er niet toe leiden dat andere Nederlandse rechters ten opzichte van de verweerder bevoegd worden. Ten aanzien van dit punt bestaat er dus een zeer duidelijk verschil tussen artikel 2 en de artikelen 5 en 6, welk verschil verklaarbaar is door de omstandigheid dat in artikel 2 de woonplaats het aanknopingspunt is.

Forum contractus (art. 5, lid 1) met inbegrip van het arbeidscontract

Uit het onderzoek van de verschillende wetgevingen met betrekking tot de bevoegdheid van het forum contractus blijken de bepalingen zeer ver uiteen te lopen; sommige wetgevingen kennen dit forum in het geheel niet (Nederland, Luxemburg), terwijl andere het wel kennen doch in verschillende mate: sommige wetgevingen kennen zowel het forum van de plaats waar de verbintenis is ontstaan, is of moet worden uitgevoerd (België)¹⁾, andere wetgevingen beperken zich tot het forum van de plaats waar de verbintenis is ontstaan of is uitgevoerd (Italië)²⁾, weer andere kennen als algemene regel slechts de plaats van de uitvoering van de verbintenis (Duitsland)³⁾

¹⁾ Art. 41 en 52 van de wet van 25 maart 1876; art. 624 van het Gerechtelijk Wetboek.

²⁾ Art. 4 en 20 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

³⁾ Art. 29 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

en tenslotte zijn er ook wetgevingen die, voor zover zij dit forum kennen, aanvullende voorwaarden voor de bevoegdheid stellen (Frankrijk ¹⁾).

Sommige verdragen, waaronder verdragen welke tussen de zes landen zijn gesloten, verwerpen dit forum, terwijl andere het — hoewel in verschillende mate — kennen. Het Frans-Belgische verdrag bepaalt in artikel 2, eerste lid dat, indien de verweerder noch woonplaats, noch verblijfplaats in Frankrijk of in België heeft, de Belgische of Franse eiser het geschil aanhangig kan maken bij de rechter van de plaats waar de verbintenis is ontstaan, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd ²⁾.

In het Belgisch-Nederlandse verdrag bepaalt artikel 4 dat op het gebied van persoonlijke rechtsvorderingen, van burgerrechtelijke of handelsrechtelijke aard, de eiser het geding aanhangig kan maken bij de rechter van de plaats waar de verbintenis is ontstaan, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd.

Volgens het Belgisch-Duitse verdrag wordt volgens artikel 3, sub 5, de bevoegdheid erkend wanneer bij verbintenissen uit overeenkomst het geschil wordt gebracht voor de rechter van het land waar de verbintenis is uitgevoerd of moest worden uitgevoerd.

In het Frans-Italiaanse verdrag bepaalt artikel 14 dat, indien het voorwerp van de rechtsvordering een overeenkomst is die door de wet van het land waar deze vordering wordt ingesteld van handelsrechtelijke aard wordt geacht, de Franse of Italiaanse eiser de zaak aanhangig kan maken bij de gerechten van het land waar de overeenkomst is gesloten of van het land waar de overeenkomst ten uitvoer moet worden gelegd.

Het Belgisch-Italiaanse verdrag erkent in artikel 2, sub 5, de bevoegdheid wanneer bij verbintenissen uit overeenkomst de rechtsvordering wordt gebracht voor de rechter van het land waar de overeenkomst is ontstaan, is uitgevoerd of moest worden uitgevoerd.

De Italiaans-Nederlandse, Duits-Italiaanse en Duits-Nederlandse verdragen bevatten te dien aanzien geen enkele bepaling.

Tenslotte neemt het Benelux-verdrag artikel 4 van het Belgisch-Nederlands verdrag over, doch bij dit verdrag is een protocol gevoegd waarvan artikel 1 bepaalt dat artikel 4 niet van toepassing is op de betrekkingen met Luxemburg wanneer de verweerder zijn woonplaats of zijn verblijfplaats heeft in het land waarvan hij onderdaan is ³⁾.

Artikel 5, ten eerste, bevat een compromis van de oplossingen van de nationale rechtsstelsels.

¹⁾ Art. 59, 3e alinea, en 420 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

²⁾ Zie voor de ernstige meningsverschillen waartoe dit artikel aanleiding heeft gegeven: Weser, *Traité franco-belge* du 8 juillet 1899, *Etude critique*, blz. 63 e.v., en *Jurisclasseur du droit international*, Fascicule 591, nrs. 42 en 45.

³⁾ Zie voor de redenen van deze afbakening het verslag van de onderhandelingen.

De bevoegdheid van het forum wordt beperkt tot verbintenissen uit overeenkomst zoals in het Duitse recht. Men zou hebben kunnen overwegen de bevoegdheid te beperken tot zaken op handelsrechtelijk gebied, doch men dient te erkennen dat met de Europese integratie de contractuele verhoudingen van steeds grotere omvang zullen worden. Tevens zou een beperking tot zaken op handelsrechtelijk gebied vraagstukken van kwalificatie hebben medegebracht.

Bovendien is om de hierna volgende overwegingen slechts de bevoegdheid van het forum solutionis, d.w.z. de rechter van de plaats waar de verbintenis waarop de eis is gegrond, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd, gekozen.

Het Comité is de mening toegedaan dat er geen aanleiding toe bestond de fora in aantal uit te breiden en aldus de mogelijkheid van competentiegeschillen te vergroten.

De eiser heeft op het gebied van de verbintenissen uit overeenkomst reeds de keuze tussen de bevoegde gerechten van het land waar verweerder zijn woonplaats heeft – ingeval er meer verweerders zijn, het gerecht van de plaats waar één van hen zijn woonplaats heeft – en tenslotte het gerecht van de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd.

De aanvaarding van een zo ruime oplossing als die van het Benelux-verdrag waarin bovendien het gerecht van de plaats waar de verbintenis is ontstaan bevoegd wordt verklaard, zou voor de landen welke wetgeving dit forum niet kent, of het slechts binnen bepaalde grenzen kent, te grote wijzigingen hebben medegebracht.

Bovendien is de beduchtheid uitgesproken dat de opneming van het gerecht van de plaats waar de verbintenis is ontstaan langs zijdelingse weg de bevoegdheid van het gerecht van de eiser zal medebrengen. De opneming van dit forum zou ook tot zeer moeilijke kwalificatieproblemen aanleiding hebben gegeven, met name in het geval van overeenkomsten die „longa manu” tot stand zijn gekomen.

Het gerecht van de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet uitgevoerd worden is van belang voor alle rechtsvorderingen tot inning van honoraria: de schuldeiser heeft dan de keus tussen de gerechten van de staat waar de verweerder woonplaats heeft en het gerecht van een ander land in welks rechtsgebied de prestatie is verricht, met name wanneer de betalingsverplichting volgens de toepasselijke wet moet worden vervuld ter plaatse waar de diensten zijn verricht. Dit forum heeft eveneens zijn nut wanneer het noodzakelijk is over te gaan tot deskundigenonderzoek of tot getuigenverhoor. De bijzondere situatie waarin Luxemburg verkeert heeft, evenals in het Benelux-verdrag, de opneming van een bijzondere bepaling in het protocol gerechtvaardigd (artikel 1).

Arbeidscontracten

Het voorontwerp van verdrag bevatte een bepaling, waarbij op het gebied van het arbeidscontract in ruime zin een uitsluitende be-

voegdheid werd gegeven aan de rechters van de verdragsluitende staat binnen welke hetzij de betrokken inrichting, hetzij de plaats waar de arbeid moest worden of was verricht, zich bevond. Na langdurige besprekingen heeft het Comité ervan afgezien, in het verdrag de bevoegdheid in deze materie specifiek te regelen. Het heeft zich daarbij door de volgende overwegingen laten leiden.

In de eerste plaats wordt momenteel in een Commissie van de EEG gewerkt aan eenmaking van de regels welke beslissen over de toepassing van de normen van het arbeidsrecht, die in de lid-staten gelden. Het is wenselijk dat geschillen over arbeidscontracten zoveel mogelijk worden gebracht voor de gerechten van het land welks wet voor het betrokken contract moet gelden. Het Comité heeft het dus niet juist geacht om bevoegdheidsregels vast te stellen die wellicht niet parallel zouden lopen met die welke eventueel zouden worden aangenomen ter aanwijzing van de toepasselijke wet.

Het Comité had trouwens voor de vaststelling van bevoegdheidsregels niet alleen rekening moeten houden met de verschillende wijzen waarop in het buitenland de arbeid kan worden verricht, maar ook met de verschillende categorieën werknemers: werknemers die uit het buitenland zijn aangetrokken om in vaste dienst te werken in een onderneming, werknemers die in een onderneming tijdelijk zijn tewerkgesteld op een werk in het buitenland, handelsvertegenwoordigers, leidend personeel in ondernemingen, enz. Door in dergelijke bijzonderheden af te dalen zou het Comité opnieuw gevaar lopen de door de Commissie begonnen studies te hinderen.

Voorts zou, waar in de meeste lid-staten van de Gemeenschap in deze materie nog een ruime plaats is gelaten aan de partij autonomie, een regel inzake uitsluitende rechterlijke bevoegdheid, zoals die welke in artikel 16 was ontworpen, geleid hebben tot een verbod van iedere overeenkomst waarbij een rechter wordt aangewezen.

De algemene regels van het verdrag zullen dus van toepassing zijn ten aanzien van het arbeidscontract. Daaruit volgt dat bij geschillen tussen werkgevers en werknemers bevoegd zullen zijn: de gerechten van het land waar verweerder zijn woonplaats heeft (art. 2), het gerecht van de plaats waar de verbintenis is of moet worden nagekomen, indien deze plaats zich in een andere staat bevindt dan die waar de verweerder zijn woonplaats heeft (art. 5, 2) en het stilzwijgend of bij overeenkomst gekozen gerecht (art. 17 en 18). Bij vorderingen gegrond op een bij de arbeid gepleegde onrechtmatige daad (§ 2, 2 en 3 van het Arbeitsgerichtsgesetz) zou artikel 5, 3 betreffende de bevoegdheid van het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, ook kunnen worden toegepast. Voor het ogenblik is van deze regels meer heil te verwachten voor de betrokken belangen dan van een bepaling als die van artikel 16, 2 (oud) waarvan in het geheel niet kon worden afgeweken en volgens hetwelk ieder beding over attributie van rechtsmacht verboden was.

De regels inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen kunnen anderzijds de werknemers bescherming verzekeren. Indien namelijk de wet van de aangezochte staat als voor de arbeidsovereenkomst geldend was gekozen, zou de rechter van deze staat aan wie het verzoek om erkenning of tenuitvoerlegging van het buitenlandse vonnis wordt voorgelegd, in artikel 27, 1° dat een voorbehoud maakt ten behoeve van de openbare orde van de aangezochte staat, een argument tot weigering vinden indien wezenlijke bepalingen van zijn wet door de rechter van het land van oorsprong zouden worden miskend of geschonden.

De bepalingen van het verdrag zullen, wanneer de werkzaamheden binnen de Commissie zullen zijn voltooid, nog altijd kunnen worden gewijzigd, hetzij door een bijkomend protocol, hetzij door een akkoord betreffende alle problemen in verband met het arbeidscontract. Zulke latere akkoorden zouden krachtens artikel 57 van het verdrag voorrang hebben.

Onderhoudsverplichtingen (art. 5, 2°)

De onderhoudsverplichtingen vallen onder het toepassingsgebied van het verdrag.

De bepaling is een verlengstuk van het verdrag van Den Haag van 15 april 1958 betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen omtrent onderhoudsverplichtingen jegens kinderen ¹⁾ doordat het de erkenning en de tenuitvoerlegging verzekert van beslissingen welke een onderhoudsuitkering toekennen aan andere schuldeisers dan kinderen, en eveneens van het verdrag van New-York van 20 juni 1956 betreffende de invordering van onderhoudsbijdragen in het buitenland ²⁾.

Om dezelfde redenen als gelden voor de auteurs van het verdrag van Den Haag ³⁾ heeft het Comité de bevoegdheid van het gerecht van de eiser gekozen. Enerzijds zou een verdrag dat het forum van de tot onderhoud gerechtigde niet zou aanvaarden, slechts van beperkt belang zijn, gezien de omstandigheden dat de eiser verplicht zou zijn de vordering aanhangig te maken bij de rechter van de verweerder.

Indien het verdrag de bevoegdheid van het forum van de tot onderhoud gerechtigde niet aanvaardde, zou het immers alleen werking hebben in de gevallen dat de veroordeelde verweerder nadien van verblijfplaats zou veranderen en in de gevallen dat hij goederen zou bezitten in een ander land dan dat waar hij veroordeeld is.

1) Sinds 1.9.1966 van kracht tussen Duitsland, België, Italië, Nederland en Frankrijk.

2) Sinds 1.9.1966 van kracht tussen Duitsland, Frankrijk, België, Italië en Nederland.

3) Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht, documenten van de 8e zitting, blz. 315.

Anderzijds is het gerecht van de woonplaats van de tot onderhoud gerechtigde het beste in staat om vast te stellen of hij behoeftig is en om de omvang van de behoeftigheid te bepalen.

Om het verdrag evenwel aan het verdrag van Den Haag aan te passen voorziet artikel 5, 2° eveneens in de bevoegdheid van de rechter van de gewone verblijfplaats van de tot onderhoud gerechtigde. Dit aanvullend criterium is bij onderhoudsverplichtingen gemotiveerd omdat daardoor een door haar echtgenoot verlaten vrouw hem tot betaling van alimentatie niet alleen voor de rechter van de wettelijke woonplaats kan dagvaarden, maar ook voor de rechter van de plaats waar zij zelf haar gewone verblijfplaats heeft.

Het verdrag vormt eveneens een aanvulling op het verdrag van New York van 20 juni 1956 betreffende de invordering van onderhoudsbijdragen in het buitenland. Dit verdrag bepaalt immers slechts dat een bepaalde autoriteit elke ten behoeve van een tot onderhoud gerechtigde gewezen beslissing toezendt aan een bemiddelende instelling, welke instelling dan ofwel een procedure tot verkrijging van exequatur of registratie aanhangig maakt, ofwel een nieuwe vordering instelt.

De in het verdrag vervatte vereenvoudiging van de formaliteiten voor de verkrijging van het exequatur zal derhalve de werking van het verdrag van New York vergemakkelijken.

Met betrekking tot vorderingen wegens onderhoud heeft het Comité niet uit het oog verloren dat het probleem van de prealabele vragen (b.v. de vraag van de afstamming) aan de orde zou kunnen komen. Het Comité heeft echter gemeend dat dit vraagstuk buiten de regeling van de rechterlijke bevoegdheid stond en dat met deze moeilijkheden rekening moest worden gehouden in het hoofdstuk betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen.

De vraag is gesteld of het ter vermindering van tegenstrijdige beslissingen niet nuttig zou zijn geweest op te nemen dat alleen het gerecht dat het bedrag voor een onderhoudsverplichting heeft vastgesteld bevoegd zou zijn om dit bedrag te wijzigen.

Het Comité heeft gemeend een oplossing in deze zin niet te moeten aannemen. Daardoor zouden partijen die geen van beiden meer enige band met de oorspronkelijke rechter hebben verplicht zijn hun geschil voor mogelijk verwijderde gerechten te brengen. Voorts moet de beslissing van de tweede rechter, wil zij die van de eerste wijzigen, gebaseerd zijn op een nieuw feit, zodat niet kan worden beweerd dat men met tegenstrijdige beslissingen te maken heeft ¹⁾.

Forum delicti commissi (art. 5, nrs. 3 en 4)

De interne wetgevingen van de verschillende landen kennen dit

¹⁾ In dezelfde zin: Conf. Den Haag, I.P.R. Documenten 9e zitting. Rapport over het ontwerp-verdrag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen jegens kinderen, blz. 321.

forum met uitzondering van Luxemburg en Nederland waar het slechts bestaat voor aanvaring en voor verkeersongevallen.

In België zijn van toepassing de artikelen 41 en 52, nr. 3 van de wet van 1876 ¹⁾, in Duitsland artikel 3 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, in Frankrijk artikel 59, alinea 12 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en van artikel 21 van het decreet van 22 december 1958, en tenslotte in Italië artikel 20 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Dit forum bestaat in de bilaterale verdragen krachtens de navolgende bepalingen: de artikelen 4 van het Nederlands-Belgische verdrag en van het Benelux-verdrag, welke bepalingen betrekking hebben op elke persoonlijke verbintenis, hetzij ex lege, hetzij ex contractu, hetzij ex delicto ²⁾; artikel 2, sub b) van het Belgisch-Italiaanse verdrag; artikel 3, lid 1, nr. 6 van het Duits-Belgische verdrag; artikel 4, § 1, letter e van het Duits-Nederlandse verdrag.

De omstandigheid dat dit forum in het merendeel van de nationale wetgevingen is erkend en in bijna alle bilaterale verdragen is opgenomen, is, evenals het veelvuldig voorkomen van verkeersongevallen, een belangrijk argument voor de opneming in het verdrag.

Artikel 5, 3 gebruikt de woorden „de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan”. Het Comité heeft gemeend de vraag of de plaats waar het schadebrengende feit is gepleegd dan wel de plaats waar de schade is ingetreden in aanmerking moet worden genomen niet uitdrukkelijk te moeten beantwoorden, omdat het er de voorkeur aan gaf een formulering te gebruiken die in verscheidene wetgevingen voorkomt (Duitsland, Frankrijk).

Artikel 5, 4° bepaalt, dat de vordering kan worden gebracht voor de rechterlijke autoriteit bij wie de strafvervolgning aanhangig is gemaakt, zulks om rekening te houden met de bevoegdheidsregels van de nationale wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering. Onverschillig wat de woonplaats van de verweerder is kan derhalve de burgerlijke rechtsvordering in alle gevallen aanhangig worden gemaakt voor het strafgerecht dat bevoegd is van de strafvervolging kennis te nemen, zelfs indien de plaats waar dit gerecht zetelt (plaats van arrestatie b.v.) niet samenvalt met de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan.

Bevoegdheid bij een geschil betreffende de exploitatie van een filiaal, van een agentschap of enige andere vestiging (art. 5, punt 5)

Dit forum komt reeds voor in de tussen de verdragsluitende landen bestaande bilaterale verdragen: Italiaans-Belgisch verdrag (artikel 2, punt 3), Belgisch-Duits verdrag (artikel 2, lid 1, punt 4), Frans-Belgisch verdrag (artikel 3, lid 2), Frans-Italiaans verdrag (artikel

1) Zie artikel 626 van het Gerechtelijk Wetboek.

2) Zie verslag van de onderhandelaars, blz. 17.

13), Italiaans-Nederlands verdrag (artikel 2, 3°), Belgisch-Nederlands verdrag (artikel 5, lid 3), Benelux-verdrag (artikel 5, lid 4), Duits-Nederlands verdrag (artikel 4, lid 1 sub d), Duits-Italiaans verdrag (artikel 2, punt 3).

Het gaat hier alleen om de gedaagde die zijn woonplaats heeft in een der verdragsluitende landen (artikel 5), d.w.z. een vennootschap die haar zetel heeft in een verdragsluitend land en een filiaal, een agentschap of een andere vestiging binnen het grondgebied van een ander verdragsluitend land. Wat betreft vennootschappen die hun zetel buiten de Gemeenschap hebben, maar een filiaal, enz. in een verdragsluitend land, deze vallen onder artikel 4, zelfs voor geschillen betreffende de werkzaamheid van deze filialen, behoudens de bepalingen van artikel 8 inzake de verzekering.

Het bestaan van meer dan een verweerder (artikel 6, punt 1)

In dit geval wordt bevoegd verklaard het gerecht waar de woonplaats van een van de verweerders is gelegen. Deze bevoegdheid kent het interne recht van België ¹⁾, Frankrijk ²⁾, Italië ³⁾, Luxemburg ⁴⁾ en Nederland ⁵⁾. In het Duitse recht is deze bevoegdheid niet algemeen geregeld. Wanneer in Duitsland een vordering moet worden ingesteld tegen meer dan een verweerder en er geen gemeenschappelijke bevoegdheid bestaat, kan het bevoegde gerecht onder bepaalde voorwaarden worden aangewezen door het onmiddellijke hogere gerecht (§ 36, nr. 3 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

Deze bevoegdheid komt bovendien voor in de Italiaans-Nederlandse (art. 2, 1°), Italiaans-Belgische (art. 2, nr. 1), Frans-Italiaanse (art. 11, lid 2), Duits-Italiaanse verdragen (art. 2, punt 1). In dit laatste verdrag is de erkenning evenwel afhankelijk gesteld van het bestaan van een werkelijke onplitsbaarheid tussen de verschillende verweerders.

Uit de tekst van het verdrag vloeit voort dat, wanneer er meerdere verweerders zijn die in verschillende verdragsluitende landen hun woonplaats hebben, de eiser te zijner keuze alle verweerders kan dagen voor het gerecht van de plaats waar zich de woonplaats van een hunner bevindt.

Voor de toepassing van dit voorschrift is vereist dat er een band bestaat tussen de tegen elk van de verweerders ingestelde vorderingen, b.v. dat zij hoofdelijke schuldenaren zijn ⁶⁾. Daaruit volgt dat een eis

1) Art. 39 en 52, punt 10 van de wet van 25.3.1876 en artikel 624 van het Gerechtelijk Wetboek.

2) Art. 59, alinea 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

3) Artikel 33 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

4) Artikel 59, lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

5) Artikel 126, nummer 7 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

6) Morel - Traité élémentaire de procédure civile nr. 264.

niet uitsluitend kan worden ingesteld om een van de verweerders af te trekken van de rechter van het land waar hij zijn woonplaats heeft ¹⁾).

De op de woonplaats van een van de verweerders berustende bevoegdheid is door het Comité in aanmerking genomen omdat daardoor vermeden kan worden dat in de verdragsluitende landen onderling onverenigbare beslissingen worden gewezen.

Eis in vrijwaring, eisen tot voeging en tussenkomst en reconventionele vorderingen

a) *Eis in vrijwaring* (art. 6, 2e)

De eis in vrijwaring die door de verweerder in een proces tegen een derde wordt ingesteld ten einde hem te vrijwaren voor de gevolgen van dit proces bestaat in het Belgische recht ²⁾, het Franse recht ³⁾, het Italiaanse recht ⁴⁾, het Luxemburgse recht ⁵⁾ en het Nederlandse recht ⁶⁾.

De procedure die in Duitsland met de eis tot vrijwaring overeenkomt wordt geregeld door de artikelen 72, 73 en 74 en door artikel 68 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

De partij die, voor het geval dat zij de procedure zou verliezen, meent het recht te hebben dat een derde haar voor de gevolgen vrijwaart, bezit de mogelijkheid die derde op te roepen ten einde een vonnis te verkrijgen dat ten opzichte van deze bepaalde gevolgen heeft (art. 72) (*Streitverkündung* – *litis denunciatio*).

De oproeping ter verkrijging van een zodanig vonnis moet aan de derde worden betekend en aan de andere partij worden medegedeeld (art. 73). Tegen deze derde wordt geen beslissing gewezen, doch het tussen de partijen bij de procedure gewezen vonnis heeft gezag in deze zin dat in de vordering die de verweerder nadien tegen de derde zou instellen de gegrondheid van het vonnis niet kan worden betwist (art. 68). Volgens het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moet de vordering van de verweerder tegen de derde door middel van een aparte procedure worden vervolgd.

De eis in vrijwaring wordt in de navolgende bilaterale verdragen geregeld: Belgisch-Duits verdrag (art. 3 nr. 10), Frans-Belgisch verdrag (art. 4, lid 2), Belgisch-Nederlands verdrag (art. 6, lid 2), Ita-

1) Fr. Cassatie 1924 – D.P. 1925 – T. 13.

2) Art. 50 en 52, 9e van de wet van 25.3.1876. Art. 181 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

3) Art. 59, 10e alinea en 181 tot en met 185 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

4) Art. 32 en 36 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

5) Art. 59, lid 8 en 181 tot en met 185 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

6) Art. 126 sub 14 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

liaans-Nederlands verdrag (art. 2, punt 4), Belgisch-Italiaans verdrag (art. 2, punt 10), Duits-Nederlands verdrag (art. 4, 1, i), Benelux-verdrag (art. 6, lid 3).

Naar de mening van het Comité is deze bevoegdheid in de handelsbetrekkingen van vrij groot gewicht zoals het navolgende voorbeeld aantoont: een Duitse exporteur heeft in België een levering verricht en de Belgische importeur heeft de goederen weer verkocht. De koper dagvaardt de importeur voor het gerecht van zijn woonplaats, b.v. Brussel, en stelt daarbij een eis tot schadevergoeding in. De Belgische importeur kan regres nemen tegen de Duitse exporteur en stelt derhalve tegen de exporteur voor het gerecht te Brussel dat bevoegd is van de hoofdvordering kennis te nemen een eis tot vrijwaring in. Deze bevoegdheid wordt door het verdrag erkend hoewel degeen die tot vrijwaring is verplicht zijn woonplaats in Duitsland heeft; zulks is immers in het belang van een goede rechtsbedeling.

Ingevolge artikel 17 zal het gerecht waarbij de hoofdvordering aanhangig is gemaakt echter niet bevoegd zijn met betrekking tot de eis in vrijwaring wanneer tussen de waarborg en de gewaarborgde een overeenkomst is gesloten waarbij een ander gerecht bevoegd is verklaard, voor zover de overeenkomst zich ook tot de eis van vrijwaring uitstrekt.

Bovendien zal het gerecht waarbij de hoofdvordering aanhangig is niet bevoegd zijn kennis te nemen van de oproeping tot vrijwaring indien de oorspronkelijke eis slechts is ingesteld om de waarborg af te trekken van de rechter van het land waar hij zijn woonplaats heeft ¹⁾).

Voorts wordt de bijzondere situatie van het Duitse recht geregeld in artikel V van het Protocol.

Krachtens deze laatste bepaling kan de in artikel 6, sub 2, bedoelde bevoegdheid voor de eis in vrijwaring in de Bondsrepubliek Duitsland niet worden ingeroepen, doch kan ieder die woonplaats heeft in een ander verdragsluitend land voor de Duitse gerechten worden opgeroepen op grondslag van de artikelen 72 tot en met 74 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

De in de overige verdragsluitende landen gewezen beslissingen tegen de waarborg worden in Duitsland erkend en ten uitvoer gelegd.

De in dit land met toepassing van de artikelen 72 tot en met 74 gewezen beslissingen hebben in de overige verdragsluitende landen dezelfde rechtsgevolgen als zij in Duitsland hebben.

Aldus zal b.v. de waarborg die in Frankrijk woonplaats heeft kunnen worden gedagvaard voor het Duitse gerecht dat van de hoofdvordering kennis neemt. Het in Duitsland gewezen vonnis heeft, volgens het Duitse recht, slechts kracht tussen partijen, doch het kan aan de waarborg worden tegengeworpen. Wanneer de ge-

¹⁾ Zie artikel 181 van het Belgische, het Franse en het Luxemburgse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en artikel 74 van het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

waarborgde zijn eis tegen de waarborg instelt voor het Franse gerecht dat normaal bevoegd is, zal hij de erkenning van het Duitse vonnis kunnen verzoeken; de gegrondheid van dit vonnis zal niet kunnen worden betwist.

Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat, volgens de voor het exequatur geldende beginselen, de beslissingen welke inzake de eis in vrijwaring zijn gewezen in de aangezochte staat geen andere rechtsgevolgen hebben dan die welke zij in het land van herkomst hadden.

Deze oplossing die reeds bestond in de Duits-Belgische betrekkingen (art. 3 punt 10 van het verdrag) en de Nederlands-Duitse betrekkingen (art. 4,1,i van het verdrag) krijgt zodoende een algemene strekking in de relaties tussen de Bondsrepubliek Duitsland en de overige lid-staten van de Gemeenschap.

b) *Tussenkomst*

Al is het begrip vrijwaring een onderdeel van het begrip interventie, men heeft er de voorkeur aan gegeven, beide uitdrukkelijk op te nemen. Ten aanzien van de definitie van het begrip interventie menen wij niet beter te kunnen doen dan de artikelen 15 en 16 van het Belgisch Gerechtelijk Wetboek over te nemen, waarin het volgende wordt bepaald:

„Tussenkomst is een rechtspleging waarbij een derde persoon partij wordt in het geding.

Zij strekt ertoe, hetzij de belangen van de tussenkomende partij of van een der partijen in het geding te beschermen, hetzij om een veroordeling te doen uitspreken of vrijwaring te doen bevelen.” (Artikel 15)

„De tussenkomst is vrijwillig wanneer de derde opkomt om zijn belangen te verdedigen.”

„Zij is gedwongen, wanneer de derde in de loop van een rechtspleging gedagvaard wordt door een of meer partijen.” (Artikel 16).

De reconventionele vorderingen (art. 6, 3°)

Deze fora zijn in de executieverdragen algemeen aanvaard: Nederlands-Duits verdrag (art. 3, 1, 10°) (voor de reconventionele vorderingen), Italiaans-Belgisch verdrag (art. 2, 1, 10) (bijkomende reconventionele vordering), Frans-Belgisch verdrag (art. 4, lid 2) (reconventionele vordering), Belgisch-Nederlands verdrag (art. 6) (reconventionele vordering, eis tot voeging en tussenkomst en incidentele eis), Frans-Italiaans verdrag (art. 18) (eis tot compensatie, incidentele of accessoire vordering, reconventionele vordering), Italiaans-Nederlands verdrag (art. 2, lid 4) (accessoire vordering, reconventionele vordering), Duits-Italiaans verdrag (art. 2, 5°) (reconventionele vordering), Benelux-verdrag (art. 6) (reconventionele vordering, eis tot voeging en tussenkomst en incidentele vordering), Duits-Nederlands verdrag (art. 4 § 1 letter i) (eis in reconventie en eis in vrijwaring).

Gesteld is dat voor de vestiging van de bevoegdheid de reconventionele vordering verknocht moet zijn aan de hoofdvordering. Daar de verknochtheid niet in alle wetgevingen bestaat bepaalt de tekst, die uitgaat van het nieuwe Belgische Gerechtelijk Wetboek, dat de reconventionele vordering ofwel moet voortvloeien uit de overeenkomst ofwel uit het feit, dat aan de oorspronkelijke vordering ten grondslag ligt.

AFDELINGEN 3 t/m 5

Verzekeringen, koop en verkoop op afbetaling en exclusieve bevoegdheden

Algemeen

In geen van de zes landen zijn de regels voor de betreffende bevoegdheid in beginsel van openbare orde, en staat het dus aan de partijen vrij daarvan af te wijken.

Er bestaan evenwel uitzonderingen op dit beginsel: bepaalde bevoegdheidsregels zijn van dwingende aard of van openbare orde, zulks ofwel in het belang van een goede rechtsbedeling, vereisende dat de verschillende competenties in aantal worden verminderd en dat bepaalde geschillen bij een enkel forum worden geconcentreerd, ofwel om redenen van sociale aard, geboren uit de wens bepaalde categorieën van personen te beschermen zoals de verzekerden, de koper in het geval van verkoop op afbetaling enz.

Het gekozen systeem en het nagestreefde doel brengen de noodzakelijkheid mede dit vraagstuk in het verdrag te regelen. Niet-behandeling van het vraagstuk dat naar aanleiding van deze bevoegdheidsregels aan de orde komt zou niet alleen het gevaar hebben medegebracht dat de erkenning en tenuitvoerlegging wordt geweigerd op grond van de openbare orde, hetgeen in strijd is met het beginsel van het vrij verkeer van vonnissen, doch zou ook langs deze omweg de controle van de bevoegdheid van de rechter van het land van herkomst weer algemeen hebben ingevoerd.

Het Comité had de keuze tussen verschillende oplossingen.

In de eerste plaats de oplossing die in verschillende bilaterale verdragen voorkomt en krachtens welke de rechter van de aangezochte staat kan weigeren de bevoegdheid van de rechter van het land van herkomst te erkennen wanneer in de aangezochte staat „regels bestaan die aan de gerechten van dat land een uitsluitende bevoegdheid toekennen om van de rechtsvordering die aan de beslissing ten grondslag ligt kennis te nemen” ¹⁾.

¹⁾ Duits-Belgisch verdrag (art. 3, 2), Italiaans-Nederlands verdrag (art. 2 in fine), Italiaans-Belgisch verdrag (art. 2 in fine).

Dit systeem stuitte niet alleen op de bezwaren die hierboven reeds zijn uiteengezet, doch het zou bovendien in het verdrag een element van onzekerheid brengen dat met de algemene opbouw ervan onverenigbaar was. Het lost immers het vraagstuk niet op, doch stelt de moeilijkheden slechts uit door deze te verschuiven naar het stadium van de erkenning en de tenuitvoerlegging.

Voorts zou een algemene bepaling kunnen worden gekozen, overeenkomstig die welke in het Belgisch-Nederlands executieverdrag of in het Benelux-verdrag (artikel 5, 1) voorkomt en waarbij alle relevante wetgevingen in aanmerking worden genomen¹⁾. Bij een dergelijke clause bestaat echter de kans op interpretatiemoeilijkheden omdat in geval van betwisting de rechter van het land van herkomst verplicht is zich rekenschap te geven van het recht van het land dat een exclusieve bevoegdheid voor zich opeist.

Bovendien is het veel moeilijker een dergelijke clause, die wel denkbaar is in een verdrag tussen drie landen, op te nemen in een verdrag tussen zes landen, in welk geval het niet altijd mogelijk is van te voren het land of de landen te bepalen waarin de erkenning kan worden ingeroepen of het exequatur kan worden verzocht.

Een derde oplossing zou bestaan in de opstelling van een lijst waarin uitputtende competenties worden opgesomd die exclusief zijn en zodoende voor de verdragsluitende landen een verplicht karakter zouden dragen. Een dergelijke lijst geeft een goede voorlichting aan partijen, stelt de rechter in staat met volledige kennis van zaken op grondslag van een gemeenschappelijke regel uitspraak te doen, sluit elke rechtsonzekerheid uit en brengt evenwicht in de betrekkingen tussen de verdragsluitende landen.

Het in het verdrag neergelegde stelsel draagt een ingewikkeld karakter. De afdelingen 3 en 4, die betrekking hebben op de verzekeringen, op de koop en verkoop op afbetaling en leningen ter financiering van koop en verkoop op afbetaling zijn b.v. uit sociale overwegingen tot stand gekomen en hebben met name ten doel misbruiken te voorkomen die aan toetredingscontracten verbonden kunnen zijn.

Afdeling 5 (artikel 16) bevat een lijst van de gevallen waarin de gerechten van een verdragsluitend land als uitsluitend bevoegd worden erkend, en waarbij het belang van een goede rechtsbedeling de concentratie van de geschillen voor de gerechten van een enkel land vereist.

¹⁾ Lid 1 van artikel 5 van het Belgisch-Nederlands verdrag luidt aldus: „Wanneer, ter bevestiging van de betrekkelijke bevoegdheid eens rechters, voor een bepaalde zaak woonplaats is gekozen in een der beide landen, zijn alleen de rechters van de plaats, waar woonplaats gekozen is, bevoegd om kennis te nemen van de geschillen met betrekking tot die zaak, behoudens de uitzonderingen en wijzigingen, vastgesteld of alsnog vast te stellen in een der beide nationale wetgevingen of bij internationale verdragen”.

Voor deze twee categorieën geeft het verdrag een verschillende regeling. De eerste neemt een tussenstandpunt in tussen de gewone bevoegdheidsregels en de zuiver exclusieve bevoegdheidsregels.

Immers:

1°. Voor de onderwerpen die in de afdelingen 3 en 4 worden geregeld is niet een enkele rechter bevoegd. Hoewel in beperkte mate wordt aan de eiser, wanneer deze als verzekeringnemer, koper of lener beschermd moet worden, een keuze gelaten tussen verschillende gerechten van de verdragsluitende staten. In het geval van de in afdeling 5 behandelde exclusieve competenties bestaat er voor de partijen geen enkele keuze tussen de gerechten van verschillende verdragsluitende landen.

2°. Partijen kunnen in bepaalde gevallen van de bepalingen van de afdelingen 3 en 4 (art. 12, 15 en 18) afwijken. Daarentegen kan, noch door een overeenkomst waarbij rechtsmacht wordt gevestigd (art. 17 2e alinea), noch door een stilzwijgende afwijking van de bevoegdheidsregels (art. 18) van de bepalingen van afdeling 5 worden afgeweken.

3°. De voorschriften van de afdelingen 3 en 4 zijn slechts van toepassing wanneer de verweerder zijn woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitend land terwijl de voorschriften van afdeling 5 ongeacht de woonplaats toepassing vinden.

Schending van de bepalingen van de afdelingen 3 en 4 alsook van de bepalingen van afdeling 5 levert echter een grond op om de erkenning en de tenuitvoerlegging te weigeren (art. 28 en 34).

AFDELING 3

Bevoegdheid bij verzekeringen

Op het gebied van de verzekering bestaan exclusieve bevoegdheidsregels in Frankrijk (art. 3 van de wet van 13 juli 1930, betreffende de overeenkomst van verzekering), in België (wet van 20 mei 1920, ingevoegd onder art. 43 bis van de wet op de bevoegdheid van 25 maart 1876), in Duitsland (par. 48 V.V.G.), in Italië (art. 1903, 2e alinea van het Burgerlijk Wetboek en art. 124 van de T.U. inzake de uitoefening van particuliere verzekeringen). In Luxemburg kent de wet van 16 mei 1891 inzake de overeenkomst van verzekering geen enkele bepaling betreffende de bevoegdheid. Dit wordt verklaard door de geringe omvang van het grondgebied van het Groothertogdom dat slechts twee gerechtelijke arrondissementen bezit. De wet van 16 mei 1891 inzake het toezicht op verzekeringstransacties regelt echter de rechterlijke bevoegdheid ten aanzien van buitenlandse verzekeringsmaatschappijen. De wet stelt de eis dat de in het buitenland en in het Groothertogdom verzekeringstransacties verrichtende verzekeraar een algemeen gevolmachtigde aanwijst die zijn woonplaats in Luxemburg heeft en die aldaar de maatschappij zowel in als buiten rechte vertegenwoordigt. Deze gevolmachtigde moet woon-

plaats kiezen in het gerechtelijke arrondissement waarbinnen zijn werkelijke woonplaats niet gelegen is. De werkelijke of gekozen woonplaats van de algemeen gevolmachtigde vestigt rechtsmacht ten aanzien van rechtsvorderingen welke naar aanleiding van de overeenkomst van verzekering ontstaan.

In Nederland bestaan geen bijzondere bepalingen met betrekking tot de rechterlijke bevoegdheid op het gebied van de verzekering. Met betrekking tot de buitenlandse maatschappijen voor levensverzekering kent de Nederlandse wet van 22 december 1922 overeenkomstige voorschriften als in de Luxemburgse wet van 16 mei 1891 zijn vervat. In Duitsland geldt een bijna analoge regeling.

Afdeling 3 is in samenwerking met het Europees Comité voor het Verzekeringswezen opgesteld.

De bepalingen van deze afdeling kunnen als volgt worden samengevat: op het gebied van verzekering kunnen de rechtsvorderingen tegen een verzekeraar met woonplaats op het grondgebied van een verdragsluitend land worden gebracht:

— ofwel voor de gerechten van het land waar hij zijn woonplaats heeft (art. 8), of binnen bepaalde grenzen, voor de rechter van de plaats waar hij een filiaal heeft (art. 7 en 8);

— ofwel

a) voor het gerecht van de woonplaats van de verzekeringnemer (art. 8),

b) voor het gerecht van het land waar een der verzekeraars woonplaats heeft, indien meerderen onder hen verweerder zijn (art. 8),

c) voor het gerecht binnen welks rechtsgebied de tussenpersoon door wiens bemiddeling de overeenkomst van verzekering werd gesloten woonplaats heeft indien de voor het aangeroepen gerecht geldende wetgeving deze bevoegdheid kent (art. 8),

d) 1. bij een aansprakelijkheidsverzekering kan de verzekeraar bovendien worden gedagvaard:

1°) voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan (art. 9 en 10);

2°) in vrijwaring voor het gerecht waar de rechtsvordering van de gelaedeerde tegen de verzekerde aanhangig is, indien het gerecht volgens de interne wetgeving bevoegd is van de eis kennis te nemen (art. 10);

2. indien de verzekering betrekking heeft op onroerende goederen kan de verzekeraar ook worden gedagvaard voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. Hetzelfde geldt indien de verzekering zowel op onroerende als op roerende goederen die door eenzelfde polis zijn gedekt en door hetzelfde onheil zijn getroffen, betrekking heeft (art. 9).

Wat de rechtsvorderingen betreft waarbij de verzekeraar eiser is, zo kunnen deze in het algemeen slechts worden gebracht voor de

gerechten van het land op welks grondgebied de verweerder woonplaats heeft, onverschillig of hij verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde is.

De overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter die van deze regelen afwijken, hebben in beginsel geen gevolg indien zij voor het ontstaan van het geschil zijn gesloten (art. 12).

Artikel 7

bepaalt dat Afdeling 3 van Titel II autonoom is en het onderwerp verzekeringen uitputtend regelt. Uitzonderingen vormen de verwijzingen naar de art. 4 en 5, 5° die resp. betrekking hebben op het geval waarin de verweerder zijn woonplaats buiten de Gemeenschap heeft en op geschillen betreffende de exploitatie van een filiaal, van een agentschap of enige andere vestiging.

Uit de eerste van deze uitzonderingen volgt dat de bevoegdheid wordt bepaald door de bevoegdheidsregels uit de wet van de rechter bij wie het geschil aanhangig is gemaakt, met inbegrip van die welke exorbitant wordt geacht, indien de verweerder, ongeacht of hij verzekeraar dan wel verzekerde is, buiten de Gemeenschap woonplaats heeft. Niettemin wordt de verzekeraar die buiten de Gemeenschap woonachtig is en in een verdragsluitend land een filiaal of agentschap heeft, in afwijking van de algemene regels van het verdrag, voor geschillen betreffende de exploitatie daarvan geacht zijn woonplaats in dat land te hebben.

Deze in de laatste zinsnede van artikel 8 te vinden afwijking is aanvaard, aangezien buitenlandse verzekeringsmaatschappijen alleen filialen of agentschappen in andere landen kunnen vestigen, mits zij waarborgen geven welke geacht kunnen worden hen met nationale vennootschappen gelijk te stellen. De afwijking geldt echter alleen voor filialen en agentschappen, d.w.z. wanneer de buitenlandse vennootschap wordt vertegenwoordigd door iemand die bevoegd is haar tegenover derden te verbinden.

De tweede uitzondering heeft eveneens betrekking op filialen, agentschappen en andere mogelijke vestigingen, doch slechts indien zij, zoals uit de verwijzing naar artikel 5, 5°, blijkt afhangen van een vennootschap die haar zetel heeft in een der verdragsluitende landen. De verwijzing houdt in dat zulk een vennootschap in ieder geschil betreffende de exploitatie ervan kan worden gedagvaard voor de rechter van de plaats waar het filiaal, het agentschap of de vestiging zich bevindt.

Artikel 8

bepaalt in het algemeen de bevoegdheid voor het geval dat terzake van verzekering een rechtsvordering tegen de verzekeraar wordt ingesteld.

In de eerste plaats zijn de gerechten van het land waar de verzekeraar zijn woonplaats heeft, bevoegd. Deze bepaling doet niets meer dan een algemene competentie geven nl. door „de gerechten van het

land van de woonplaats van de verzekeraar" bevoegd te verklaren. Binnen elk land vindt de interne wetgeving van dat land toepassing bij de bepaling van de bevoegde rechter. Daarentegen wordt, indien de verzekeraar buiten het land waar hij zijn woonplaats heeft wordt gedagvaard, de rechtsvordering gebracht voor een gerecht dat volgens het reeds in artikel 5 gevolgde stelsel uitdrukkelijk is aangewezen.

In de tweede plaats kan de rechtsvordering tegen de verzekeraar, in een ander land dan waar deze zijn woonplaats heeft, gebracht worden voor het gerecht van de plaats waar de verzekeringnemer woonplaats heeft.

Onder verzekeringnemer moet worden verstaan degene die met de verzekeringsmaatschappij contracteert. In het geval de verzekeringnemer een ander is dan de verzekerde of de begunstigde wordt de plaats van hun woonplaats niet in aanmerking genomen. Zoals met name het Europees Comité voor het verzekeringswezen heeft opgemerkt heeft de verzekeraar in zijn hoedanigheid van verlener van een dienst de andere contracterende partij, d.w.z. de verzekeringnemer, als commerciële tegenpartij. Hij staat dus in betrekking met deze laatste, zodat het normaal is dat hij voor het gerecht van de woonplaats van deze verzekeringnemer kan worden gedagvaard. Men zou echter te veel vergen indien men hem verplichtte voor het gerecht van de verzekerde of van de begunstigde te verschijnen, met wier woonplaats hij op het tijdstip dat het geschil ontstaat onbekend kan zijn.

Met woonplaats van de verzekeringnemer wordt bedoeld diens woonplaats ten tijde van het begin van de instantie.

In de derde plaats kunnen, indien er meerdere verzekeraars gedaagden zijn in eenzelfde proces, dezen worden gedagvaard voor de rechter van de staat waar een hunner zijn woonplaats heeft. Deze bepaling is dezelfde als die van art. 6, 1° dat niet van toepassing is omdat de afdeling betreffende verzekeringen autonoom is.

De verzekeraar kan ten slotte in een ander land dan dat waar hij zijn woonplaats heeft worden gedaagd voor het gerecht binnen welks rechtsgebied zich het agentschap bevindt door bemiddeling waarvan de overeenkomst van verzekering is ontstaan; hiervoor gelden echter twee voorwaarden: vooreerst is vereist dat de plaats van dit agentschap in de polis of in de verzekeringsofferte voorkomt, en vervolgens dat de wet van de rechter bij wie de zaak aanhangig wordt gemaakt deze bevoegdheid kent. Zij is onbekend in België en Frankrijk; Duitsland ¹⁾

1) Par. 48 V.V.G.

1. Indien een agent als tussenpersoon is opgetreden voor de sluiting van een overeenkomst of deze overeenkomst heeft gesloten, is voor rechtsvorderingen betreffende de voorwaarden van deze overeenkomst tegen de verzekeraar bevoegd het gerecht van de plaats waar de agent op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst of op het tijdstip waarop hij bij de sluiting van de overeenkomst als tussenpersoon is opgetreden, zijn agentschap of bij ontbreken daarvan, zijn woonplaats had.

2. De hierboven omschreven bevoegdheid kan krachtens overeenkomst niet worden gewijzigd.

en Italië (art. 1903 van het B.W.) kennen haar wel. De verzekerings-offerte houdt verband met een in Duitsland gevolgde praktijk. Wegens de gemechaniseerde administratie van de verzekeringsmaatschappijen komt de plaats van het agentschap in de polis dikwijls slechts voor in de vorm van een nummer dat naar de verzekeringsofferte verwijst. Onder de verzekeringsofferte in de zin van het verdrag moet uiteraard de definitieve, door een contract gevolgde offerte worden verstaan. Tenslotte moet onder „de tussenpersoon door wiens bemiddeling de overeenkomst van verzekering werd gesloten” worden verstaan zowel de agent met wiens hulp het contract rechtstreeks tussen vennootschap en verzekeringnemer is gesloten, als degene die het contract zelf als vertegenwoordiger van de vennootschap heeft afgesloten. T.a.v. de strekking van de laatste zinsnede van art. 8 verwijzen wij naar het commentaar op art. 7.

Artikel 9

Krachtens *artikel 9* is het, onverminderd de toepassing van andere bepalingen en met name van artikel 12, derde lid, mogelijk de verzekeraar in een ander land dan dat waar hij zijn woonplaats heeft te dagvaarden voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. Deze bevoegdheid bestaat slechts indien er sprake is van aansprakelijkheidsverzekering of van een verzekering welke op onroerende goederen betrekking heeft. Hetzelfde geldt voor de roerende goederen wanneer in de verzekeringspolis tegelijkertijd een onroerend goed en de inboedel van dit onroerend goed zijn gedekt. Dit artikel omvat eveneens het geval dat de roerende goederen gedekt zijn door een aanhangsel van de polis waarin het onroerend goed is verzekerd.

Artikel 10

voorziet eveneens in bepaalde speciale fora voor de aansprakelijkheidsverzekeringen. Deze bepaling is van bijzonder belang met betrekking tot de verkeersongevallen.

Krachtens artikel 10, lid 1 kan bij een vordering van de getroffene tegen de verzekerde, deze laatste de verzekeraar in het geding roepen voor het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, indien de voor dit gerecht geldende wetgeving het toelaat. Zulks is in de Bondsrepubliek Duitsland niet precies het geval ¹⁾. De vraag is gerezen of de voeging van deze twee vorderingen mogelijk zou moeten zijn wanneer de verzekerde en de verzekeraar beide in een zelfde land woonachtig zijn, welk land in dit geval niet het land is waar de rechtbank bij wie de zaak aanhangig is, gelegen is. Zou b.v. bij een ongeval dat in Frankrijk wordt veroorzaakt door een Duitser die in Duitsland woonachtig is en bij een Duitse verzekeringsmaatschappij is verzekerd, de

1) Zie art. V van het protocol.

oproeping in het geding – die het Franse recht kent – mogelijk moeten zijn wanneer het geschil een verzekeringsovereenkomst tussen een Duitse verzekerde en een Duitse verzekeraar betreft? Zou omdat deze overeenkomst aan het Duitse recht is onderworpen, het geschil niet voor een Duitse rechter moeten worden gebracht? De contractuele betrekkingen tussen verzekeraar en verzekeringnemer zouden aldus buiten de procedure over de aansprakelijkheid blijven.

Hoewel het Comité erkent dat deze opmerking ter zake dienend is, heeft het toch gemeend dat geen bevoegdheidsregels behoorden te worden ingevoerd die van de interne wetgevingen afwijken en die daarenboven de kans mede zouden brengen dat de op de invoering van de groene kaart gevolgde regelingen worden aangetast ¹⁾.

De door het Comité aanvaarde compromisoplossing bestaat hierin dat de strekking van artikel 10, lid 1, wordt beperkt door de invoering van een bepaling in lid 3 van artikel 12 houdende dat, indien zowel de verzekeraar als verzekeringnemer woonplaats in eenzelfde land hebben ten tijde van de sluiting van het contract, zij de gerechten van dat land uitsluitend bevoegd kunnen verklaren. Deze overeenkomst moet echter volgens het recht van dat land geoorloofd zijn.

Volgens artikel 10, lid 2, kan de verzekeraar buiten het land waar hij zijn woonplaats heeft ter zake van de aansprakelijkheidsverzekering eveneens door de getroffen rechtstreeks worden gedagvaard ²⁾, voor ieder gerecht, dat naar art. 7 t/m 9 kennis kan nemen van een vordering van een verzekeringnemer tegen een verzekeraar.

Ook al is volgens artikel 8, lid 1 het gerecht van de woonplaats van de verzekeringnemer bevoegd, er is geen enkele bepaling die het forum van de woonplaats van de gelaedeerde aanwijst. Het zinsgedeelte „indien de rechtstreekse vordering mogelijk is” is met opzet gebruikt om de collisieregels van de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt in te sluiten ³⁾.

Krachtens de laatste alinea van artikel 10 kan de verzekeraar in de procedure die tegen hem door de getroffen is ingesteld de verzekerde in het geding roepen. In het belang van een goede rechtsbedeling moet worden toegestaan dat de vorderingen voor een zelfde

1) De wettelijke aansprakelijkheidsverzekering voor motorrijtuigen is in alle landen van de Gemeenschap, behoudens Italië, verplicht. België, wet van 1 juli 1956.

Duitsland, wet van 7 november 1939.

Frankrijk, wet van 27 februari 1958 en decreet van 7 januari 1959.

Luxemburg, wet van 10 juni 1932.

Uitvoeringsreglementen van 28 oktober 1932 en 24 december 1932.

Nederland, wet van 30 mei 1963, Koninklijk Besluit van 23 juni 1964.

2) De rechtstreekse vordering is bekend in het Belgische, Franse en Luxemburgse recht. In het Nederlandse recht is zij slechts bekend bij de verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid voor motorrijtuigen.

3) Bij deze regel dient te worden beslist of de wet van de plaats waar het feit dat de schade heeft doen ontstaan, zich heeft voorgedaan of de wet die de overeenkomst beheerst, dan wel de lex fori van toepassing is.

gerecht worden gebracht om te voorkomen dat verschillende gerechten onderling tegenstrijdige vonnissen wijzen. Bovendien vindt de verzekeraar in deze procedure een wapen tegen bedrog ¹⁾).

Artikel 11

heeft betrekking op vorderingen van de verzekeraar tegen de verzekeringnemer, de verzekerde of de begunstigde.

Uitsluitend bevoegd zijn de gerechten van het land op welks grondgebied de verweerder zijn woonplaats heeft ten tijde van het begin van de instantie.

Dit is opnieuw een algemene bevoegdheid waarbij de betrekkelijk bevoegde rechter binnen elk van de landen door de interne wetgeving van dat land moet worden aangewezen.

De bepaling is niet van toepassing wanneer de verweerder zijn woonplaats buiten het grondgebied van een verdragsluitend land heeft, d.w.z. buiten het grondgebied van de Gemeenschap. In een dergelijk geval is artikel 4 van toepassing.

Lid 2 stemt overeen met artikel 6 lid 3.

Artikel 12

heeft betrekking op de competentiebedingen. Dergelijke voor het ontstaan van het geschil gemaakte bedingen zijn krachteloos, indien zij strijdig zijn met de in het verdrag gegeven bevoegdheidsregels.

Het artikel heeft ten doel aan partijen te verbieden een beperking aan te brengen in de door het verdrag aan de verzekeringnemer gegeven keuze, en aan de verzekeraar te verbieden om van artikel 11 af te wijken.

Er bestaan echter verscheidene uitzonderingen hierop. Na het ontstaan van het geschil, d.w.z. „vanaf het moment dat partijen het over een bepaald punt niet eens zijn en een gerechtelijke procedure in de onmiddellijke of nabije toekomst onvermijdelijk schijnt” ²⁾), verkrijgen de partijen hun volledige vrijheid.

Eveneens zijn geoorloofd bepaalde competentiebedingen welke voordat er een geschil ontstond zijn gemaakt. In de eerste plaats die ten behoeve van de verzekeringnemer, de verzekerde of de begunstigde, waardoor de vordering mag worden ingesteld bij een andere rechter dan die welke in de voorafgaande artikelen is aangewezen.

Eveneens zijn met toepassing van artikel 12, tweede alinea, bepaalde competentiebedingen geoorloofd, doch in dat geval onder de in die bepaling omschreven zeer strenge voorwaarden welke reeds in het commentaar op artikel 10 zijn uiteengezet.

1) J. Wautier – L'assurance automobile obligatoire – Bruxelles 1947.

2) Braas: Précis de procédure civile – T. I – nr. 795.

AFDELING 4

Bevoegdheid bij koop en verkoop op afbetaling en bij leningen tot financiering van zodanige overeenkomsten

Deze afdeling heeft betrekking op de verkoop van roerende lichamelijke zaken waarvan de prijs wordt voldaan in meer dan een storting of op de verkoop van deze zaken in verband met een financieringsovereenkomst (Abzahlungsgeschäfte). De regeling is soortgelijk aan die welke in de verschillende nationale wetgevingen voorkomt en is tevens ingegeven door een verlangen bepaalde categorieën personen bescherming te verlenen. In artikel 13 is het autonome karakter van de afdeling vervat. Evenals artikel 7 laat het de artikelen 4 en 5, 5° onaangetast.

Artikel 14 stelt de bevoegdheidsregels vast.

Bij een vordering tegen de verkoper of de uitlener kan de koper of de lener het geschil brengen voor de gerechten van het land waar de verweerder woonplaats heeft of voor het gerecht van de plaats waar zij zelf hun woonplaats hebben.

De vorderingen van de verkoper of de uitlener kunnen in beginsel slechts worden gebracht voor het gerecht van de plaats waar de koper of de lener woonplaats heeft ten tijde van het begin van de instantie.

Lid 3, betreffende de eis in reconventie, komt overeen met artikel 6, lid 3.

Artikel 15 betreft overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter. Het behelst onder nr. 3 een bepaling analoog aan die van artikel 12, 3°, maar welke op andere gronden berust. De rechterlijke bevoegdheid is ingeval van een vordering van de verkoper of de uitlener tamelijk moeilijk vast te stellen wanneer de koper of de lener zich na sluiting van het contract in het buitenland vestigt. De wens deze personen te beschermen leidt ertoe dat zij uitsluitend zouden moeten worden gedagvaard voor de gerechten van het land waar zij hun nieuwe woonplaats hebben gevestigd. Uit overwegingen van billijkheid heeft het Comité echter goedgevonden dat de verkoper en de koper – of de uitlener en de lener –, indien zij ten tijde van het sluiten van de overeenkomst hun woonplaats of althans hun gewone verblijfplaats hebben in een zelfde land, aan de gerechten van dat land voor alle geschillen uit het contract bevoegdheid kunnen verlenen, voorzover de wet van dit land zulke overeenkomsten niet verbiedt.

Het criterium van de gewone verblijfplaats maakt het mogelijk bedingen tot aanwijzing van rechterlijke bevoegdheid op te nemen zelfs indien de koper of lener zijn woonplaats is blijven houden in een andere verdragsluitende staat dan die waar hij verblijf houdt. Daaruit volgt b.v. dat de verkoper of uitlener niet gedwongen zal zijn de verweerder in het buitenland voor de gerechten van het land

van domicilie te dagvaarden wanneer deze bij het begin van de instantie nog steeds verblijft op het grondgebied van het land waar de overeenkomst is gesloten.

AFDELING 5

Exclusieve bevoegdheden

Artikel 16

Artikel 16 geeft een opsomming van de bevoegdheden welke in de betrekkingen tussen de zes landen als exclusief worden erkend. In beginsel vestigen de in artikel 16 opgesomde gevallen slechts exclusieve rechterlijke bevoegdheid wanneer het gerecht van het bodemgeschil kennis moet nemen.

Van de competentie van de als bevoegd erkende rechten kan noch door een competentiebeding ten gunste van de gerechten van een ander verdragsluitend land, noch door een stilzwijgende aanwijzing van een andere bevoegde rechter worden afgeweken (artikelen 17 en 18). Elke rechter van een ander land dan dat welks gerechten als uitsluitend bevoegd zijn erkend, moet zich amtsshalve onbevoegd verklaren (artikel 19). Schending van deze voorschriften is een grond voor weigering der erkenning en tenuitvoerlegging (artikelen 28 en 34).

Deze op het onderwerp van de eis gebaseerde regels zijn, onafhankelijk van de woonplaats en de nationaliteit der partijen, van toepassing. Gezien de redenen waarom exclusieve competenties zijn ingevoerd diende men daaraan een algemene strekking te geven, zelfs ten opzichte van de verweerders die buiten de Gemeenschap woonachtig zijn. Een Belgische rechter zou aldus bijvoorbeeld op grond van artikel 54 van de wet van 1876 of van artikel 637 van het ontwerp Gerechtelijk Wetboek, die beide ten opzichte van een buitenlander de bevoegdheid van het forum van de eiser aanhouden, geen kennis kunnen nemen van een geschil tussen een Belg en iemand die bijvoorbeeld in Argentinië woonplaats heeft, indien het een geschil betreft over een in Duitsland gelegen onroerend goed. In dit geval zijn uitsluitend de Duitse gerechten bevoegd.

Onroerende goederen

Ingevolge nr. 1 van artikel 16 zijn voor de kennisneming van geschillen met betrekking tot onroerende zakelijke rechten alsmede de huur van onroerende goederen uitsluitend bevoegd de gerechten van het verdragsluitend land waar het onroerend goed gelegen is.

Van het belang van de vraagstukken met betrekking tot onroerende goederen waren zich reeds de auteurs van het Verdrag van Rome bewust omdat krachtens artikel 54, lid 3, sub e) van dit Verdrag de Raad en de Commissie met name mogelijk moeten maken „de verwerving en de exploitatie van op het grondgebied van de

lid-staat gelegen grondbezit door een onderdaan van een andere lid-staat, voorzover de beginselen van artikel 39, lid 2, niet worden aangetast", welk lid betrekking heeft op het landbouwbeleid.

De vraagstukken waarvoor het Comité zich bij deze materie geplaatst zag lagen overigens niet op het vlak van de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, omdat deze erkenning en deze tenuitvoerlegging reeds geregeld zijn in tussen de lid-staten gesloten verdragen die alle van toepassing zijn in burgerlijke en handelszaken, zonder dat daarbij de onroerende goederen worden uitgezonderd; het vraagstuk was veeleer de bepaling van de bevoegdheidsregels.

In de wetgeving van elk der lid-staten bestaan te dien aanzien speciale bevoegdheidsregels¹⁾ die, in het algemeen, in de bilaterale verdragen zijn overgenomen, onverschillig of deze verdragen directe²⁾ of indirecte³⁾ bevoegdheidsregels bevatten.

De door het verdrag gegeven oplossing verschilt echter van deze bilaterale overeenkomsten in deze zin, dat de in het verdrag gegeven bevoegdheidsregels exclusief van karakter zijn. Ten aanzien van dit punt stemt het verdrag overeen met het Frans-Duitse verdrag inzake de regeling van de Saarkwestie, waarvan artikel 49 bepaalt dat de gerechten van „dat gene der twee landen waar een onroerend goed is gelegen uitsluitend bevoegd zijn ten aanzien van alle geschillen inzake het bezit of de eigendom van dit onroerend goed alsmede ten aanzien van de geschillen die betrekking hebben op zakelijke rechten op dit onroerend goed”.

Evenals in dit verdrag is de door artikel 16, sub 1) geschapen bevoegdheid slechts exclusief in de internationale betrekkingen; aan de interne bevoegdheidsregels welke in elk van de lid-staten van kracht zijn wordt derhalve niet geraakt.

Met andere woorden wordt aan de gerechten van een verdragsluitend land verboden kennis te nemen van geschillen met betrekking tot onroerend goed dat in een ander verdragsluitend land is gelegen; het verbiedt niet dat in het land waar dus onroerend goed is gelegen, andere gerechten dan dat van de plaats waar het onroerend goed ligt van deze geschillen kennis nemen indien tenminste hun bevoegdheid door de wetgeving van dat land wordt erkend.

1) België: artikel 8 van de wet van 25 maart 1876, gewijzigd bij K.B. van 3 januari 1935; artikel 52 van de wet van 1876; Bondsrepubliek Duitsland, artikel 24 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; Frankrijk, artikel 59, 5e alinea van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; Italië, artikel 4 en 21 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; Luxemburg, artikel 59, 3e en 4e alinea van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; Nederland, artikel 126, sub 8, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

2) Nederlands-Belgisch verdrag (artikel 10).

3) Duits-Belgisch verdrag (artikel 10); Frans-Italiaans verdrag (artikel 16); Italiaans-Nederlands verdrag (artikel 2, sub 6); Duits-Italiaans verdrag (artikel 2, sub 7); Belgisch-Italiaans verdrag (artikel 2, sub 8); Duits-Nederlands verdrag (art. 4 § 1, letter f).

Om verschillende redenen heeft het Comité ten aanzien van deze materie een exclusieve bevoegdheidsregel vastgesteld. In de Bondsrepubliek Duitsland en in Italië is de rechter van de plaats waar het onroerend goed gelegen is uitsluitend bevoegd en wordt deze bevoegdheid als van openbare orde beschouwd. Daaruit volgt dat, indien een exclusieve bevoegdheidsregel ontbreekt, de in de overige lid-staten gewezen vonnissen, uitgesproken door gerechten die op grond van andere bepalingen van het verdrag bevoegd zouden kunnen zijn (het gerecht van de woonplaats van de verweerder, een gekozen forum) in Duitsland, noch in Italië erkend of ten uitvoer gelegd zouden kunnen worden.

Een dergelijk stelsel zou strijdig zijn geweest met het „vrij verkeer van vonnissen”.

Het Comité vond des te gereder aanleiding om in de internationale betrekkingen aan de bevoegdheidsregels welke in de Bondsrepubliek Duitsland en in Italië van kracht zijn, een algemene uitbreiding te geven, nu deze uitbreiding op zich in het belang is van een goede rechtsbedeling. Deze geschillen maken immers vaak onderzoekingen, getuigenverhoren en deskundigenberichten nodig die ter plaatse moeten geschieden. Bovendien wordt deze materie vaak ten dele beheerst door gebruiken die in het algemeen alleen bekend zijn aan de gerechten van de plaats waar het onroerend goed is gelegen of in ieder geval aan de gerechten van het land waar dit onroerend goed ligt. Tenslotte wordt in het gekozen stelsel eveneens rekening gehouden met de noodzaak dat overschrijving in de ter plaatse van het onroerend goed bestaande kadastrale registers plaatsvindt.

De door het Comité gekozen formulering omvat niet slechts alle geschillen over zakelijke rechten op onroerende goederen maar daarnaast ook de geschillen met betrekking tot de huur van onroerende goederen, d.w.z. de huur van woon- of bedrijfsruimte, handelshuur en pacht. Toen het Comité de gerechten van het land waar het onroerend goed gelegen is, bevoegd verklaarde kennis te nemen van op dat goed betrekking hebben huurvorderingen heeft het geschillen tussen verhuurders en huurders over het bestaan van huurcontracten of over het herstel van door de huurder veroorzaakte schade, de ontruiming van lokalen enz. . . . op het oog gehad. De regeling is volgens het Comité niet van toepassing op rechtsvorderingen uitsluitend strekkende tot betaling der huur, omdat deze vorderingen los worden gezien van het verhuurde onroerend goed.

Deze oplossing was nodig doordat de huur van onroerende goederen in het algemeen door bijzondere wettelijke bepalingen wordt beheerst en omdat het voorkeur verdient dat de toepassing van deze bepalingen slechts beoordeeld wordt door de rechters van het land waar deze bepalingen van kracht zijn. Bovendien bestaan in verscheidene landen ook voor deze geschillen exclusieve bevoegdheden die meestal ten voordele van gespecialiseerde rechters uitvallen.

Vennootschappen

Nummer 2 van artikel 16 heeft betrekking op vennootschappen. Uitsluitend de gerechten van de staat waar een vennootschap of een rechtspersoon haar zetel heeft zijn bevoegd kennis te nemen van de rechtsvorderingen die, wat het bodemgeschil betreft, enerzijds betrekking hebben op de geldigheid, de nietigheid of de opheffing van deze vennootschappen of rechtspersonen en anderzijds op de besluiten van hun organen.

In het belang van de rechtszekerheid dient te worden vermeden dat tegenstrijdige beslissingen worden gewezen met betrekking tot het bestaan van de vennootschappen en de rechtsgeldigheid van de besluiten van hun organen. Om deze reden is het zonder twijfel de meest aangewezen weg de procedure te concentreren bij de gerechten van het land op welks grondgebied de zetel is gevestigd. In dit land dienen immers de openbaarmakingsformaliteiten van de vennootschapsaangelegenheden plaats te vinden. Bovendien zal het gekozen voorschrift in de meeste gevallen leiden tot toepassing van het van oudsher bestaande adagium „Actor sequitur forum rei”. Dergelijke competenties zijn met name in het Duitse recht bekend en eveneens, met betrekking tot de verenigingen zonder winstoogmerk, in het Luxemburgse.

Openbare registers

Nummer 3 van artikel 16 bepaalt dat voor de kennisneming van geschillen met betrekking tot de geldigheid of de rechtsgevolgen van inschrijvingen in deze registers uitsluitend bevoegd zijn de gerechten van de staat waar deze registers worden gehouden.

Deze bepaling behoeft geen uitvoerig commentaar. Zij komt overeen met de bepalingen die in het merendeel van de wetgevingen reeds voorkomen en heeft met name betrekking op de inschrijving in kadastrale of hypotheekregisters, in handelsregisters enz.

Octrooien

Nummer 4 van artikel 16 betreft rechtsvorderingen met betrekking tot de geldigheid van octrooien, merken, tekeningen en modellen van nijverheid en andere daarmede overeenkomende rechten zoals kwekersrechten, die aanleiding geven tot deponering of registrering.

In het kader van de EEG is een ontwerp-verdrag uitgewerkt betreffende het Europees octrooirecht. Dit ontwerp bevat voorschriften voor de rechterlijke bevoegdheid inzake het Europese octrooi, doch is niet van toepassing op de nationale octrooien die derhalve onder het toepassingsgebied van dit verdrag zullen vallen.

Daar de verlening van een nationaal octrooi voortvloeit uit de nationale souvereiniteit, bevat het executieverdrag in artikel 16 sub 3) ten aanzien van de rechtsvorderingen welke betrekking hebben op de rechtsgeldigheid van het octrooi een exclusieve bevoegdheid van de gerechten van het land waar het octrooi is gedeponeed.

Wat de overige rechtsvorderingen betreft, waaronder begrepen de rechtsvorderingen wegens octrooischending, zijn de algemene voorschriften van dit verdrag van toepassing.

De woorden „de deponering of de registratie is verzocht” zijn gekozen om rekening te houden met de wetgevingen die, zoals de Duitse, de registratie van een octrooi van de resultaten van een onderzoek afhankelijk stellen. Het gevolg daarvan is bij voorbeeld, dat de Duitse gerechten uitsluitend bevoegd zullen zijn, wanneer bij de bevoegde autoriteiten een verzoek om inschrijving van een octrooi is ingediend en er tijdens het onderzoek van de aanvraag een geschil zou rijzen over rechten betreffende de inschrijving van dit octrooi.

De term „geacht wordt te hebben plaatsgehad in de zin van een internationale overeenkomst” heeft betrekking op het systeem ingevoerd door de Overeenkomst van Madrid van 14 april 1891 betreffende de internationale inschrijving van fabrieks- of handelsmerken, herzien te Brussel op 14 december 1900, te Washington op 2 juni 1911, te Den Haag op 6 november 1925 en te Londen op 2 juni 1934; alsmede op de overeenkomst van Den Haag van 6 november 1925 betreffende het internationale depot van tekeningen of modellen van nijverheid, herzien te Londen op 2 juni 1934. Volgens dit systeem heeft het depot bij het Internationaal Bureau voor de industriële eigendom te Bern verricht door tussenkomst van de administratie van het land van oorsprong dezelfde rechtsgevolgen in de overige verdragsluitende landen als wanneer de merken, tekeningen en modellen daar rechtstreeks waren gedeponeerd. Zo zullen in geval van een depot bij het Internationaal Bureau op verzoek van de Duitse autoriteiten, de Franse gerechten de enig bevoegden zijn om kennis te nemen van geschillen over b.v. de vraag of het merk moet worden geacht in Frankrijk gedeponeerd te zijn.

Tenuitvoerlegging van vonnissen

Punt 5 van artikel 16 bepaalt dat de gerechten van het land, waar de tenuitvoerlegging plaatsvindt of plaats moet vinden, uitsluitend bevoegd zijn kennis te nemen van de geschillen met betrekking tot deze tenuitvoerlegging.

Wat moet worden verstaan onder geschillen met betrekking tot de tenuitvoerlegging van vonnissen?

Hieronder moet worden verstaan de geschillen die kunnen ontstaan door „het gebruikmaken van de sterke arm, van dwangmaatregelen of van bezitsontneming van roerende en onroerende goederen (beslag) ten einde de materiële tenuitvoerlegging van beslissingen en akten te verzekeren”¹⁾.

Moelijkheden welke naar aanleiding van deze procedures ontstaan behoren tot de exclusieve bevoegdheid van het gerecht van de plaats van tenuitvoerlegging.

¹⁾ Braas: Précis de Procédure civile, deel I, nr. 808.

Bepalingen in deze zin komen in verscheidene nationale rechtsstelsels voor ¹⁾).

AFDELING 6

Door partijen aangewezen bevoegde rechter

In deze afdeling zijn de artikelen 17 – met betrekking tot overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter – en 18 dat op stilzwijgende aanwijzing van een bevoegde rechter betrekking heeft, ondergebracht.

Artikel 17

De bevoegdheid op grond van overeenkomsten welke een bepaalde competentie scheppen, komt reeds in alle tussen de lid-staten van de Gemeenschap gesloten conventies voor, onverschillig of zij directe dan wel indirecte bevoegdheidsregels bevatten: Frans-Belgisch verdrag (artikel 3); Belgisch-Nederlands verdrag (artikel 5); Benelux-verdrag (artikel 5); Frans-Italiaans verdrag (artikel 12); Duits-Italiaans verdrag (artikel 2, sub 2); Nederlands-Italiaans verdrag (artikel 2, sub 2); Italiaans-Belgisch verdrag (artikel 2, 1, 2); Duits-Belgisch verdrag (artikel 3, sub 2); Duits-Nederlands verdrag (artikel 4, lid 1, sub b).

Deze bevoegdheid komt eveneens voor in speciale verdragen, namelijk dat van Den Haag van 15 april 1958 betreffende de bevoegdheid van het forum contractus in het geval van de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en dat van Den Haag van 25 november 1965 betreffende overeenkomsten over de keuze van een forum ²⁾).

Het is niet nodig te wijzen op het belang van deze bevoegdheid, in het bijzonder in de handelsbetrekkingen.

Ofschoon omtrent het beginsel van de opneming van deze bevoegdheid gemakkelijk overeenstemming werd bereikt, moest het Comité aan de redactionele uitwerking van artikel 17 veel tijd besteden.

Evenals de auteurs van het Duits-Belgische verdrag, uit wier verslag over dit verdrag een aanhaling ongetwijfeld op zijn plaats is, heeft het Comité in de eerste plaats „het wenselijk geacht geen inbreuk te maken op de handelsgebruiken, ofschoon daarbij de gevolgen van de clausules in de contracten, die al vlug onopgemerkt blijven, worden geneutraliseerd. Om deze reden zullen deze clausules

1) Zie Lerebours-Pigeonniere, *Droit international privé*, 7e druk, blz. 9; Loussouarn, nr. 411, „Les mesures tendant à une exécution qui doit intervenir en France, saisie-conservatoire, saisie-gagerie, saisie-arrêt, demande d'exequatur pour un jugement étranger et les mesures d'exécution, saisies immobilières, mobilières, jugement de validité de saisie . . . ne peuvent ressortir que des tribunaux français”.

2) Op 1.9.66 was geen der beide verdragen nog in werking getreden.

slechts in aanmerking worden genomen wanneer zij het voorwerp van een overeenkomst uitmaken, hetgeen een wilsovereenstemming tussen de partijen veronderstelt. Zonder rechtsgevolg blijven derhalve de bedingen die gedrukt voorkomen op de correspondentie of de facturen en die niet door de partij tegen welke zij worden ingeroepen zijn geaccepteerd”.

Het Comité was bovendien de mening toegedaan dat, in het belang van de rechtszekerheid, uitdrukkelijk moet worden bepaald in welke vorm de competentieclausule moest worden gekleed, doch dat er geen aanleiding toe bestond „zich te verliezen in een overdreven formalisme dat strijdig is met de handelspraktijk”¹⁾.

Te dien aanzien is een formulering gekozen welke vrij dicht komt bij die van het Duits-Belgische verdrag, die zelf gebaseerd is op de voorschriften van het verdrag van Den Haag van 15 april 1958, in die zin dat de competentieclausule slechts behoort te worden erkend indien zij geschreven is of indien ten minste *één der partijen* schriftelijk een mondelinge overeenkomst heeft bevestigd²⁾.

Aangezien de clausule waarbij een bevoegde rechter wordt aangewezen een werkelijke overeenkomst tussen partijen veronderstelt, mag de rechter niet onomstotelijk uit een geschrift afkomstig van de partij die zich daarvan bedient, het bestaan van een mondelinge overeenkomst afleiden. Wat dit betreft rechtvaardigde de bijzondere situatie in het Groot-Hertogdom Luxemburg een aanvullende restrictie, die in artikel I, tweede alinea, van het Protocol wordt behandeld.

Het Comité heeft overigens de vraag opengelaten van de waarde van het geschrift. In sommige landen heeft het vereiste van een geschrift slechts betrekking op het bewijs; in andere is het daarentegen een geldigheidsvereiste voor de overeenkomst.

Evenals het Nederlands-Belgisch verdrag, het Belgisch-Frans verdrag, het Benelux-verdrag en het verdrag van 's-Gravenhage bepaalt ook artikel 17, eerste lid, dat het door de partijen aangewezen gerecht bij uitsluiting bevoegd is. Deze oplossing is noodzakelijk indien men wil voorkomen dat een zaak op geldige wijze bij verschillende gerechten aanhangig wordt gemaakt en aldus tegenstrijdige althans afwijkende beslissingen worden gewezen. Met het oog op de eisen van de praktijk voorziet lid 1 van artikel 17 eveneens in de aanwijzing van „een gerecht of de gerechten van een verdragsluitend land”, overeenkomstig de in het verdrag van 's-Gravenhage van 1958 gekozen oplossing. Zoals Professor Batifol in zijn verslag betreffende dit verdrag opmerkt, kan het beding waardoor alle gerechten van een verdragsluitend land bevoegd verklaard worden, „krach-

1) Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht. Documenten van de 8e zitting. Verslag over de werkzaamheden van de 2e Commissie door Fredericq, blz. 303.

2) Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht. Slotdocument van de 10e zitting. Verdrag over de overeenkomsten tot domiciliekeuze, artikel 4.

teloos worden indien door het ontbreken van enig aanknopingspunt van de contractuele situatie met het land welks gerechten zijn aangewezen de wet van dat land geen enkel middel biedt om vast te stellen bij welk gerecht de zaak kan of moet worden aanhangig gemaakt" ¹⁾). Zoals Professor Batiffol zegt, dienen partijen daarop tijdig bedacht te zijn.

Het beding werkt alleen indien tenminste een der partijen zijn woonplaats in een verdragsluitend land heeft. Hierbij dient in de eerste plaats te worden opgemerkt dat het beding, indien twee partijen met woonplaats in een verdragsluitend land een gerecht van dat land hebben aangewezen, in beginsel niet van toepassing is en wel krachtens de algemene, in de preambule opgenomen regel dat het verdrag de bevoegdheid alleen vaststelt in het kader van de internationale sfeer (zie de commentaren onder hoofdstuk III, 1. Internationale rechtsbetrekkingen).

Artikel 17 zal van toepassing zijn indien hetzij iemand met woonplaats in een verdragsluitend land en iemand met woonplaats in een ander verdragsluitend land, hetzij iemand met woonplaats in een verdragsluitend land en iemand van buiten de Gemeenschap, het eens zijn geworden over de aanwijzing van een gerecht van een verdragsluitend land. Hetzelfde geldt wanneer twee personen met woonplaats in een verdragsluitend land een gerecht van een ander verdragsluitend land als bevoegd aanwijzen.

Artikel 17, tweede lid, bepaalt dat de competentieclausules geen rechtsgevolgen hebben indien zij strijdig zijn met het bepaalde in de artikelen 12 (op het gebied van de verzekeringen) of 14 (op het gebied van de koop op afbetaling) of indien de gerechten van wier bevoegdheid is afgeweken krachtens artikel 16 bij uitsluiting bevoegd zijn.

Met het in het verdrag neergelegde stelsel wordt bereikt dat weigering van erkenning en tenuitvoerlegging op grondslag van de artikelen 28 en 34 wordt voorkomen, waardoor ook hier het vrije verkeer van vonnissen wordt bevorderd.

Artikel 17, derde lid, bepaalt dat, indien de competentieclausule slechts ten behoeve van één der contracterende partijen is bedongen, deze het recht behoudt de zaak bij enig ander bevoegd gerecht aanhangig te maken ²⁾.

Het spreekt vanzelf dat overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter de competentie *ratione materiae* der gerechten niet kunnen wijzigen.

Artikel 18

Artikel 18 regelt de stilzwijgende aanwijzing van een bevoegde rechter. Indien een verweerder met woonplaats in een verdrag-

¹⁾ Haagse Conferentie voor I.P.R. – Documenten 8e zitting, blz. 305.

²⁾ In dezelfde zin Frans-Belgisch verdrag, artikel 3; Frans-Italiaans verdrag, artikel 2; Belgisch-Nederlands verdrag, artikel 5; Benelux-verdrag, artikel 5.

sluitend land gedagvaard wordt voor een gerecht van een ander verdragsluitend land dat volgens het verdrag niet bevoegd is, kunnen zich twee gevallen voordoen: de verweerder werpt, waartoe hij het recht heeft, op grondslag van het verdrag de exceptie van onbevoegdheid op het gerecht, moet zich dan onbevoegd verklaren, of de verweerder werpt deze exceptie niet op en verschijnt: in dat geval kan het gerecht van de zaak kennis nemen.

Eenzijds kan dus de verweerder, in tegenstelling tot wat mogelijk zou zijn in een verdrag dat op het stelsel van de indirecte bevoegdheid is gebaseerd, voor de rechter bij wie het geschil aanhangig is gemaakt met beroep op de bepalingen van het verdrag een exceptie van onbevoegdheid opwerpen. De procesrechtelijke voorschriften welke in het land van de betrokken rechter van kracht zijn, zullen toepassing moeten vinden voor de bepaling van het tijdstip tot hetwelk aan de verweerder wordt toegestaan deze exceptie op te werpen, alsmede voor de bepaling van de juridische betekenis van het woord „verschijnen”.

Door aan het gerecht toe te staan van het geschil kennis te nemen indien de verweerder zijn bevoegdheid niet betwist, geeft het verdrag anderzijds een ruimere strekking aan Titel II en vermijdt het elke rechtsonzekerheid. Het gevolg van dit voorschrift is met name dat, indien een verweerder woonplaats heeft in een verdragsluitend land en gedagvaard wordt in een ander verdragsluitend land op grondslag van een exorbitante bevoegdheidsregel, bijvoorbeeld, niettegenstaande artikel 3, lid 2, in Frankrijk op grondslag van artikel 14 van de Code civil, de rechter van het geschil kennis zal kunnen nemen, indien zijn bevoegdheid niet wordt betwist. De enige gevallen waarin het gerecht zich onbevoegd moet verklaren en waarin de stilzwijgende competentie-afwijking niet wordt aanvaard, zijn namelijk die waarin in een ander verdragsluitend land krachtens artikel 16 een exclusieve bevoegdheid bestaat.

AFDELING 7

Toetsing van de bevoegdheid en de ontvankelijkheid

Artikel 19

Zoals reeds werd gezegd ¹⁾, moet de rechter ambtshalve zijn bevoegdheid toetsen. Artikel 19 onderstreept dat hij zich ambtshalve onbevoegd moet verklaren indien bij hem een geschil aanhangig is gemaakt, waarvoor krachtens artikel 16 een gerecht van een andere verdragsluitende staat bij uitsluiting bevoegd is.

Dit voorschrift is noodzakelijk omdat de exclusieve bevoegdheden van openbare orde worden geacht en niet ter vrije beschikking van de partijen staan. Het komt overigens overeen met artikel 171 van het Franse Wetboek van burgerlijke rechtsvordering krachtens hetwelk de

¹⁾ Zie blz. 57 van dit *Tractatenblad*.

betrekkelijke bevoegdheid ambtshalve wordt onderzocht wanneer de partijen in onderling overleg geen wijziging kunnen brengen in hun rechten ¹⁾).

Het belang van dit artikel is vooral hierin gelegen dat het met het oog op de naleving van de gemeenschappelijke bevoegdheidsregels, uitgebreide bevoegdheden toekent aan de rechter bij wie het geschil aanhangig is gemaakt, want deze rechter moet ambtshalve zijn bevoegdheid onderzoeken.

Uit de woorden „bij wie een geschil aanhangig is gemaakt” volgt, dat deze rechter zich niet ambtshalve onbevoegd moet verklaren indien de vraag wie tot de uitsluitende bevoegdheid van een ander gerecht behoort slechts als exceptie is opgeworpen.

Artikel 20

Artikel 20 is een van de belangrijkste artikelen van het verdrag: het betreft het geval dat de verweerder niet verschijnt en bepaalt dat in dat geval het gerecht ambtshalve moet nagaan of het in de zin van het verdrag bevoegd is, waarbij het zich onbevoegd moet verklaren indien zijn bevoegdheid niet op het verdrag berust. Uiteraard heeft het gerecht deze plicht ook indien er geen sprake is van exclusieve bevoegdheid. Verstek van de verweerder staat niet gelijk met een stilzwijgende overeenkomst tot opdracht van bevoegdheid. De rechter kan er niet mee volstaan de verklaringen van eiser aangaande de bevoegdheid als juist te erkennen; hij dient er bovendien op toe te zien, dat de eiser bewijst dat de internationale bevoegdheid gefundeerd is ²⁾).

De bepaling beoogt te verzekeren dat in geval van verstek de beslissing wordt gewezen door een bevoegde rechter en dat op deze wijze de verweerder de grootst mogelijke waarborgen in de oorspronkelijke procedure geniet. Het voorschrift is gebaseerd op artikel 37, lid 2, van het Italiaanse Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, krachtens welk artikel de rechter ambtshalve zijn bevoegdheid moet onderzoeken wanneer de verweerder een vreemdeling is en niet verschijnt.

Het tweede lid van artikel 20 heeft eveneens ten doel de rechten van de verdediging te waarborgen door in internationaal verband het belang van de betekening van gerechtelijke akten te erkennen. Ofschoon de betekening van de gerechtelijke akten in het buitenland in de lid-staten verschillend is geregeld, is deze toch tot twee hoofdstelsels terug te brengen. Het Duitse stelsel veronderstelt de medewerking van de tot uitreiking van het afschrift van het exploit bevoegde autoriteiten van de plaats waar degene tot wie de akte is gericht verblijft. In beginsel kan de Duitse rechter niet bij verstek veroordelen, indien hem niet het officiële bewijs is voorgelegd van de uitreiking van het exploit in handen van degene voor wie het be-

1) In dezelfde zin: Bondsrepubliek Duitsland: zie Rosenberg, op. cit. § 38, I, 3.

2) Bülow, op. cit.

stemd is ¹⁾ ²⁾. Tegenover dit stelsel staan de regelingen van België, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland ³⁾ die alle gekenmerkt worden door „de wens dat de formaliteiten, voorgeschreven voor de gerechtelijke akte bestemd voor iemand die in het buitenland woonachtig is, op het grondgebied van de staat van het forum moeten worden vervuld” ⁴⁾.

Volgens de wetgevingen van deze landen is de betekening geldig en beginnen daardoor de termijnen te lopen zonder dat behoeft te worden nagegaan of de het geding inleidende akte daadwerkelijk is betekend aan degene voor wie zij bestemd is. Het is onder deze omstandigheden niet onmogelijk dat in sommige gevallen de verweerder bij verstek kan worden veroordeeld zonder dat hij van de vordering in kennis is gesteld.

Door het verdrag van 's-Gravenhage van 1 maart 1954 betreffende de burgerlijke rechtsvordering, bij welk verdrag de zes lid-staten partij zijn, wordt aan de aan deze wetgevingen verbonden bezwaren niet tegemoetgekomen.

Het Comité heeft dan ook getracht een oplossing te vinden voor de vraagstukken verband houdende met de tardieve betekeningen, daar het doel van het verdrag moet zijn zoveel mogelijk het vrij verkeer van vonnissen te bevorderen.

Het vinden van een oplossing is uiteraard gemakkelijker gemaakt door de uitwerking van het verdrag betreffende de betekenis en mededeling in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke akten in burgerlijke en handelszaken, op de 6e vergadering van de Conferentie van 's-Gravenhage voor I.P.R., hetwelk op 15 november 1965 ter ondertekening is voorgelegd. Om deze reden heeft de in artikel 20, tweede lid neergelegde oplossing slechts het karakter van een overgangsbepaling. Deze bepaling geeft in beknopte vorm artikel 15 van het verdrag van Den Haag weer, welk artikel weer op de bepaling gebaseerd is; immers de door het Comité opgestelde tekst heeft als discussiebasis gediend bij de vergadering van de door de Haagse Conferentie ingestelde speciale commissie die het aan de 10e zitting ter goedkeuring voorgelegde voorontwerp heeft opgesteld.

1) Rigaux. La signification des actes judiciaires à l'étranger. Revue critique de droit international privé. 1963, blz. 448 en volgende.

2) Zie artikel 335, eerste alinea, sub 2, en artikel 202 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

3) België: art. 69bis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en het arrest van het Hof van Cassatie van 4 maart 1954. Revue des Huissiers de Belgique mei-juni 1954, blz. 15.

Frankrijk: artikel 69, alinea 10, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zoals dit wordt uitgelegd door het Hof van Cassatie. Zie Revue critique de droit international privé nr. 1, januari-maart 1961, blz. 174 en volgende.

Italië: artikelen 142 en 143 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Luxemburg: wet van 1 april 1814.

Nederland: artikel 4, nr. 8 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

4) Rigaux. Idem, blz. 454.

Krachtens artikel 20, tweede lid moet, wanneer een verweerder met woonplaats in een verdragsluitend land gedagvaard wordt voor de gerechten van een ander land en niet verschijnt, de rechter de uitspraak aanhouden totdat is vastgesteld dat de verweerder in de gelegenheid is gesteld het stuk dat het geding inleidt zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig was te ontvangen of dat daartoe al het nodige is gedaan.

Deze bepaling is gebaseerd op het oude artikel 8 van de Nederlandse wet van 12 juni 1909, *Staatsblad* nr. 141 ¹⁾).

Artikel 20, tweede alinea, eist enerzijds dat de dagvaarding aan de niet verschenen partij is uitgereikt, d.w.z. in persoon of aan zijn woonplaats, en dat bovendien deze uitreiking op een zodanig tijdstip heeft plaatsgevonden dat de verweerder in staat is gesteld zijn verdediging te voeren. Het artikel vereist niet dat deze partij ook in feite tijdig van de dagvaarding kennis heeft gekregen. De verweerder is zelf verantwoordelijk voor vertraging die door zijn eigen nalatigheid of door die van zijn familieleden of dienstpersoneel is veroorzaakt. Beslissend is dus het tijdstip van de uitreiking aan de woonplaats en niet het moment waarop de verweerder metterdaad van de dagvaarding kennis heeft gekregen.

Het begrip „zo tijdig als nodig is” is uiteraard feitelijk; de beoordeling daarvan wordt overgelaten aan de rechter die over de zaak oordeelt.

De rechter zal de verweerder bij verstek kunnen veroordelen indien vastgesteld is dat „al het nodige is gedaan” opdat de verweerder het stuk dat het geding inleidt tijdig en metterdaad ontvangt.

Hieronder wordt verstaan dat de rechter de gedaagde bij verstek kan veroordelen ook al kan geen enkel bewijs worden overgelegd dat het inleidend stuk aan hem is overhandigd, mits is aangetoond dat bij de bevoegde autoriteiten van de staat waar verweerder woonplaats heeft alle stappen zijn ondernomen om hem tijdig te bereiken. Derhalve zal eventueel moeten worden aangetoond „dat alle door de zorgvuldigheid en de goede trouw vereiste stappen zijn gedaan om degene aan wie de dagvaarding moet worden uitgereikt te ontdekken” ²⁾).

Zoals wij hierboven reeds hebben gezegd is artikel 20, tweede lid slechts een overgangsbepaling. Krachtens het derde lid van dit artikel zal immers, wanneer het land van het forum en het land op welks grondgebied de akte moet worden betekend beide het nieuwe verdrag van 's-Gravenhage zullen hebben geratificeerd, de rechter die over de

1) Dit artikel luidt als volgt: „Verschijnt de gedaagde ten betekenden rechtsdage niet, dan zal, indien de eiser het ontvangstbewijs of de verklaring bedoeld in artikel 5 van het verdrag nog niet heeft ontvangen, de rechter op verzoek van de eiser het verlenen van verstek en de behandeling der zaak tot een volgende zitting aanhouden”.

2) Cour d'Appel Poitiers, 9 juli 1959 (Gas. Pal. 1959. II.183); zie ook Gavalda, Rev. Crit. D.I.P. 1960, 1, blz. 174.

zaak oordeelt niet langer artikel 20, tweede lid moeten toepassen, doch zich uitsluitend moeten houden aan artikel 15 van het verdrag van 's-Gravenhage. Ten gunste van dit verdrag van 's-Gravenhage wordt aldus elke mogelijkheid van strijd tussen artikel 15 daarvan en artikel 20, tweede lid van het EEG-executieverdrag uitgesloten.

Het Comité heeft het eveneens nodig geacht ervoor te zorgen dat de toezending van exploten met de nodige waarborgen wordt omgeven en snel verloopt. Om dat te bereiken werd overwogen de toezending van gerechtelijke akten per aangetekende brief te kiezen. Dit systeem werd evenwel niet aanvaard; ofschoon het voldoet aan de eis van snelheid, biedt het aan de andere kant uit een oogpunt van rechtszekerheid niet alle noodzakelijke waarborgen. Ten slotte is het stelsel gekozen dat in artikel IV van het Protocol is neergelegd.

Dit artikel voegt eenvoudig aan de wijzen van toezending welke in het verdrag van 's-Gravenhage van 1 maart 1954 betreffende de burgerlijke rechtshandeling dan wel in de ter uitvoering van dit verdrag tussen de verdragsluitende landen gesloten overeenkomsten zijn voorzien, een nieuwe wijze van toezending toe, welke bovendien overeenstemt met de bevoegdheid, neergelegd in artikel 10, sub b, van het nieuwe verdrag van 's-Gravenhage.

Volgens het systeem dat in het Protocol is opgenomen kunnen de akten rechtstreeks door de deurwaarders van een verdragsluitend land worden toegezonden aan hun collega's van een ander verdragsluitend land welke laatsten de akte zullen uitreiken aan degene voor wie zij is bestemd, of aan zijn woonplaats.

Zoals een vertegenwoordiger van de „Union internationale des huissiers de justice et officiers judiciaires" aan het Comité heeft verzekerd zal een deurwaarder zonder moeilijkheden met de bevoegde deurwaarder van een ander land kunnen corresponderen. Indien moeilijkheden rijzen zal de deurwaarder van de verzoekende staat een beroep kunnen doen op de nationale beroepsverenigingen van deurwaarders of op het Centraal Bureau van de Unie dat te Parijs gevestigd is.

Naar de mening van het Comité biedt dit stelsel de verlangde snelheid en zekerheid. Direct contact tussen de deurwaarders zal immers aanmerkelijke tijdswinst opleveren door de uitschakeling van de bemiddelende autoriteiten, de Ministers van Buitenlandse Zaken of van Justitie, de parketten enz.

De zekerheid wordt extra gewaarborgd omdat, indien bijvoorbeeld het adres onvolledig of onnauwkeurig is, de deurwaarder van de aangezochte Staat een onderzoek kan instellen teneinde degene voor wie de akte is bestemd te achterhalen.

Moeilijkheden van taalkundige aard welke mogelijk in het kader van de zes landen rijzen, zullen kunnen worden opgelost door aan de akte een samenvatting toe te voegen in de taal van degene voor wie de akte is bestemd.

Artikel IV van het Protocol staat, evenals artikel 10, sub b) van het verdrag van 's-Gravenhage, aan een verdragsluitend land toe zich tegen deze wijze van toezending te verzetten.

AFDELING 8

Aanhangigheid en samenhang

Artikel 21

Aangezien er een cumulatie van internationale bevoegdheden kan voorkomen en het geschil rechtsgeldig aan gerechten van verschillende staten kan worden voorgelegd (art. 2 en 5 met name) heeft men het nodig geacht de aanhangigheid te regelen. Krachtens artikel 21 moeten de gerechten van een verdragsluitende staat zich zelfs ambtshalve onbevoegd verklaren voor de behandeling van een aan hen voorgelegd geschil dat reeds bij het gerecht van een andere verdragsluitende staat aanhangig is. Ingeval van aanhangigheid dient de rechter zich dus hetzij op verzoek van een der partijen, hetzij zelfs ambtshalve van een behandeling te onthouden, omdat deze bepaling een goede rechtsbedeling binnen de Gemeenschap wil garanderen. De rechter behoeft niet steeds ambtshalve tot een onderzoek over te gaan, maar wel indien de omstandigheden doen vermoeden dat eenzelfde procedure reeds voor de rechter van een land aanhangig is.

Het gerecht dat als laatste is benaderd heeft echter de mogelijkheid om, in plaats van zich onbevoegd te verklaren, zijn uitspraak aan te houden indien de bevoegdheid van het gerecht bij hetwelk de zaak het eerst aanhangig is gemaakt wordt betwist. Dit voorschrift is opgenomen opdat de partijen niet gedwongen zullen zijn een nieuwe procedure te beginnen indien bijvoorbeeld de rechter bij wie de zaak het eerst aanhangig is gemaakt zich onbevoegd verklaart. Door deze mogelijkheid kan de kans op negatieve bevoegdheidsgeschillen worden uitgeschakeld.

De onbevoegdverklaring moet geschieden ten gunste van het gerecht bij hetwelk de zaak het eerst aanhangig is gemaakt. Het Comité heeft beslist dat het niet nodig was in de tekst aan te geven op welk tijdstip een proces geacht moet worden aanhangig te zijn, waardoor de beantwoording van deze vraag aan elk van de nationale wetgevingen wordt overgelaten.

Artikel 22

De regeling van dit artikel verschilt op verschillende punten van de regeling van de aanhangigheid, al wil zij eveneens tegenstrijdige uitspraken voorkomen en aldus een goede rechtsbedeling binnen de Gemeenschap verzekeren. In geval van samenhang dient de rechter in de eerste plaats de zaak aan te houden.

In de tweede plaats is vereist dat de zaken in dezelfde instantie aanhangig zijn, daar anders te duchten is dat een partij van een

instantie wordt beroofd wanneer het onderwerp van het geschil niet identiek is.

Voorts kan de rechter ter vermindering van negatieve bevoegdheids-geschillen alleen tot verwijzing overgaan, indien blijkt dat het gerecht waaraan het geschil het eerst is voorgelegd bevoegd is van de beide vorderingen kennis te nemen, dat wil ook zeggen indien hij zich niet t.a.v. de tweede zaak onbevoegd heeft verklaard. Deze verwijzing kan slechts geschieden op verzoek van een der partijen en indien de wet van de betrokken rechter de voeging van verwante, voor verschillende gerechten aanhangige zaken toestaat. Door deze laatste voorwaarde wordt rekening gehouden met problemen die aan het Duitse en het Italiaanse recht inherent zijn. In het Duitse recht is de voeging in beginsel slechts toegestaan wanneer de twee gedingen voor hetzelfde gerecht aanhangig zijn. In het Italiaanse recht verbiedt de grondwet de rechter te beslissen of hij zelf het geding zal behandelen dan wel dit naar een ander gerecht zal verwijzen. Het zal voor een Duits of een Italiaans gerecht steeds mogelijk zijn de zaak aan te houden.

Omdat tenslotte de uitdrukking „samenhang” in de verschillende lid-staten niet hetzelfde begrip dekt, geeft artikel 22, alinea 3, daarvan een definitie. Deze definitie is gebaseerd op het nieuwe Belgische Gerechtelijk Wetboek (artikel 30).

Het verdrag geeft geen regeling voor de procedure volgens welke de voeging van verwante zaken kan geschieden. Dit is een vraagstuk dat aan de nationale wetgevingen is overgelaten.

Artikel 23

Artikel 23 dekt een geval dat zich slechts zeer zelden zal voordoen, namelijk het geval dat de vorderingen vallen onder de uitsluitende bevoegdheid van verscheidene gerechten. Ten einde een bevoegdheids-geschil in dat geval te voorkomen is bepaald dat de verwijzing, hetzij op grond van artikel 21, hetzij op grond van artikel 22 plaatsvindt ten gunste van de rechter bij wie de zaak het eerst aanhangig is gemaakt.

AFDELING 9

Voorlopige maatregelen en maatregelen tot bewaring van recht

Artikel 24

Artikel 24, dat bepaalt dat voorlopige en bewarende maatregelen kunnen worden aangevraagd bij de rechterlijke autoriteiten van elk der verdragsluitende landen, ongeacht welk gerecht bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen, heeft in bijna alle executieverdragen zijn tegenhanger¹⁾.

¹⁾ Benelux-verdrag en Nederlands-Belgische verdrag (artikel 8); de Duits-Belgische (artikel 15, 2), Frans-Belgische (artikel 9), Italiaans-Belgische (artikel 14), Italiaans-Nederlandse (artikel 10), Frans-Italiaanse (artikel 32) en Duits-Nederlandse (artikel 18, lid 2) verdragen.

In elk van de verdragsluitende landen kunnen de voorlopige of bewarende maatregelen evenals de beslissingen betreffende de vanwaarde verklaring en de opheffing van deze maatregelen derhalve aan de bevoegde autoriteiten worden gevraagd waarbij geen rekening behoeft te worden gehouden met de in het verdrag neergelegde bevoegdheidsregels.

Het karakter van de mogelijkerwijs te nemen maatregelen richt zich naar de interne wetgeving van het betrokken land.

HOOFDSTUK V

Erkenning en tenuitvoerlegging

A. Algemeen

Wegens de waarborgen waarover de verweerder in de oorspronkelijke procedure beschikt, is het verdrag in titel III uitermate soepel met betrekking tot de erkenning en de tenuitvoerlegging. Zoals reeds is gezegd streeft het ernaar om het vrij verkeer van vonnissen zoveel mogelijk te bevorderen, zodat het in deze geest moet worden geïnterpreteerd. Deze soepelheid vindt in titel III enerzijds haar neerslag in de vermindering van het aantal redenen waarom men zich tegen de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen kan verzetten, en anderzijds in de vereenvoudiging van de executurprocedure, welke voortaan voor de zes landen gelijk zal zijn.

Merken wij op dat krachtens artikel 1, dat het gehele verdrag beheerst, dit verdrag van toepassing is in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht. Daaruit volgt dat beslissingen die in een verdragsluitend land in burgerlijke en handelszaken door strafgerichten of administratieve gerechten zijn gewezen in de overige verdragsluitende landen erkend en ten uitvoer gelegd moeten worden. Krachtens artikel 25 is het verdrag van toepassing op elke beslissing, ongeacht de daaraan gegeven benaming. Het is ook van toepassing op het bevel tot tenuitvoerlegging (Vollstreckungsbefehl, artikel 699 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)¹⁾ en op beslissingen waarbij het bedrag van de proceskosten wordt vastgesteld (Kostenfestsetzungsbeschluss des Urkundebeamten, artikel 104 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), die in de Duitse Bondsrepubliek rechterlijke beslissingen zijn welke door een griffier uit naam van het gerecht worden gewezen. In de op artikel 104 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gebaseerde beslissingen wordt het bedrag van de kosten volgens een bij de wet vastgestelde tabel en op basis van de rechterlijke beslissing bepaald²⁾. In geval van geschil beoordeelt een rechterlijke instantie in de eigenlijke zin des woord de beslissing van de griffier.

¹⁾ Het Vollstreckungsbefehl gaat van de griffier uit.

²⁾ Zie ook art. 18, lid 2 van het Verdrag van Den Haag van 1 maart 1954 inzake de burgerlijke rechtsvordering.

Uit artikel 1 volgt dat op titel III geen beroep kan worden gedaan voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen die gewezen zijn ten aanzien van van het toepassingsgebied van het verdrag uitgesloten onderwerpen (staat en bevoegdheid van personen, stelsels van huwelijksgoederenrecht, schenkingen, testamenten en erfenissen, faillissement en andere overeenkomstige procedures, sociale zekerheid en arbitrage met inbegrip van arbitrale vonnissen).

Daarentegen is titel III van toepassing op elke beslissing welke door een gerecht van een verdragsluitend land is gewezen in burgerlijke en handelszaken welke onder het toepassingsgebied van het verdrag vallen, zulks ongeacht de vraag of de partijen al dan niet binnen de Gemeenschap hun woonplaats hebben en ongeacht welke nationaliteit zij bezitten.

B. *Behandeling van de afdelingen*

AFDELING 1

De erkenning

Artikel 26

De erkenning dient tengevolge te hebben dat de beslissingen het gezag en het effect worden verleend die zij genieten in het land waar zij zijn gewezen.

De term „gezag van gewijsde zaak”, die in verschillende verdragen voorkomt, is met opzet vermeden opdat de voorlopige beslissingen en beslissingen van de oneigenlijke rechtspraak erkend kunnen worden; deze hebben niet steeds gezag van gewijsde. Krachtens het bij artikel 26 bepaalde:

1. worden de beslissingen zonder vorm van proces erkend,
2. kan, ingeval van betwisting, de executieprocedure van het verdrag worden toegepast indien de erkenning ten principale wordt gevraagd,
3. is de rechter, aan wie de zaak ten principale is voorgelegd, bevoegd een verzoek om erkenning te behandelen dat bij wege van tussenvordering is gedaan.

De eerste dezer bepalingen legt het beginsel van de erkenning van beslissingen vast; deze erkenning vindt plaats zonder dat er in ieder geval een voorafgaande procedure noodzakelijk is. De erkenning geschiedt dus automatisch en degene te wiens gunste de uitspraak is gedaan kan haar in een verdragsluitende staat zonder rechterlijke vergunning inroepen tegen welke belanghebbende ook, b.v. een overheidsorgaan, als ware zij een in dit land gewezen vonnis. Deze bepaling houdt in dat de voorschriften die in sommige landen, zoals Italië, de erkenning van een buitenlands vonnis van een bijzondere procedure afhankelijk stellen (*dichiarazione di efficacia*), worden

afgeschapt. De Italiaanse delegatie heeft verklaard dat zij zich bij deze oplossing heeft kunnen aansluiten omdat het verdrag tot het vermogensrecht beperkt is.

Voorts is het gekozen stelsel het omgekeerde van het in tal van verdragen vervatte stelsel, volgens hetwelk buitenlandse beslissingen aan een aantal voorwaarden dienen te voldoen alvorens zij kunnen worden erkend. Krachtens artikel 26 bestaat er een rechtsvermoeden ten gunste van de erkenning; dit kan eerst worden omvergeworpen wanneer er van de in artikel 27 opgesomde weigeringsgronden sprake is.

De tweede regel betreft het geval waarin de erkenning ten principale wordt ingeroepen – d.w.z. onafhankelijk van een proces en zonder dat er een gedwongen executie zal plaats hebben – en wordt betwist. Een effect is b.v. in Italië ongeldig verklaard wegens bedrog. Dit effect wordt bij een bank in België aangeboden. Het Italiaanse vonnis wordt ingeroepen. De bank heeft twee tegenstrijdige stukken voor zich. In beginsel moet het Italiaanse vonnis worden erkend, maar het is mogelijk dat er een aan artikel 27 ontleende reden bestaat om niet te erkennen. Het is in geval van meningsverschil namelijk moeilijk de bank te vragen dienaangaande uitspraak te doen, met name over de invloed van de Belgische internationale openbare orde. De tweede regel van artikel 26 geeft voor dit soort gevallen een oplossing. Hij geeft de partij die zich op de erkenning beroept de mogelijkheid gebruik te maken van de door het verdrag ingevoerde vereenvoudigde procedure voor de tenuitvoerlegging. Zo vindt er in het stadium van de erkenning ook een eenmaking plaats niet slechts van de in verschillende Staten te dezer zake bestaande wettelijke of in de rechtspraktijk tot ontwikkeling gekomen procedures, maar ook voor de landen die, zoals België, de „action en inopposabilité” niet kennen. Alleen de partij die een beroep doet op de erkenning kan gebruik maken van deze vereenvoudigde procedure, daar deze alleen is ontworpen om de tenuitvoerlegging van beslissingen en daarmee de erkenning te vergemakkelijken. Het ingevoerde mechanisme zou trouwens moeilijk toe te passen zijn, indien deze procedure ook zou kunnen worden aangewend door de partij die zich tegen de erkenning verzet; deze laatste zal zijn beweringen moeten waar maken op de wijze als in het gemene recht van de Staat, waar de erkenning wordt gevraagd, is voorzien.

De derde regel betreft het geval waarin de erkenning wordt ingeroepen bij wege van tussenvordering, d.w.z. als exceptie van gewijsde zaak in een andere procedure. Strevende naar vereenvoudiging heeft het Comité bepaald, dat de rechter aan wie de zaak ten principale is voorgelegd bevoegd zal zijn kennis te nemen van de vordering tot erkenning.

Men zal terstond opmerken dat twee, dikwijls in executieverdragen genoemde voorwaarden niet in het verdrag zijn overgenomen: de buitenlandse beslissing behoeft niet in kracht van gewijsde te zijn

gegaan¹⁾ en de bevoegdheid van de oorspronkelijke rechter behoeft niet door de rechter van de staat waar de erkenning gevraagd wordt (aangezochte staat), te worden gecontroleerd, tenzij er sprake is van zaken die onder de afdelingen 3, 4 en 5 van Titel II vallen.

Artikel 27

Openbare orde

De erkenning kan worden geweigerd indien zij strijdig is met de openbare orde van de aangezochte staat. Naar de mening van het Comité mag deze bepaling slechts in uitzonderlijke gevallen worden gehanteerd. Zoals in het commentaar op artikel 4 reeds is uiteengezet mag met name geen beroep worden gedaan op de openbare orde om de erkenning te weigeren van een beslissing, gewezen door een rechterlijke instantie van een verdragsluitend land die haar bevoegdheid ten aanzien van een buiten de Gemeenschap woonachtige verweerder gegrond heeft op een bepaling van haar interne wetgeving, zoals die genoemd is in de tweede alinea van artikel 3 (artikel 14 van het Franse Burgerlijk Wetboek enz.).

Voorts volgt uit de laatste alinea van artikel 27 dat de erkenning niet met een beroep op de openbare orde zal kunnen worden geweigerd op grond dat de buitenlandse rechter een andere wet heeft toegepast dan is aangewezen door de collisieregels van de rechter voor wie de erkenning wordt ingeroepen.

In overeenstemming met de meest recente verdragen²⁾ is de openbare orde-clausule in deze zin geformuleerd, dat duidelijk uitkomt dat het exequatur niet mag worden geweigerd indien de beslissing zelf strijdig is met de openbare orde van de aangezochte staat, doch wel indien de erkenning van deze beslissing dit zou zijn. Het behoort immers niet tot de taak van de rechter bij wie de zaak is aangebracht een beoordeling te geven van de verenigbaarheid van de buitenlandse beslissing met de openbare orde van zijn land, hetgeen zou kunnen worden opgevat als een kritiek op deze beslissing, doch het behoort wel tot zijn taak na te gaan of de erkenning van deze beslissing inbreuk kan maken op deze openbare orde.

Eerbiediging van de rechten van de verdediging

De erkenning wordt geweigerd indien de het geding inleidende akte niet regelmatig en zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig

¹⁾ De voorwaarde van kracht van gewijsde zaak komt voor in de navolgende verdragen: Duits-Italiaans verdrag, Frans-Italiaans verdrag, Italiaans-Nederlands verdrag. Deze voorwaarde is niet gesteld in het Belgisch-Nederlands verdrag, in het Benelux-verdrag, in het Belgisch-Italiaans verdrag, noch bij de toepassing van het Frans-Belgische verdrag, zulks ondanks de bewoordingen daarvan (artikel 11, alinea 2).

²⁾ Duits-Belgisch verdrag, Italiaans-Belgisch verdrag, verdrag van 's-Gravenhage betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen op het gebied van het burgerlijk en handelsrecht.

was aan de verweerder, tegen wie verstek werd verleend, is betekend of medegedeeld. Wanneer de verweerder in het buitenland bij verstek is veroordeeld biedt het verdrag hem een dubbele bescherming.

Vooreerst is het nodig dat de akte regelmatig is betekend. Daarvoor moet worden gezien naar de interne wet van het land van herkomst en naar de internationale verdragen inzake de toezending van exploten. Zo zou een Duitse rechter voor wie de erkenning wordt ingeroepen van een Belgisch vonnis dat bij verstek is gewezen tegen iemand die zich in Duitsland bevindt, de erkenning kunnen weigeren op grond van het Belgisch-Duitse akkoord van 25 april 1959, bestemd om de toepassing van het verdrag van 's-Gravenhage van 1 maart 1954 betreffende de Burgerlijke Rechtsvordering te vergemakkelijken, indien de akte welke het geding inleidt per aangezekende brief van België naar Duitsland is gezonden, omdat de Bondsrepubliek Duitsland zich tegen deze wijze van toezending verzet.

In de tweede plaats zal, zelfs wanneer de betekening regelmatig heeft plaatsgevonden, de erkenning kunnen worden geweigerd indien de rechter voor wie de erkenning wordt ingeroepen van mening is dat de akte van de verweerder niet zo tijdig is overgemaakt, dat hij zijn verdediging heeft kunnen voorbereiden.

Uit de in artikel 20, tweede lid neergelegde regel, die aan de rechter van de staat van herkomst de verplichting oplegt zijn uitspraak aan te houden, indien de het geding inleidende akte aan de verweerder niet tijdig is betekend, zou kunnen worden afgeleid dat artikel 27, 2 slechts in uitzonderlijke gevallen van toepassing zal zijn.

Daarbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat artikel 20, tweede lid aan de rechter van het land van herkomst slechts in de gevallen dat de verweerder in een ander verdragsluitend land woonplaats heeft de verplichting oplegt om zijn uitspraak aan te houden.

Strijdigheid met een reeds in het land van herkomst gewezen beslissing

Het kan niet worden betwist dat de maatschappelijke orde van een bepaald land zou worden verstoord indien men op twee tegenstrijdige vonnissen een beroep zou kunnen doen ¹⁾).

In de bestaande internationale overeenkomsten wordt het geval dat de buitenlandse beslissing onverenigbaar is met een door de nationale rechter gegeven beslissing geregeld met behulp van de openbare orde ²⁾, zoals in het Frans-Belgische verdrag, het Benelux-verdrag en het Belgisch-Duitse verdrag, dan wel door een bepaalde clause.

¹⁾ Niboyet: *Traité de droit international privé français*, Paris 1949, Deel VI, nr. 2028.

²⁾ Batiffol: *Traité élémentaire de droit international privé*, Parijs 1959, nr. 761

„met de openbare orde strijdig is elk vonnis dat onverenigbaar is met een voordien gewezen Frans vonnis. Deze regel geldt zelfs voor het geval dat dit vonnis geen eindvonnis is” (Civ. 23 maart 1936, S. 1936.1. 175. R. 1937-198).

Riezler: t.a.p. blz. 521 en 547.

Naar de mening van het Comité wordt, indien men zijn toevlucht neemt tot de openbare orde, de kans groot dat aan dit begrip een te grote uitbreiding wordt gegeven. Bovendien hebben de Italiaanse gerechten, en zulks is constante jurisprudentie geworden, geoordeeld dat de buitenlandse beslissingen waarvan de erkenning in Italië wordt ingeroepen en die in strijd zijn met een Italiaanse beslissing, niet door de openbare orde worden getroffen. Om deze reden bevatten de door Italië gesloten executieverdragen steeds twee bepalingen, namelijk één die de openbare orde een beschermende rol laat spelen en een andere bepaling krachtens welke de beslissing niet strijdig mag zijn met een reeds gewezen Italiaanse beslissing of met een procedure welke voor een Italiaanse rechter aanhangig is ¹⁾.

In talrijke andere verdragen bestaat eveneens een clause tot weigering van de erkenning indien de beslissing waarop een beroep wordt gedaan in strijd is met een reeds door de gerechten van de aangewezen staat gewezen beslissing.

Volgens sommige van deze verdragen is het nodig dat de in de aangezochte staat gewezen beslissing kracht van gewijsde zaak heeft verkregen ²⁾, doch volgens andere verdragen kan ermede worden volstaan dat deze beslissing gezag van gewijsde zaak heeft ³⁾, en tenslotte zijn er ook verdragen die dit bepaalde punt niet regelen ⁴⁾.

Het Comité heeft er de voorkeur aan gegeven een formulering te gebruiken waarin het vraagstuk van de kracht of het gezag van gewijsde zaak niet wordt beslist, en deze kwestie aan de beoordeling van de rechter die over de zaak oordeelt wordt overgelaten.

Het Comité is eveneens van mening geweest dat voor een weigering van de erkenning voldoende is dat de ingeroepen beslissing onverenigbaar is met een tussen dezelfde partijen in de aangezochte staat gewezen beslissing. Het is dus niet nodig dat er sprake is van hetzelfde geschil, gegrond op dezelfde causa. Zo zal bijvoorbeeld de Franse rechter voor wie een beroep wordt gedaan op de erkenning van een Belgisch vonnis waarin wegens wanprestatie schadevergoeding wordt toegekend, deze erkenning kunnen weigeren indien een Frans gerecht tussen dezelfde partijen reeds een vonnis heeft gewezen waarbij de nietigheid van de betreffende overeenkomst is uitgesproken.

¹⁾ Duits-Italiaans verdrag, artikel 4; Frans-Italiaans verdrag, artikel 1.5; Belgisch-Italiaans verdrag, artikel 1.4; Nederlands-Italiaans verdrag, artikel 1, lid 3.

²⁾ Verdrag van 's-Gravenhage: forum contractus bij koop en verkoop, artikel 5, lid 3.

³⁾ Frans-Engels verdrag, 3, 1, a; Engels-Belgisch verdrag, artikel 3, 1, sub a; Frans-Duits verdrag inzake het Saargebied: artikel 30, I, d; Oostenrijks-Belgisch alimentatieverdrag, artikel 2.2.b; Oostenrijks-Belgisch algemeen verdrag; idem.

⁴⁾ Verdrag van 's-Gravenhage van 15 april 1958 betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen jegens kinderen, artikel 2, sub 4° alsmede de door Italië gesloten verdragen - verdrag van 's-Gravenhage betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen op het gebied van het burgerlijk en handelsrecht (art. 5).

De gebezigde formulering dekt bovendien het geval van artikel 5, 3, C van het verdrag van Den Haag betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen, krachtens hetwelk de erkenning kan worden geweigerd indien het geschil waarover de ingeroepen beslissing is gegeven reeds in een derde land tot een rechterlijke uitspraak heeft geleid en deze uitspraak aan de voorwaarden voor erkenning en tenuitvoerlegging ervan in de aangezochte staat voldoet.

Overigens mag worden verwacht dat de toepassing van de bepalingen van titel II inzake de aanhangigheid en de samenhang tot een aanmerkelijke vermindering van de gevallen van tegenstrijdige vonnissen zal leiden.

Prealabele vragen

De erkenning mag niet worden geweigerd op de enkele grond dat de betrokken autoriteit in het land van herkomst een andere wet heeft toegepast dan volgens de internationaal-privaatrechtelijke regelen van de aangezochte staat van toepassing zou zijn geweest. Hierop brengt het verdrag echter één uitzondering aan voor de prealabele vragen met betrekking tot de staat of de bevoegdheid van personen, de stelsels van huwelijksgoederenrecht, de testamenten en erfenissen, tenzij de beslissing tot hetzelfde resultaat voert als indien de internationaal privaatrechtelijke regelen van de aangezochte staat zouden zijn toegepast.

Zoals ook wordt gezegd in het rapport van de onderhandelaars over het Belgisch-Duitse verdrag dat, hoewel beperkt tot het geval dat de beslissing betrekking heeft op een onderdaan van het land waar de beslissing wordt ingeroepen, een analoge regel bevat, rechtvaardigt het beginsel dat de Staten zich het recht voorbehouden het personeelstatuut van hun eigen onderdanen te beheersen, deze uitzondering.

De gebezigde formulering is analoog aan die van artikel 7 van het verdrag van Den Haag betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen op het gebied van het burgerlijk en handelsrecht.

Artikel 28

Doordat in titel II zeer stringente bevoegdheidsregels zijn opgenomen en daarin in artikel 20 aan de verweerder die niet verschijnt waarborgen zijn toegekend, behoeft men van de rechter voor wie de erkenning wordt ingeroepen of van wie de tenuitvoerlegging wordt verzocht geen controle van de bevoegdheid van de oorspronkelijke rechter te verlangen.

Het ontbreken van een hernieuwd onderzoek van de zaak zelve impliceert een volledig vertrouwen in de rechtspraak van de staat van herkomst; dit vertrouwen met betrekking tot de gegrondheid van de beslissing moet zich normalerwijze uitstrekken tot de toepassing van de bevoegdheidsregels van het verdrag door de rechter. Het achterwege laten van controle van de bevoegdheid van de rechter die

het oorspronkelijke vonnis heeft gewezen komt voort uit de wens te voorkomen dat in de exequaturprocedure een nieuw debat ontstaat over een eventuele schending van deze regels.

De enige beperking betreft enerzijds de onderwerpen waarvoor titel II speciale bevoegdheidsregels vaststelt (verzekeringen, koop en verkoop op afbetaling en lening met aflossing in termijnen) dan wel exclusieve bevoegdheidsregels die, zoals wij hebben gezien, voor de zes landen een dwingend karakter hebben of de openbare orde raken, en anderzijds het geval van art. 59. Men zie het commentaar daarop.

In het tweede lid is een bepaling opgenomen die reeds in verschillende verdragen voorkomt (Duits-Belgisch; Den Haag art. 9) en het gebruik van rechtsmiddelen die het proces vertragen wil tegengaan in gevallen waarin de bevoegdheid van de rechter in de staat van oorsprong mag worden gecontroleerd.

Het laatste lid van artikel 28 zegt welke bevoegdheidsregels niet de in artikel 27 bedoelde openbare orde betreffen; met andere woorden dat het verboden is de bevoegdheid van de rechter die het oorspronkelijke vonnis heeft gewezen te controleren door het begrip openbare orde te hanteren ¹⁾. Hieruit blijkt opnieuw het streven van het Comité om het begrip openbare orde zoveel mogelijk een beperkte strekking te geven.

Nieuwe behandeling van het bodemgeschied

Artikel 29

Het verbod om tot herziening van het buitenlandse vonnis over te gaan is uiteraard een wezenlijke bepaling van executieverdragen.

De rechter voor wie de erkenning van een buitenlands vonnis wordt ingeroepen mag de gegrondheid van dit vonnis niet beoordelen, „hij mag noch zijn inzicht in de plaats stellen van dat van de buitenlandse rechter ²⁾, noch de erkenning weigeren” indien hij van mening is dat met betrekking tot de feiten of tot het recht over enig punt onjuist is geoordeeld ³⁾.

Aanhouding van de uitspraak

Artikel 30

Het in artikel 30 bedoelde geval is het navolgende: tijdens een geding kan het gebeuren dat een partij een beroep doet op een in een ander verdragsluitend land gegeven beslissing die niet in kracht van gewijsde is gegaan. Ter voorkoming van eventuele last tengevolge van deze onzekerheid staat artikel 30 de rechter toe de uitspraak over de

¹⁾ In dezelfde zin het Benelux-verdrag, artikel 13, nr. 2.

²⁾ P. Graulich: *Principes de droit international privé. Conflits de lois. Conflits de juridictions*, nr. 254.

³⁾ Batiffol: *Traité élémentaire de droit international privé*, nr. 763.

hem ten principale voorgelegde vordering aan te houden tot de buitenlandse beslissing waarop een beroep wordt gedaan in de Staat waar zij is gegeven kracht van gewijsde heeft verkregen.

Deze bevoegdheid verbiedt de rechter niet om alvorens hij zijn uitspraak aanhoudt te onderzoeken of de buitenlandse beslissing aan de door artikel 27 voor de erkenning gestelde voorwaarden voldoet.

AFDELING 2

Tenuitvoerlegging

a) Opmerkingen vooraf

Zoals wij reeds hebben uiteengezet heeft het Comité er naar gestreefd het verdrag een vooruitstrevend pragmatisch karakter te geven, welk streven zijn neerslag heeft gevonden in – ten opzichte van de tot op heden gesloten executieverdragen – nieuwe bevoegdheidsregels.

Dit karakter brengt mede dat in het stadium van de tenuitvoerlegging gezocht moet worden naar oplossingen die een normaal verlengstuk van de bevoegdheidsregels zijn.

De vooruitgang die het verdrag in titel II tot stand heeft gebracht zal immers volledig ongedaan gemaakt worden indien een partij die in een verdragsluitend land de tenuitvoerlegging van een te zijnen gunste gewezen vonnis wenst te verkrijgen, op hinderpalen van procesuele aard zou stuiten.

In titel II tracht het verdrag de rol van de rechter van het land van herkomst te versterken. Zoals reeds werd opgemerkt, moet hij zich met name onbevoegd verklaren, wanneer er regels van uitsluitende bevoegdheid bestaan, die de rechter van een andere staat als bevoegd aanwijzen (artikel 19) en wanneer in het geval dat de verweerder niet verschijnt, zijn bevoegdheid niet berust op de bepalingen, van het verdrag (artikel 20, lid 1). Bovendien is hij verplicht zijn uitspraak aan te houden zolang niet vaststaat dat de verweerder die verstek laat gaan in de gelegenheid is gesteld zich te verdedigen (artikel 20, lid 2).

Volgens Titel II is zijn rol derhalve van het allergrootste belang.

Bij gevolg is het optreden van de exequaturrechter meer beperkt dan in de executieverdragen gewoonlijk het geval is. Praktisch gesproken behoeft hij slechts twee punten te onderzoeken, namelijk de openbare orde en de eerbiediging van de rechten van de verdediging. De andere gronden van weigering, namelijk de tegenstrijdigheid van vonnissen, prealabele vraagstukken, controle van de bevoegdheid op beperkte gebieden kunnen immers als verwant aan de openbare orde worden beschouwd. Omdat daarnaast het verdrag beperkt is tot het vermogensrechtelijk terrein zal de openbare orde slechts zeer zelden een rol spelen.

Van deze beperking van de bevoegdheden van de exequaturrechter zou een vereenvoudiging van de procedure zelf het gevolg kunnen

zijn. Bovendien moeten de aan de verweerder in de oorspronkelijke procedure toegekende waarborgen als tegenhanger hebben, dat de eiser over de mogelijkheid beschikt in de aangezochte staat snel de nodige maatregelen te nemen, met zijn optreden een verrassingseffect te bereiken en er zonder nutteloze verwikkelingen de gedwongen tenuitvoerlegging te verkrijgen.

Voordat het Comité de exequaturprocedure vaststelde heeft het hierover lang beraadslaagd. Verschillende mogelijkheden stonden voor hem open: verwijzing naar de nationale wetgevingen waarbij dan enkele verdragsbepalingen moeten worden nageleefd, de gewone procedure op tegenspraak, de procedure in kort geding en de request-procedure.

Elk van deze oplossingen had voor- en nadelen. Tenslotte heeft het Comité een stelsel aanvaard dat gebaseerd is op de requestprocedure en dat een communautair karakter zal dragen. In de zes lid-staten zal dezelfde snelle en eenvoudige procedure worden toegepast.

Deze uniforme oplossing biedt het voordeel dat een gezond evenwicht wordt bereikt tussen de verschillende artikelen van het verdrag nl. eenvormige regels in de zes landen met betrekking tot de bevoegdheid en een identieke procedure voor de tenuitvoerlegging.

b) *Voorwaarden voor de tenuitvoerlegging*

Zoals wij reeds hebben gezien geldt volgens de opzet van het verdrag voor de buitenlandse beslissing een vermoeden van regelmatigheid. De buitenlandse beslissing moet in beginsel in de aangezochte Staat ten uitvoer kunnen worden gelegd. De tenuitvoerlegging kan slechts worden geweigerd indien er een geldige reden voor de weigering van de tenuitvoerlegging bestaat ¹⁾. De vreemde beslissing moet echter, om in de aangezochte staat ten uitvoer gelegd te kunnen worden, uitvoerbaar zijn in het land waar zij is geweest.

Indien voor een vonnis, waartegen in het land van herkomst nog rechtsmiddelen kunnen worden ingesteld of waartegen een rechtsmiddel is ingesteld, aldaar geen voorlopige tenuitvoerlegging mogelijk is, kan het ook in de aangezochte staat niet ten uitvoer worden gelegd. De uitvoerbaarheid is een kwaliteit van de titel waarvan men de tenuitvoerlegging vordert, welke kwaliteit in ieder geval volgens het recht van het land waar het vonnis is gewezen dient te bestaan; er is, zoals de heer Niboyet opmerkt, geen reden om aan een buitenlands vonnis rechten toe te kennen die het in het land van herkomst niet heeft ²⁾.

In geen geval wordt overgegaan tot een onderzoek van het bodemgeschil van de in den vreemde gegeven beslissing (artikel 34).

1) Over de moeilijkheden, die een verschil tussen de voorwaarden voor de erkenning en die voor de tenuitvoerlegging medebrengt, zie Rigaux, op. cit. blz. 207 nr. 39.

2) Niboyet: *Droit international privé français* T. VI nr. 1974.

c) *Exequaturprocedure*

Het lijkt ons nuttig om, alvorens de afdeling betreffende de tenuitvoerlegging artikelsgewijs te behandelen, de grote lijnen van de in de zes landen toegepaste procedure te schetsen.

1. Het verzoek, waarbij de documenten worden gevoegd waarvan de overlegging krachtens de artikelen 46 en 47 vereist is, wordt gericht tot de in artikel 32 aangewezen autoriteit. De wet van de aangezochte staat regelt de formaliteiten en voorwaarden voor de deponering. De verzoeker moet binnen het rechtsgebied van het gerecht dat over de zaak oordeelt woonplaats kiezen of een proces-gemachtigde aanwijzen.

2. Het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt doet op korte termijn uitspraak zonder dat de tegenpartij mag worden opgeroepen.

In dit stadium is elke mogelijkheid van een procedure op tegenspraak uitgesloten. Het verzoek kan slechts worden verworpen om een van de in artikel 27 en 28 genoemde redenen.

3. Indien de tenuitvoerlegging wordt toegestaan:

a) kan de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt vervolgd, binnen een maand na de betekening van de beslissing daartegen verzet doen (art. 36);

b) wordt het verzet volgens de regels voor de procedure op tegenspraak gebracht voor het in artikel 37 aangewezen gerecht;

c) kan, indien tegen de vreemde beslissing een rechtsmiddel is ingesteld in het land van herkomst of indien de termijn daarvoor nog niet is verstreken, het gerecht dat over het verzet oordeelt zijn uitspraak aanhouden, of het exequatur afhankelijk stellen van het stellen van zekerheid (art. 38);

d) is de op het verzet gewezen beslissing niet vatbaar voor hoger beroep noch voor verzet. Tegen de beslissing kan wel een eis in cassatie worden ingesteld ¹⁾ (art. 37);

e) kan de verzoeker gedurende de verzetstermijn slechts bewarende maatregelen nemen; de beslissing waarbij de tenuitvoerlegging wordt toegestaan houdt het verlot in om deze maatregelen te treffen (art. 39).

4. Indien de tenuitvoerlegging wordt geweigerd:

a) kan de verzoeker daartegen beroep instellen voor de in artikel 40 aangewezen rechterlijke instantie;

b) verloopt de procedure voor deze instantie op tegenspraak na oproeping van de wederpartij om te verschijnen (art. 40);

c) kan tegen de beslissing waarbij op dit beroep uitspraak wordt gedaan slechts een eis in cassatie worden ingesteld ¹⁾ (art. 41).

1) In de Bondsrepubliek Duitsland de „Rechtsbeschwerde“.

Artikel 31

Dit artikel bepaalt „de beslissingen welke in een verdragsluitende Staat zijn gegeven en aldaar uitvoerbaar zijn, kunnen in een andere verdragsluitende Staat ten uitvoer worden gelegd nadat zij aldaar, ten verzoeken van iedere belanghebbende partij, van het verlot tot tenuitvoerlegging zijn voorzien”.

Zoals men kan vaststellen is deze bepaling praktisch identiek aan de desbetreffende bepaling in het Europees verdrag houdende een eenvormige wet op het gebied van arbitrage¹⁾. Het Comité was immers van mening dat de in een verdragsluitend land gewezen vonnissen in elk ander verdragsluitend land even gemakkelijk als scheidsrechterlijke uitspraken moeten kunnen worden ten uitvoer gelegd.

De in de lid-staten bestaande rechtsstelsels kennen reeds het verlot tot gedwongen tenuitvoerlegging door middel van het bevel tot tenuitvoerlegging. Zulks geldt b.v. voor de beschikkingen en arresten, gewezen door de instellingen van de Europese Gemeenschappen (artikel 92 van het EGKS-Verdrag, artikel 192 van het Verdrag tot oprichting van de EEG en artikel 164 van het Verdrag tot oprichting van Euratom). Hetzelfde geldt voor beschikkingen en arresten die vallen onder het toepassingsgebied van het Verdrag van Mannheim²⁾.

Het Nederlands-Duitse verdrag van 30 augustus 1962 bepaalt eveneens dat beslissingen welke in een der beide landen zijn gewezen in het andere ten uitvoer kunnen worden gelegd indien zulks aldaar krachtens een verlot tot tenuitvoerlegging is toegestaan.

Een analoge regeling als in artikel 31, namelijk een unilaterale procedure, is neergelegd in het Frans-Duitse verdrag over het Saargebied van 27 oktober 1956. Gezien hetgeen het bedrijfsleven over het Saargebied daaromtrent verklaard heeft, werkte deze regeling volkomen bevredigend. Ongeveer 80% van de exequaturprocedures zijn door middel van de eerste unilaterale en schriftelijke fase van de procedure tot een goed einde gebracht. In het merendeel van de gevallen hebben de schuldenaren ervan afgezien door aanwending van een rechtsmiddel een procedure op tegenspraak in te leiden. Dit wordt gemakkelijk verklaarbaar door het feit dat het exequatur slechts in uitzonderlijke gevallen wordt geweigerd en dat de debiteur, indien hij geen enkele hoop heeft het proces te winnen, weerhouden wordt door het risico dat hij de proceskosten zal moeten dragen.

In de tekst van artikel 31 wordt geen standpunt ingenomen ten aanzien van de door theoretici opgeworpen vraag of het in het land

1) Europees verdrag houdende een eenvormige wet op het gebied van de arbitrage gesloten op 20 januari 1966 te Straatsburg. Artikel 29 van bijlage I: „De scheidsrechterlijke uitspraak kan eerst ten uitvoer worden gelegd wanneer zij voor de scheidslieden niet meer kan worden aangevallen en nadat zij op verzoek van de belanghebbende partij door de bevoegde autoriteit voorzien is van het bevel tot tenuitvoerlegging”.

2) Herzene Akte van Mannheim van 17 oktober 1868 inzake de scheepvaart op de Rijn.

van herkomst gewezen vonnis dan wel de beschikking waarbij het verlof tot tenuitvoerlegging wordt verleend in de aangezochte staat uitvoerbaar is.

De woorden „ten verzoeken van iedere belanghebbende partij” houden in dat het recht verlof tot tenuitvoerlegging te verzoeken toekomt aan ieder die in de staat van oorsprong zich van de beslissing kan bedienen.

Artikel 32

bepaalt de autoriteit tot wie in elk van de verdragsluitende landen het verzoek moet worden gericht en die bevoegd zal zijn uitspraak te doen. De aanduiding van deze autoriteit in het verdrag zelf is voor de partijen nuttig geacht.

Het betrekkelijk bevoegde gerecht is dat van de woonplaats van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt vervolgd, en indien deze partij geen woonplaats heeft in de aangezochte staat, het gerecht van de plaats van tenuitvoerlegging, d.w.z. het gerecht van de plaats waar de goederen van de schuldenaar gelegen zijn. De bevoegdheid van de rechter van de plaats van tenuitvoerlegging is derhalve slechts een subsidiaire.

De verplichting om het verzoek in te dienen bij het gerecht van de plaats waar de schuldenaar woonachtig is, vindt haar grond in de navolgende overweging. Het is niet uitgesloten dat de schuldenaar in de aangezochte staat goederen bezit die in verschillende rechtsgebieden zijn gelegen. Indien uitsluitend de bevoegdheid van het gerecht van de plaats van tenuitvoerlegging zou zijn gekozen zou de eiser de keuze hebben gehad tussen verscheidene gerechten. De eiser wiens vordering voor een bepaald gerecht is ontzegd zou in dat geval, in plaats van de door het verdrag bepaalde rechtsmiddelen aan te wenden, de mogelijkheid hebben gehad de zaak bij een ander gerecht aanhangig te maken, dat niet noodzakelijk in dezelfde zin als het eerste behoeft te oordelen, waarbij nog komt dat dit zonder medeweten van de wederpartij geschiedt omdat de procedure eenzijdig is.

Artikel 33

Volgens artikel 33 worden de voorwaarden en formaliteiten voor de indiening van het verzoek bepaald door de wet van de aangezochte staat.

Men dient dus de nationale wetgevingen te raadplegen met betrekking tot hetgeen het verzoek moet bevatten, het aantal exemplaren dat aan de rechter moet worden toegezonden, de autoriteit waarbij het verzoek moet worden neergelegd en eventueel in welke taal het verzoekschrift moet worden opgesteld en eveneens met betrekking tot de vraag of de tussenkomst van een advocaat of een procureur noodzakelijk is.

De bepalingen welke dienen te worden geraadpleegd zijn de volgende:

België: het Gerechtelijk Wetboek zal het vraagstuk regelen (artikelen 1025 en 1027).

B. R. Duitsland, Nederland, Italië: Deze materie zal worden geregeld in de uitvoeringswet van het verdrag.

Frankrijk: Code de Procédure civile – artikel 1040.

Luxemburg: Overeenkomstig het gemene recht is de bijstand van een procureur vereist; het gemene recht zegt immers dat men zich niet officieel tot een rechter kan wenden zonder op de bijstand van een procureur een beroep te doen. Ter ondersteuning van deze oplossing beroept men zich in het algemeen op artikel 856 of op artikel 512 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Bij het verzoek moeten de documenten worden gevoegd waarvan de overlegging krachtens de artikelen 46 en 47 wordt geëist.

Volgens het Comité dient, indien de verzoeker de vereiste stukken niet bij zijn verzoek voegt, de tenuitvoerlegging niet te worden geweigerd doch kan de rechter zijn uitspraak aanhouden en de verzoeker uitstel toestaan. Indien de overgelegde documenten onvoldoende zijn en de rechter daardoor over onvoldoende gegevens beschikt, kan hij de vordering niet-ontvankelijk verklaren.

Tenslotte moet de verzoeker volgens de bepalingen van de interne wetgeving van de aangezochte staat woonplaats kiezen dan wel een procesgemachtigde aanwijzen binnen het rechtsgebied van het gerecht waarbij de zaak aanhangig wordt gemaakt. Dit voorschrift is in twee opzichten van belang. Enerzijds met het oog op de mededeling aan de verzoeker van de beslissing waarbij op het verzoek uitspraak is gedaan (artikel 35), en anderzijds in het geval van verzet, ingesteld door de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevolgd, welk verzet moet worden ingesteld „volgens de regels van de procedure op tegenspraak” (art. 37).

De verweerder moet dan de eiser dagvaarden te verschijnen. Door de domiciliekeuze of de aanwijzing van een procesgemachtigde kan deze betekening van de dagvaarding tot verschijning snel, overeenkomstig de wet van de aangezochte staat, zonder kans op vergissingen en zonder de onzekerheden die aan de betekening van gerechtelijke akten in het buitenland verbonden zijn, plaats vinden. Verwacht mag immers worden dat de eiser in het algemeen buiten de aangezochte staat woonplaats heeft.

De aanwijzing van een procesgemachtigde is in het verdrag opgenomen omdat het Duitse recht de domiciliekeuze niet kent.

De beide procedures voeren overigens tot hetzelfde resultaat.

Artikel 34

bepaalt, dat het gerecht, tot hetwelk het verzoek is gericht, onverwijld uitspraak doet, zonder dat „de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd in deze stand van de procedure wordt gehoord”.

Het Comité heeft na diepgaand beraad de gedachte verworpen om het gerecht, dat over de zaak oordeelt, voor zijn uitspraak een vaste termijn voor te schrijven. Aan een dergelijke termijn, die overigens in rechte niet gebruikelijk is zou bovendien geen sanctie verbonden zijn.

Het verdrag kent aan de rechter die over de zaak oordeelt niet de bevoegdheid toe om, zelfs niet in uitzonderlijke gevallen, uiteenzettingen van de verweerder uit te lokken. Een dergelijke bevoegdheid zou een bres geslagen hebben in het unilateraal karakter van de procedure. De rechters zouden immers dikwijls de verweerder willen horen, hetgeen in feite zou neerkomen op een systematische omzetting van de eenzijdige procedure in een procedure op tegenspraak. Bovendien zou aan het verrassingseffect een groot deel van zijn waarde worden ontnomen; de exequaturprocedure moet dit evenwel onverzwakt blijven behouden, indien men de verweerder niet de gelegenheid wil geven zijn goederen aan maatregelen van tenuitvoerlegging te onttrekken.

Wat de rechten van de verdediging betreft, deze worden geëerbiedigd, daar de verweerder immers de mogelijkheid heeft een procedure op tegenspraak uit te lokken door verzet te doen tegen de beslissing, waarbij het exequatur is verleend.

Zoals wij hierboven reeds hebben uiteengezet kan het verzoek slechts worden verworpen op een van de in de artikelen 27 en 28 genoemde gronden en kan het bij de vreemde beslissing berechte geschil niet opnieuw worden onderzocht. Om deze reden zijn nieuwe vorderingen, d.w.z. vorderingen die aan de vreemde rechter niet zijn voorgelegd, niet ontvankelijk; de rechter die over de zaak oordeelt kan het exequatur verlenen of weigeren, doch hij kan de vreemde beslissing niet wijzigen.

De rechter kan niettemin het verzoek afwijzen indien hij van mening is dat niet aan de vereisten van artikel 32 en 33 is voldaan.

Artikel 35

bepaalt dat de op het verzoek gewezen beslissing onverwijld op vordering van de griffier ter kennis van de verzoeker wordt gebracht, waarbij de vorm waarin zulks geschiedt, wordt bepaald door de wetgeving van de aangezochte Staat. De verzoeker moet immers van de genomen beslissing in kennis worden gesteld. Ook hier blijkt, met name wanneer de eiser zijn woonplaats in het buitenland heeft, het nut van de woonplaatskeuze of van de aanwijzing van de procesgemachtigde.

Met betrekking tot de formaliteiten voor de mededeling van de beslissing aan de eiser, ongeacht of het gaat om een beslissing waarbij de tenuitvoerlegging wordt toegestaan of wordt geweigerd, zij opgemerkt dat deze door elke der nationale wetgevingen zal worden geregeld.

Artikel 36

Indien de tenuitvoerlegging wordt toegestaan moet de beslissing aan de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt verleend worden betekend. Deze partij kan na betekening tegen de beslissing verzet doen. Volgens artikel 36 moet met betrekking tot de termijn en de vraag op welk tijdstip deze begint te lopen, tussen de navolgende gevallen worden onderscheiden:

a) indien de partij woonplaats heeft in het land waar de beslissing is gegeven is de termijn een maand en wordt het tijdstip waarop de termijn begint te lopen bepaald door het gemene recht; er bestaat geen enkele reden om daarvan af te wijken;

b) indien de partij in een ander verdragsluitend land woonplaats heeft bedraagt de termijn twee maanden en begint hij te lopen vanaf de dag dat de betekening in persoon of aan de woonplaats heeft plaatsgevonden ¹⁾.

Zo zullen in Frankrijk en in Nederland niet de datum van betekening ten parkette in aanmerking worden genomen, noch in België de datum van afgifte bij de posterijen (artikel 40 van het Gerechtelijk Wetboek), noch de datum waarop de akte door de Belgische consul aan de buitenlandse autoriteit is toegezonden ²⁾.

Dit voorschrift, dat aan sommige nationale wettelijke bepalingen derogeert, strekt ertoe de verweerder te beschermen alsmede te vermijden dat zijn termijn voor het instellen van een rechtsmiddel is verstreken, zonder dat hij tijdig van de beslissing in kennis is gesteld en zonder dat hij in staat is geweest zich te verdedigen.

De termijn wordt niet wegens afstand verlengd, omdat de termijn van twee maanden voor de betrokken partij voldoende is om eventueel zijn verdediging te kunnen voorbereiden.

c) Indien de partij woonplaats heeft buiten de Gemeenschap begint de termijn te lopen op de dag waarop de betekening heeft plaatsgevonden of wordt geacht plaatsgevonden te hebben volgens het recht van de staat waar de beslissing is gegeven. Deze termijn van een maand kan in dat geval worden verlengd met de termijnen wegens afstand zoals zij door de wet van dat land zijn bepaald.

Voor de berekening van deze termijnen moet eveneens de interne wet van het land waar de beslissing is gewezen worden geraadpleegd.

Artikel 37

bepaalt voor welke rechterlijke autoriteit in elk van de landen het verzet moet worden gebracht.

¹⁾ De betekening aan de woonplaats omvat de overhandiging van het stuk aan een aanwezige persoon, die volgens de wet bevoegd is een afschrift van het exploit in ontvangst te nemen, of, zo deze ontbreekt, aan een bevoegde autoriteit.

²⁾ Belgisch Hof van Cassatie, 4 maart 1954, *Revue des Huissiers de Belgique*, mei, juni 1954, blz. 15.

Voor dit gerecht is de procedure er een op tegenspraak; daarom dient degene tegen wie de tenuitvoerlegging is verleend zijn tegenstander tot verschijning te dagvaarden.

Het gerecht dat op het verzet uitspraak doet moet nagaan of dit regelmatig is gedaan en moet eveneens oordelen over de gegrondheid van het verzet, mede gezien de aanvullende gegevens die hem door de opposant zijn verstrekt. Zo zal deze laatste kunnen aantonen dat, bij een beslissing welke in het land van herkomst bij verstek is gewezen, de rechten van de verdediging niet zijn geëerbiedigd, of dat in de aangezochte staat reeds een tussen dezelfde partijen gewezen vonnis bestaat dat onverenigbaar is met de buitenlandse beslissing. De opposant kan eveneens een beroep doen op artikel 38 indien hij in het land van herkomst tegen de beslissing waarvoor het exequatur wordt verzocht een rechtsmiddel heeft aangewend.

Het gerecht waarvoor het verzet is gebracht heeft niet de bevoegdheid het bij de vreemde beslissing berechte geschil te onderzoeken, hetgeen strijdig zou zijn met het wezen van het verdrag. De opposant kan niettemin wel met vrucht middelen aanvoeren welke gebaseerd zijn op feiten welke na het geven van de vreemde beslissing hebben plaats gevonden, bijvoorbeeld aantonen dat hij sedert de uitspraak van de vreemde beslissing van de schuld is bevrijd. Zoals de heer Batiffol opmerkt kan een dergelijk middel zonder bezwaar in de exequaturinstantie worden opgeworpen ¹⁾ ²⁾.

Het tweede lid van artikel 37 bepaalt dat de op het verzet gegeven beslissing niet vatbaar is voor hoger beroep noch voor verzet. Daartegen kan uitsluitend beroep in cassatie worden ingesteld.

De volgende overwegingen hebben tot dit voorschrift geleid. Vooreerst zijn de gronden voor weigering van het exequatur zeer beperkt en raken zij de openbare orde van de aangezochte staat. Niets is ermee gediend indien de debatten over dit begrip worden vervoevoudigd. Vervolgens ligt de situatie anders dan bij een procedure welke in de interne rechtsorde wordt gevoerd. Het bodemgeschil is reeds in het land van herkomst berecht, in welk land door het verdrag geen enkele belemmering in de weg is gelegd aan het aanwenden van rechtsmiddelen. Weliswaar is het verdrag van toepassing op beslissingen welke bij voorraad uitvoerbaar zijn, doch in dit geval kan, zoals artikel 38 bepaalt, het gerecht waarbij het verzet aanhangig is gemaakt, zijn uitspraak aanhouden. Tenslotte zou een veelvoud van rechtsmiddelen een belemmering vormen voor het door het Verdrag nagestreefde vrije verkeer van vonnissen, omdat de verliezende partij van deze middelen uitsluitend gebruik zou kunnen maken om de zaak te rekken.

¹⁾ Batiffol – idem blz. 863 – noot onder 57.

²⁾ Zie voor de Bondsrepubliek Duitsland artikel 767 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; zie Baumbach-Lauterbach Zivilprozessordnung, § 723 noot 1.

Daar voorziening in cassatie in de Bondsrepubliek Duitsland niet bestaat is, om een evenwicht tussen de verdragsluitende landen te verkrijgen, bepaald dat tegen de beslissing van het Oberlandesgericht een rechtsmiddel kan worden aangewend, n.l. het middel van „Rechtsbeschwerde“.

Artikel 38

betreft het geval dat tegen de vreemde beslissing in het land van herkomst een gewoon rechtsmiddel is aangewend alsmede het geval waarin de termijn voor zulk een rechtsmiddel niet is verlopen. In deze gevallen kan het gerecht waarbij het verzet aanhangig is gemaakt zijn uitspraak aanhouden, dan wel de tenuitvoerlegging toestaan, of ook deze laatste afhankelijk maken van het stellen van een door het gerecht zelf te bepalen zekerheid, dan wel verweerder een termijn voor zijn beroep toestaan.

Deze bepaling vindt haar oorsprong in het Duits-Belgisch Verdrag (artikel 10) en heeft „ten doel de debiteur te beschermen tegen schade die zou kunnen voortvloeien uit de tenuitvoerlegging van nog niet in kracht van gewijsde gegane beslissingen die later zouden worden gewijzigd“¹⁾).

Artikel 38 betreft uitsluitend vonnissen die in het land van herkomst uitvoerbaar zijn niettegenstaande verzet of hoger beroep.

Uitsluitend het gerecht dat over het verzet oordeelt beschikt over de mogelijkheid zijn uitspraak aan te houden, daar de aanhouding van de uitspraak slechts kan plaats vinden op verzoek van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt vervolgd. Deze partij verschijnt echter niet in het eerste stadium van de procedure en kan dus niet worden uitgenodigd eventuele opmerkingen te maken.

Artikel 39

bevat twee zeer belangrijke voorschriften. Het bepaalt enerzijds dat de verweerder gedurende de termijn van verzet en, indien dit is ingesteld, tot het tijdstip dat daarover uitspraak is gedaan, slechts de bewarende maatregelen kan nemen die de wet van de aangezochte staat kent; voorts bepaalt dit artikel dat de beslissing waarbij de tenuitvoerlegging wordt toegestaan het verlof inhoudt tot deze maatregelen over te gaan (Artikel 39 geeft ook de schuldeiser de mogelijkheid in bepaalde landen, b.v. de Bondsrepubliek Duitsland, de eerste fase van de tenuitvoerlegging van de vreemde titel in te leiden). Het doel van deze bepaling is om in het stadium van het exequatur een evenwicht te waarborgen tussen de rechten en de belangen van de partijen, alsmede te voorkomen dat een van beide door de werking van de processuele voorschriften aan enig nadeel wordt blootgesteld.

1) Duits-Belgisch Verdrag. Zie het verslag van de onderhandelaars.

Enerzijds moet de verzoeker die dankzij het buitenlandse vonnis over een executoriale titel beschikt, onverwijld alle nodige maatregelen kunnen nemen om te voorkomen dat de schuldenaar de goederen waarop beslag moet worden gelegd laat verdwijnen. Deze mogelijkheid wordt hem gegeven door de requestprocedure en door artikel 39, daar dit bepaalt dat de beslissing die de tenuitvoerlegging toestaat het verlof inhoudt tot de betrokken maatregelen over te gaan. Dit verlof wordt automatisch gegeven. De eiser behoeft in de landen welker wetgeving deze eis stelt, niet aan te tonen dat de zaak spoedeisend is of dat er *periculum in mora* bestaat. Het toestaan van de bewarende maatregelen is evenmin aan de beoordeling van de exequaturrechter onderworpen.

Anderzijds verzet het unilateraal karakter van de exequaturprocedure zich ertegen dat tegen de verweerder niet meer ongedaan te maken maatregelen kunnen worden genomen. Deze kan immers in staat zijn aan te tonen dat er een grond voor weigering van de tenuitvoerlegging aanwezig is en bijvoorbeeld bewijzen dat het vraagstuk van de openbare orde niet voldoende is onderzocht. Om de rechten van deze partij te waarborgen is het dus noodzakelijk gebleken de gedwongen tenuitvoerlegging, die gewoonlijk plaatsvindt door de executie van de roerende en onroerende goederen van de verweerder, uit te stellen totdat de verzetstermijn is verstreken (zie artikel 36) of totdat op het verzet, indien dit is ingesteld, is beslist. Met andere woorden – het gaat hier om een tegenhanger van de requestprocedure – is de doeltreffendheid van de krachtens artikel 31 gewezen beslissing tot tenuitvoerlegging beperkt in deze zin dat gedurende de verzetstermijn of gedurende de tijd dat de verzetprocedure loopt, op grondslag van deze beslissing niet tot liquidatie van de goederen van de schuldenaar mag worden overgegaan.

De artikelen 40 en 41

hebben betrekking op het geval dat het verzoek is verworpen.

Artikel 40 bepaalt dat de verzoeker in dat geval beroep kan instellen bij de ter zake bevoegde beroepsinstantie van de aangezochte staat.

Naar de mening van het Comité diende in het verdrag geen termijn te worden vastgesteld. Indien aan de verzoeker zijn eis is ontzegd dient hij beroep in te stellen binnen de termijn die hij nuttig acht en die misschien noodzakelijk zal zijn om de nodige documentatie bijeen te brengen.

De procedure in beroep wordt een procedure op tegenspraak waarbij de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt vervolgd opgeroepen wordt te verschijnen. Het contradictoire karakter van de procedure was noodzakelijk om te vermijden dat meer rechtsmiddelen werden aangewend. Indien de procedure in hoger beroep unilateraal zou zijn gebleven zou het nodig zijn geweest in een extra instan-

tie te voorzien om het de verweerder mogelijk te maken zijn middelen aan te voeren voor het geval dat de appellinstantie, na vernietiging van de beslissing van de eerste rechter, de tenuitvoerlegging zou hebben toegestaan. Het Comité heeft het achtereenvolgens aanwenden van verschillende rechtsmiddelen willen vermijden. Bovendien wordt door het ontzeggen van het verzoek het vermoeden van geldigheid van het vonnis van de vreemde rechter ongedaan gemaakt.

De partij tegen wie de tenuitvoerlegging verlangd wordt, zal, overeenkomstig de door de nationale wetten voorziene formaliteiten, worden opgeroepen te verschijnen.

De beroepsinstantie kan geen uitspraak doen voordat de geïntimeerde daadwerkelijk in staat is gesteld zijn middelen voor te dragen. Het doel van deze bepaling is hierin gelegen dat de rechten van de verdediging worden gewaarborgd door de bezwaren te ondervangen die aan sommige regelingen van de betekening in het buitenland verbonden zijn. Dit spreekt des te duidelijker nu de partij tegen wie de tenuitvoerlegging verlangd wordt en die niet tijdig genoeg is bereikt om zich te kunnen verdedigen, over geen enkel rechtsmiddel beschikt om de in beroep gewezen beschikking aan te vallen, behalve het beroep in cassatie; dit laatste kan echter slechts worden ingesteld voorzover de wet van de aangezochte staat dit mogelijk maakt (artikel 41).

Met het oog op de waarborgen die in artikel 40 zijn neergelegd bepaalt artikel 41 dat de in beroep gewezen beslissing niet vatbaar is voor verzet en dat daartegen uitsluitend beroep in cassatie kan worden ingesteld. Hierboven is reeds uiteengezet (artikel 37) om welke reden voor de Bondsrepubliek Duitsland een bijzonder rechtsmiddel (Rechtsbeschwerde) is opgenomen.

De vorm van het beroep van de artikelen 40 en 41 zal worden vastgesteld door de nationale wetgevingen, welke eventueel de termijn zullen vaststellen waarbinnen het beroep moet worden ingesteld.

Artikel 42

regelt twee onderscheiden gevallen.

Artikel 42, eerste lid, kent aan de rechterlijke autoriteit van de aangezochte staat het recht toe voor sommige punten van het dictum de tenuitvoerlegging toe te staan en die voor andere punten te weigeren¹⁾. In het verslag bij het Benelux-verdrag, dat een dergelijke bepaling bevat, wordt dan ook gezegd: deze bevoegdheid tot het beperken van het exequatur tot bepaalde onderdelen bestaat dus in alle gevallen, waarin, bij samenvoeging van verschillende vorderingen, voortspuitende uit onderscheiden oorzaken, de beslissingen op sommige van die vorderingen gegeven indruisen tegen de openbare orde

¹⁾ Zie Benelux-verdrag (art. 14, lid 4), het Frans-Italiaanse Verdrag (art. 3), het Italiaans-Nederlandse Verdrag (art. 3), het Duits-Belgische Verdrag (art. 11), het Belgisch-Italiaanse Verdrag (art. 10) en het Duits-Nederlandse Verdrag (art. 12).

van het land van exequatur, terwijl de beslissingen op de overige dit niet doen.

Artikel 42, tweede lid, staat aan de eiser toe een gedeeltelijke tenuitvoerlegging te vorderen, en derhalve eveneens aan de rechterlijke autoriteit die over de zaak oordeelt, aan een dergelijke vordering gevolg te geven. Zoals het verslag bij het Benelux-verdrag zegt „is het mogelijk, dat de eiser slechts een gedeeltelijk exequatur verlangt bijvoorbeeld omdat het ten uitvoer te leggen vonnis, dat een veroordeling tot voldoening van een geldsom inhoudt, deels geen effect meer kan hebben, omdat de schuld sedert de uitspraak gedeeltelijk te niet is gegaan” ¹⁾.

Zoals de Duits-Belgische en Belgisch-Italiaanse verdragen, die een overeenkomstige clause inhouden, bepalen, kan de eiser deze bevoegdheid uitoefenen, ongeacht of de veroordeling een of meer punten van de eis betreft.

Artikel 43

heeft betrekking op beslissingen welke een veroordeling tot een dwangsom inhouden. Enkele executieverdragen bevatten dienaangaande een clause (zie het Benelux-verdrag, artikel 14 en het Duits-Nederlands verdrag, artikel 7).

De gekozen tekst heeft tot gevolg dat de in een verdragsluitend land uitgesproken veroordelingen tot betaling van een bepaalde som per dag voor elke dag dat de schuldenaar in gebreke is – zulks om hem ertoe te brengen aan zijn verplichtingen te voldoen – eerst op het grondgebied van een ander verdragsluitend land ten uitvoer gelegd kunnen worden nadat zij in het land van herkomst op haar definitief bedrag zijn vastgesteld.

Artikel 44

behandelt de kosteloze rechtsbijstand.

Verskillende executieverdragen bevatten dienaangaande een bepaling ²⁾.

De door het Comité aanvaarde bepaling vormt een aanvulling op het door de zes landen geratificeerde verdrag van 's-Gravenhage van 1 maart 1954 betreffende de Burgerlijke Rechtsvordering in deze zin dat de partij, aan wie in het land van herkomst vergunning is verleend kosteloos of tegen verminderd tarief te procederen, zonder nieuw onderzoek in de aangezochte staat dezelfde bevoegdheid zal hebben, doch uitsluitend voor de verlening van het bevel tot tenuitvoerlegging.

¹⁾ Zie ook het Duits-Belgisch verdrag (artikel 11) en het Belgisch-Italiaans verdrag (artikel 10).

²⁾ Verdrag van 's-Gravenhage van 15 april 1958 inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen ter zake van onderhoudsverplichtingen jegens kinderen (artikel 9); Italiaans-Nederlands verdrag (artikel 6); Duits-Nederlands verdrag (artikel 15).

De door het ontwerp ingevoerde automatische toekenning strekt zich dus niet uit tot de executiemaatregelen noch tot de procedures die uit het aanwenden van rechtsmiddelen voortvloeien.

Voor de opneming van artikel 44 pleiten verschillende beweegredenen.

Vooreerst is, nu de verplichtingen tot betalen van levensonderhoud onder het toepassingsgebied van het Verdrag vallen, rekening gehouden met de humanitaire overwegingen die ook de motivering voor de opneming van een overeenkomstige bepaling in het verdrag van 's-Gravenhage van 1958 vormden.

Daarbij mag vooral niet uit oog worden verloren dat de on- of minvermogenige verzoeker die verplicht is in de aangezochte staat voor de indiening van het verzoek om exequatur een procedure aanhangig te maken tot erkenning van de beslissing waarbij hem is toegestaan kosteloos dan wel tegen verminderd tarief in het land van herkomst te procederen, zich in een minder gunstige situatie zou hebben bevonden dan elke andere verzoeker. Met name zou dan voor hem niet gelden de snelheid van optreden en het verrassingseffect dat titel III aan ieder die de tenuitvoerlegging van de vreemde beslissing nastreeft beoogt toe te kennen.

Overigens is om deze reden de automatische uitbreiding van de kosteloze rechtsbijstand beperkt tot de procedure van verlening van het bevel tot tenuitvoerlegging en niet uitgebreid tot de verzetsprocedure. Zodra deze procedure is geëntameerd kan de verzoeker of hij die in verzet komt immers overeenkomstig het verdrag van 's-Gravenhage van 1954, in de aangezochte staat zonder zich aan nadeel bloot te stellen, de vereiste formaliteiten vervullen om, op dezelfde voet als de onderdanen van dat land, in aanmerking te komen voor kosteloze rechtsbijstand.

De verzoeker moet volgens artikel 47, 3°, bij zijn verzoek de documenten overleggen waaruit blijkt dat hij in het land van herkomst vergunning heeft gekregen kosteloos dan wel tegen verminderd tarief te procederen.

Artikel 45

heeft betrekking op de *cautio judicatum solvi*. Deze wordt eveneens geregeld in het verdrag van 's-Gravenhage van 1 maart 1954, waarin echter slechts de onderdanen van de verdragsluitende landen die hun woonplaats in een van deze landen hebben, worden vrijgesteld van het storten van een waarborgsom (artikel 17). Artikel 45 stelt van het opleggen van borgtocht of depot elke partij vrij, ongeacht haar nationaliteit en woonplaats, die in een verdragsluitende staat de tenuitvoerlegging vraagt van een in een andere verdragsluitende staat gegeven beslissing. Aan de twee door het verdrag van 1954 gestelde voorwaarden — nationaliteit en woonplaats — behoeft dus niet te worden voldaan.

Het Comité was van mening dat de invoering van de cautio judicatum solvi in een procedure voor de verlening van verlof tot executie niet gemotiveerd was.

Daarentegen was het Comité van oordeel dat, met betrekking tot de procedure die in het land van herkomst wordt gevoerd, niet van de voorschriften van het verdrag van 1954 moest worden afgeweken.

AFDELING 3

Gemeenschappelijke bepalingen

Deze afdeling handelt over de documenten die overgelegd moeten worden wanneer de erkenning wordt ingeroepen of de tenuitvoerlegging wordt verzocht.

Terwijl artikel 46 zowel op de erkenning als op de tenuitvoerlegging betrekking heeft, betreft artikel 47 uitsluitend het verzoek tot tenuitvoerlegging. Daarbij dient vooreerst te worden opgemerkt dat er geen enkele reden voor bestaat om in het stadium van de erkenning de overlegging te eisen van de in artikel 47 genoemde documenten. Artikel 47, sub 1 schrijft immers de overlegging voor van enig document waaruit kan worden vastgesteld dat de beslissing volgens de wet van de staat van herkomst uitvoerbaar is. Dat de beslissing een executoriaal karakter heeft is slechts een vereiste voor de tenuitvoerlegging (artikel 31).

Artikel 47, sub 2, dat betrekking heeft op de documenten waaruit blijkt dat de verzoeker in het land van herkomst vergunning heeft kosteloos of tegen verminderd tarief te procederen heeft eveneens slechts zin bij de exequaturprocedure. De bedoeling van de documenten is immers dat de partij die in de staat van herkomst kosteloos of tegen verminderd tarief mocht procederen, dit recht automatisch behoudt bij de procedure tot verlening van het bevel tot tenuitvoerlegging (artikel 44). De erkenning geschiedt zonder enige nadere procedure (artikel 26). Indien tegen de erkenning bezwaar wordt gemaakt en diensgevolge de erkenning ten principale wordt verzocht zouden, daar artikel 26 verwijst naar de afdelingen 2 en 3 van titel III, artikel 44 en bijgevolg artikel 47, 2° van toepassing zijn.

Krachtens punt 1 van artikel 46 moet, ongeacht of het gaat om erkenning of tenuitvoerlegging, een expeditie van de beslissing worden overgelegd die voldoet aan de voorwaarden, nodig voor haar echtheid.

Deze bepaling komt van oudsher in alle executieverdragen voor en vergt geen nader commentaar. De echtheid van een vonnis zal worden vastgesteld overeenkomstig het adagium locus regit actum, dat wil dus zeggen volgens de wet van de plaats waar het vonnis is gewezen, welke wet de geldigheidsvereisten voor de expeditie aan geeft ¹⁾.

1) Weser: Traité franco-belge du 8 juillet 1855. Etude critique nr. 247.

Volgens punt 2 van dit artikel moet, indien de ingeroepen beslissing bij verstek is gewezen, eveneens een document worden overgelegd waaruit blijkt dat de inleidende akte aan de niet verschenen partij is betekend of ter kennis gebracht.

De autoriteit voor wie de erkenning wordt ingeroepen of aan wie de tenuitvoerlegging wordt verzocht moet namelijk in staat zijn na te gaan of bij een vreemde, bij verstek gegeven beslissing, de rechten van de verdediging zijn geëerbiedigd.

De documenten waarvan artikel 47 de overlegging eist zijn de navolgende:

a) Enig document waaruit kan worden vastgesteld dat de beslissing volgens de wet van de staat van herkomst uitvoerbaar is. De overlegging van een afzonderlijk document is niet noodzakelijkerwijs vereist. Zo zal b.v. voor Frankrijk het feit dat de beslissing „uitvoerbaar bij voorraad” is uit de beslissingen zelf waarbij artikel 135a van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering werd toegepast, blijken. Wat uitspraken in kort geding aangaat, deze zijn uitvoerbaar bij voorraad (artikel 809 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering); hetzelfde geldt voor beschikkingen op verzoekschrift (artikel 54 van het decreet van 30 maart 1808).

Maar het uitvoerbaar zijn van de andere beslissingen kan slechts voortvloeien uit een vergelijking van de datum, waarop zij werden gegeven, de datum van hun betekening en de termijnen, die aan partijen werden toegekend om in hoger beroep te gaan of verzet te doen ¹⁾).

Voorts dient te worden overgelegd enig document waaruit kan worden vastgesteld dat de beslissing betekend is geworden, nu immers vonnissen uitvoerbaar kunnen zijn en derhalve onder het verdrag kunnen vallen, onverschillig of zij aan de tegenpartij zijn betekend of niet. Nu moet deze partij althans voordat het exequatur kan worden gevraagd kennis hebben gedragen van het vonnis dat tegen haar gewezen is en de gelegenheid hebben gehad vrijwillig aan dit vonnis te voldoen.

b) Voor zover nodig een document waaruit, overeenkomstig de wet van de staat van herkomst, blijkt dat de verzoeker aldaar ver-

1) België: Gerechtelijk Wetboek. Zie artikel 1029 voor beschikkingen op verzoekschrift; artikel 1039 voor uitspraken in kort geding; artikel 1398 en artikel 1496 voor vonnissen.

Duitsland: voor tenuitvoerlegging („Vollstreckungsklausel”); artikel 725 Z.P.O. luidt aldus: De clausule voor tenuitvoerlegging: „Onderhavige expeditie wordt aan (aanduiding van de partij) uitgereikt voor de tenuitvoerlegging” moet aan het slot van de expeditie van het vonnis worden toegevoegd, door de griffier worden ondertekend en van het gerechtszegel worden voorzien.

Luxemburg: zie art. 135, 136 en 137 van het Wetboek voor Burgerlijke Rechtsvordering; 164 voor de verstekvonnissen; 439 voor de handelsgerechten; art. 5 van de wet van 23 maart 1893 betreffende het kort geding.

Nederland: zie art. 339, 350, 430 en 433 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en tevens de art. 82 en 85 van dit Wetboek.

gunning heeft verkregen om kosteloos of tegen verminderd tarief te procederen.

Artikel 48

Dit artikel wil ieder overdreven formalisme vermijden en staat de rechter toe de verzoeker een termijn te gunnen om hetzij de krachtens artikel 46, 2 vereiste documenten betreffende de mededeling of betekening van het geding, hetzij de documenten waaruit blijkt dat de verzoeker in de Staat van herkomst vergunning heeft gekregen om kosteloos of tegen verminderd tarief te procederen over te leggen (art. 47, 2). Ook kan de rechter de verzoeker van de verplichting ontheffen deze stukken en documenten over te leggen – men denke hier aan het geval dat deze vernietigd zijn – indien hij zich door andere bewijsmiddelen voldoende voorgelicht acht.

Het tweede lid betreft de vertaling van de over te leggen documenten. Opnieuw met het oog op vereenvoudiging is bepaald dat deze vertaling kan worden gewaarmerkt door iemand die daartoe in één van de verdragsluitende Staten gemachtigd is.

Artikel 49

Dit artikel stelt de over te leggen documenten vrij van legalisatie of andere soortgelijke formaliteiten, d.w.z. met name van de bij het verdrag van Den Haag van 5 oktober 1961 vastgestelde apostille, welk verdrag het vereiste van legalisatie van buitenlandse openbare akten laat vervallen. Hetzelfde geldt voor de volmacht die de verzoeker bij voorbeeld aan een advocaat of procureur geeft om hem in het proces tot verkrijging van verlof tot executie te vertegenwoordigen.

HOOFDSTUK VI

Authentieke akten en gerechtelijke schikkingen

Artikel 50

Bij de regeling van de tenuitvoerlegging van authentieke akten heeft het Comité geen vernieuwingen ingevoerd. Analoge bepalingen komen immers voor in de tot op heden door de zes landen gesloten verdragen¹⁾; de enige uitzondering daarop is het Duits-Italiaans verdrag.

Omdat artikel 1 het gehele verdrag beheerst is artikel 50 slechts van toepassing op authentieke akten verleden ten aanzien van onderwerpen die onder het toepassingsgebied van het verdrag vallen.

De in een verdragsluitend land verleden authentieke akten moeten aan drie voorwaarden voldoen om in een ander verdragsluitend land te worden voorzien van het bevel tot tenuitvoerlegging:

¹⁾ Frans-Belgisch verdrag (artikel 16); Belgisch-Nederlands verdrag (artikel 16); Benelux-verdrag (artikel 18); Duits-Belgisch verdrag (artikel 14); Italiaans-Belgisch verdrag (artikel 13); Duits-Nederlands verdrag (artikel 16); Italiaans-Nederlands verdrag (artikel 8) en het Frans-Italiaans verdrag (artikel 6).

- a) de akte moet uitvoerbaar zijn in de Staat waar zij is verleden;
- b) voldaan moet zijn aan de voorwaarden, nodig voor haar echtheid in de Staat van herkomst;
- c) de tenuitvoerlegging mag niet strijdig zijn met de openbare orde van de aangezochte staat.

Er is bepaald dat de bepalingen van de derde afdeling van titel III voor zoveel nodig van toepassing zijn. Daaruit volgt met name dat er geen enkele legalisatie of soortgelijke formaliteit vereist is.

Artikel 51

dat betrekking heeft op schikkingen, ten overstaan van de rechter aangegaan, is met name noodzakelijk geacht wegens de Duitse en Nederlandse rechtsstelsels¹⁾; in het Duitse en Nederlandse recht zijn immers tijdens een proces tot stand gekomen schikkingen van rechtswege uitvoerbaar (artikel 794, 1e alinea, van het Duitse Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en artikel 19 van het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

In navolging van het Duits-Belgische verdrag verklaart het verdrag op schikkingen ten overstaan van de rechter dezelfde regels toepasselijk als gelden voor de authentieke akten, zulks wegens het daaraan verbonden contractuele karakter. De tenuitvoerlegging kan dus slechts worden geweigerd indien zij strijdig is met de openbare orde van de aangezochte staat.

HOOFDSTUK VII

Algemene bepalingen

Artikel 52

Wat de bepalingen van de woonplaats betreft (artikel 52) kunnen wij verwijzen naar Hoofdstuk IV, A, 3 waar deze materie is behandeld.

Artikel 53

Artikel 53 bepaalt dat de zetel van vennootschappen en rechtspersonen voor de toepassing van dit verdrag gelijk gesteld wordt met de woonplaats.

Het verdrag definieert niet wat onder de zetel van een rechtspersoon of van een vennootschap moet worden verstaan, evenmin als het de woonplaats omschrijft.

De kwalificatie van de zetel geschiedt volgens het internationaal privaatrecht van de betrokken rechter.

¹⁾ Zie het Duits-Belgisch verdrag (artikel 14, lid 1); het Duits-Nederlands verdrag (artikel 16); het Duits-Italiaans verdrag (artikel 9) en het verdrag van 's-Gravenhage betreffende de overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter (artikel 10).

Het Comité meende het begrip zetel niet op een andere wijze te kunnen omschrijven, met name niet met een verwijzing naar artikel 52, omdat er op dit gebied in de lid-staten van de Gemeenschap uiteenlopende opvattingen bestaan. Deze houding is bovendien ingegeven door de wens zich buiten de werkzaamheden te houden die momenteel op het gebied van het vennootschapsrecht in de Gemeenschap aan de gang zijn.

Het is het Comité niet ontgaan dat de toepassing van artikel 16, 2e lid van het verdrag moeilijkheden met zich mee kan brengen. Dit zou b.v. het geval zijn indien de rechter van een verdragsluitende staat de ontbinding van een vennootschap zou uitspreken die haar zetel in deze staat heeft en de erkenning van zulk een beslissing werd gevraagd in een andere staat die het stelsel van de statutaire zetel aanhangt en waar de vennootschap zulk een zetel zou bezitten. De rechter van de aangezochte staat zou volgens het Comité het recht hebben de erkenning te weigeren op grond van artikel 28 eerste lid, omdat er een uitsluitende bevoegdheid van de gerechten van zijn land bestaat.

Artikel 53 heeft geen betrekking op het prealabele vraagstuk van de erkenning van de vennootschappen en rechtspersonen, welke vraag moet worden opgelost aan de hand van het gemene recht, dan wel door het verdrag van 's-Gravenhage van 1 juni 1956 betreffende de erkenning van de rechtspersoonlijkheid van vreemde vennootschappen, verenigingen en stichtingen ¹⁾, zulks in afwachting van het verdrag dat momenteel in het kader van de EEG wordt opgesteld en dat eveneens zijn grondslag vindt in artikel 220 van het Verdrag van Rome.

Artikel 53 noemt vennootschappen en rechtspersonen; niet kon worden volstaan met uitsluitend de rechtspersonen te noemen omdat deze uitdrukking bepaalde vennootschappen die, zoals de vennootschappen onder firma van het Duitse recht rechtspersoonlijkheid ontberen, niet omvat. Uitsluitend de vennootschappen noemen zou evenmin voldoende zijn geweest want bepaalde groeperingen, zoals de verenigingen en stichtingen, zouden dan niet onder dit verdrag vallen.

HOOFDSTUK VIII

Overgangsbepalingen

Artikel 54

In het algemeen hebben executieverdragen geen enkele terugwerkende kracht ²⁾, opdat „geen wijziging wordt gebracht in een toestand ontstaan onder de werking van andere rechtsbetrekkingen dan

¹⁾ Op 20 april 1966 door België, Frankrijk en Nederland geratificeerd.

²⁾ Frans-Belgisch verdrag (artikel 19); Belgisch-Nederlands verdrag (artikel 27); Duits-Belgisch verdrag (artikel 17); Duits-Italiaans verdrag (artikel 18); Duits-Nederlands verdrag (artikel 20); Italiaans-Belgisch verdrag (artikel 17) en Italiaans-Nederlands verdrag (artikel 16).

tussen de twee staten door het sluiten van het verdrag in het leven zijn geroepen”¹⁾.

Voor zover ons bekend zal uitsluitend het Benelux-verdrag van toepassing zijn op rechterlijke beslissingen welke voor zijn inwerking-treding zijn uitgesproken.

Een dermate radicale oplossing als van het Benelux-verdrag werd niet aanvaardbaar geacht. In de eerste plaats niet omdat de voorwaarden voor de erkenning en de tenuitvoerlegging in het Benelux-verdrag (artikel 13) veel strenger zijn dan in het EEG-executieverdrag. Vervolgens omdat de aan de erkenning en de tenuitvoerlegging in het EEG-executieverdrag toegekende faciliteiten de tegenhanger vormen van de beschermende maatregelen waarover de verweerder ten dele in titel II beschikt. Dank zij deze maatregelen heeft men in het stadium van de erkenning of van de tenuitvoerlegging van controle van de bevoegdheid van de rechter die het oorspronkelijke vonnis heeft gewezen, kunnen afzien (artikel 28). De beschermende maatregelen zullen echter door de verweerder in het land van herkomst eerst kunnen worden ingeroepen wanneer het verdrag in werking is getreden. Immers kan hij pas op dat tijdstip de exceptie van onbevoegdheid, berustende op het verdrag, opwerpen.

Ofschoon in artikel 54 niet de oplossing van het Benelux-verdrag is overgenomen komt het effect daarvan toch vrijwel met dat van het Benelux-verdrag overeen.

Het gekozen stelsel ziet er als volgt uit:

1) Het verdrag is van toepassing wanneer de rechtsvordering is ingesteld en a fortiori de beslissing is gegeven – na de inwerking-treding van het verdrag.

2) Het verdrag is niet van toepassing wanneer de rechtsvordering is ingesteld, en de beslissing is gegeven, vóór de inwerkingtreding van het verdrag.

3) Onder bepaalde voorwaarden is het verdrag van toepassing op beslissingen die na de inwerkingtreding van het verdrag zijn gegeven naar aanleiding van rechtsvorderingen welke vóór de inwerkingtreding van het verdrag werden ingesteld.

In dit geval kan de rechter van de aangezochte staat de bevoegdheid van de rechter die het oorspronkelijke vonnis heeft gewezen controleren, omdat de bevoegdheid van deze laatste door de verweerder niet op grond van het verdrag in het land van herkomst kon worden betwist.

De tenuitvoerlegging zal worden toegestaan indien de bevoegdheid van de rechter die het oorspronkelijke vonnis heeft gewezen:

– ofwel samenvalt met een bevoegdheidsregel van het verdrag, bijvoorbeeld indien de verweerder zijn woonplaats in het land van herkomst had;

1) Zie het rapport van de onderhandelaars van het Duits-Belgisch verdrag.

— ofwel voortvloeit uit een tussen het land van herkomst en de aangezochte staat van kracht zijnde multilaterale of bilaterale overeenkomst. Ten aanzien van overeenkomsten zou, wanneer het geschil b.v. gebracht is voor een Duitse rechter, de beslissing in België kunnen worden erkend en ten uitvoer gelegd indien de verbintenis in de Bondsrepubliek Duitsland is uitgevoerd of moest worden uitgevoerd, zulks gezien de omstandigheid dat de bevoegdheid van de Duitse rechter gegrond was op artikel 3, 1e alinea, n° 5 van het Duits-Belgisch verdrag.

Indien de bevoegdheid van de rechter van het land van herkomst op een van bovengenoemde gronden berust zal het vonnis erkend en ten uitvoer gelegd kunnen worden voor zover uiteraard geen weigeringsgrond als omschreven in de artikelen 27 en 28 bestaat. De erkenning vindt plaats zonder dat enige nadere procedure nodig is (artikel 26); de tenuitvoerlegging zal worden toegestaan overeenkomstig de voorschriften van afdeling 2 van titel III, dat wil zeggen op verzoekschrift.

Uit de gekozen tekst, volgens welke het verdrag slechts van toepassing is op rechtsvorderingen die na zijn inwerkingtreding zijn ingesteld, volgt dat het verdrag geen enkele invloed heeft op procedures, die op het tijdstip van zijn inwerkingtreding hangende zijn. Indien bijvoorbeeld vóór het in werking treden van het verdrag in Frankrijk overeenkomstig artikel 14 van het burgerlijk wetboek tegen iemand, die in een ander verdragsluitend land woonplaats heeft een vordering is ingesteld, dan kan deze persoon geen beroep doen op het verdrag om de bevoegdheid van de Franse rechter te betwisten.

HOOFDSTUK IX

Verhouding tot andere internationale verdragen

Titel VII heeft betrekking op de verhouding van het verdrag tot de andere internationale akkoorden, waarbij de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen zijn geregeld. Hij houdt bepalingen in over:

1. De verhouding tussen het verdrag en de bilaterale overeenkomsten die reeds van kracht zijn tussen sommige lid-staten van de Gemeenschap (art. 55 en 56)¹⁾;

2. De verhouding tussen het verdrag en de internationale overeenkomsten die voor bijzondere onderwerpen de rechterlijke bevoegdheid en de erkenning of tenuitvoerlegging van beslissingen regelen of zullen regelen (art. 57);

¹⁾ Het Benelux-verdrag is genoemd, al is het, omdat Luxemburg het nog niet heeft geratificeerd, nog niet in werking getreden. Men heeft aldus willen voorkomen dat het verdrag en het Benelux-verdrag elkaar doorkruisen wanneer dit laatste in werking zou treden.

3. De verhouding tussen het onderhavige verdrag en het Frans-Zwitserse verdrag van 15 juni 1869 dat het enige executieverdrag is dat tussen een lid-staat van de EEG en een derde land gesloten is en regels van directe bevoegdheid bevat (art. 58);

4. De verhouding tussen het onderhavige verdrag en andere – bilaterale of multilaterale – akkoorden waarin in de toekomst de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen zou kunnen worden geregeld (art. 59).

Men heeft het niet nodig geacht de verhouding te regelen tussen het verdrag en de reeds tussen de lid-staten van de EEG en derde landen gesloten bilaterale verdragen, aangezien al deze verdragen, met uitzondering van het Frans-Zwitserse, regels van indirecte bevoegdheid bevatten. Er bestaat dan ook geen enkel conflict tussen deze verdragen en de bevoegdheidsregels van Titel II van het verdrag. In het stadium van de erkenning en de tenuitvoerlegging schijnt zich geen enkel probleem te behoeven voordoen omdat de in deze derde landen gegeven beslissingen conform de bepalingen van deze bilaterale verdragen moeten worden erkend.

Artikelen 55 en 56

Artikel 55 bevat de lijst van de verdragen die door de inwerking-treding van het EEG-executieverdrag zullen ophouden van kracht te zijn. Zulks geschiedt echter slechts onder voorbehoud:

1) van de bepalingen van artikel 54, 2e lid, zoals wij reeds in het commentaar op artikel 54 hebben uiteengezet;

2) van de bepalingen van artikel 56, 1e lid, dat wil zeggen onder het voorbehoud dat deze verdragen van kracht blijven ten aanzien van de onderwerpen waarop het EEG-executieverdrag niet van toepassing is (staat, bevoegdheid, enz.);

3) van de bepalingen van artikel 56, 2e lid, met betrekking tot de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen gewezen vóór de inwerking-treding van het EEG-executieverdrag. Aldus zou een in Frankrijk vóór de inwerking-treding van het verdrag gewezen vonnis waarop het verdrag niet van toepassing is (artikel 54) in Italië na de inwerking-treding van het EEG-executieverdrag op grondslag van het Frans-Italiaans verdrag van 3 juni 1930 kunnen worden erkend en ten uitvoer gelegd. Indien dit voorschrift zou ontbreken zouden de vóór de inwerking-treding gewezen beslissingen slechts krachtens het gemene recht kunnen worden erkend en ten uitvoer gelegd, derhalve met de mogelijkheid dat in verscheidene verdragsluitende landen het bodemgeschil opnieuw zal worden onderzocht, hetgeen onbetwistbaar een stap achteruit zou hebben betekend.

Artikel 57

De lid-staten van de EEG, of sommige van hen, zijn reeds partij bij talrijke internationale overeenkomsten die, ten aanzien van bijzondere onderwerpen, bepalingen bevatten inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van vonnissen. Wij merken daaronder met name op*:

1. De herziene Rijnvaartakte ondertekend op 17 oktober 1868 te Mannheim¹⁾;

2. Verdrag op twaalf oktober 1929 te Warschau gesloten tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer met additioneel Protocol²⁾;

3. Internationaal verdrag tot het vaststellen van enige eenvormige regels betreffende burgerlijke aansprakelijkheid bij aanvaring, ondertekend te Brussel op 10 mei 1952³⁾;

4. Internationaal verdrag tot het vaststellen van enige eenvormige regels betreffende conservatoir beslag op schepen, ondertekend te Brussel op 10 mei 1952⁴⁾;

5. Verdrag betreffende oppervlakteschade aan derden door vreemde luchtvaartuigen, te Rome ondertekend op 7 oktober 1952⁵⁾;

6. Internationaal verdrag betreffende het goederenvervoer per spoor (C.I.M.) en bijlagen gesloten te Bern op 25 oktober 1952⁶⁾;

7. Internationaal verdrag betreffende het vervoer van reizigers en bagage per spoor (C.I.V.) en bijlagen gesloten te Bern op 25 oktober 1952⁷⁾;

8. Overeenkomst betreffende buitenlandse Duitse schulden ondertekend te Londen op 27 februari 1953⁸⁾;

9. Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering van Den Haag van 1 maart 1954⁹⁾;

10. Verdrag inzake het internationaal vervoercontract voor goederen over de weg (C.M.R.) met Protocol van ondertekening, gesloten te Genève op 19 mei 1956¹⁰⁾;

*) N.B. – Deze verdragen zijn door de volgende staten die lid zijn van de EEG geratificeerd (lijst van 15 september 1966):

1) Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Nederland.

2) Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland.

3) België en Frankrijk.

4) België en Frankrijk.

5) België en Luxemburg.

6) Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Luxemburg, Nederland.

7) Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Luxemburg, Nederland.

8) Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Luxemburg, Nederland.

9) De zes lid-staten.

10) De zes landen.

11. Verdrag betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van onderhoudsverplichtingen jegens kinderen, gesloten te Den Haag op 15 april 1958 ¹⁾;

12. Verdrag betreffende de bevoegdheid van het contractueel aangewezen forum bij internationale verkoop van lichamelijke roerende zaken, gesloten te Den Haag op 15 april 1958 ²⁾;

13. Verdrag inzake de civiele aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie ondertekend te Parijs op 29 juli 1960 ^{3a)} en additioneel Protocol ondertekend te Parijs op 28 januari 1964 ^{3b)} alsmede aanvullend verdrag bij het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 en bijlage ondertekend te Brussel op 31 januari 1963 ^{3c)} en additioneel Protocol bij het aanvullend verdrag ondertekend te Parijs op 28 januari 1964 ^{3d)};

14. Verdrag betreffende de aansprakelijkheid van exploitanten van atoomschepen en additioneel Protocol van Brussel van 25 mei 1962 ⁴⁾;

15. Verdrag van 27 oktober 1956 tussen het Groothertogdom Luxemburg, de Bondsrepubliek Duitsland en Frankrijk inzake de kanalisatie van de Moezel ⁵⁾.

Deze overeenkomsten lopen wat hun structuur betreft sterk uiteen. Enkele ervan regelen alleen de rechterlijke bevoegdheid, zoals het Verdrag van Warschau van 12 oktober 1929 tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, of zijn gebaseerd op de indirecte bevoegdheid zoals het verdrag van Den Haag betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van onderhoudsverplichtingen jegens kinderen, of bevatten directe en zelfs exclusieve bevoegdheidsregels, zoals het internationale verdrag betreffende het goederenvervoer per spoor (C.I.M.) van 25 oktober 1952 welks artikel 43 lid 5 bepaalt dat men een recht voortvloeiend uit het vervoercontract alleen geldend kan maken voor de gerechten van de staat waaraan de spoorwegen toebehoren op welke diensten men een beroep heeft gedaan.

De door het Comité aanvaarde oplossing bepaalt dat de op speciale gebieden gesloten verdragen voorrang hebben boven het verdrag. Daaruit volgt dat de rechter van de staat van herkomst indien deze overeenkomsten directe of exclusieve bevoegdheidsregels inhouden alleen deze moet toepassen; dat indien zij bepalingen bevatten betreffende de voorwaarden gesteld aan de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen op de gebieden waarop zij betrekking hebben,

1) Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Italië en Nederland.

2) Italië.

3) (a en b) Frankrijk en België; (c en d) Frankrijk.

4) Geen.

5) Geratificeerd door de drie betrokken landen.

alleen deze voorwaarden vervuld moeten worden en tenslotte dat de procedure van tenuitvoerlegging die door het EEG-executieverdrag wordt ingevoerd, niet op deze beslissingen van toepassing is.

Door deze – klassieke – oplossing te kiezen heeft het Comité in aanmerking genomen dat de lid-staten van de Gemeenschap door deze overeenkomsten op speciale gebieden te sluiten in de meeste gevallen verplichtingen op zich hebben genomen jegens derde landen en dat zij niet het recht hebben daarin eenzijdig wijziging te brengen.

Bovendien bedenke men dat:

1. de in deze overeenkomsten opgenomen bevoegdheidsregels zijn ingegeven door overwegingen die met de betrokken materie samenhangen, bij voorbeeld in maritieme verdragen de vlag of de registratie van het schip en dat ter bepaling van de bevoegdheid het criterium van de woonplaats in deze verdragen niet vaak is gevolgd;

2. het EEG-executieverdrag inhoudt dat de beslissingen in beginsel worden erkend, terwijl de overeenkomsten over speciale onderwerpen de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in het algemeen van de vervulling van een aantal voorwaarden afhankelijk stellen. Deze kunnen trouwens afwijken van de weigeringsgronden genoemd in de artikelen 27 en 28: tot deze voorwaarden behoort meestal de bevoegdheid van het gerecht van herkomst, een vereiste dat het verdrag niet stelt;

3. de vereenvoudigde tenuitvoerleggingsprocedure van het verdrag het resultaat is van Titel II welks bepalingen niet behoeven te worden nageleefd, indien de rechter van de staat van herkomst een ander verdrag moet toepassen. Derhalve zal, wanneer de overeenkomsten over speciale onderwerpen voor de exequaturprocedure verwijzen naar het gemene recht van de aangezochte staat, dit recht van toepassing zijn. Niets verbiedt overigens de nationale wetgever om voor de tenuitvoerlegging van beslissingen die onder verdragen over speciale onderwerpen vallen de procedure van het verdrag voor die van het gemene recht in de plaats te stellen.

Artikel 58

Dit artikel is van bijzonder belang voor de regeling van bepaalde competentieproblemen welke rijzen door het Frans-Zwitserse verdrag van 15 juni 1869.

Krachtens artikel 1 van dit verdrag kan een Zwitser met woonplaats in Frankrijk een in een derde land wonende Fransman voor de Franse rechter dagen.

Deze mogelijkheid die door het verdrag aan Zwitserse onderdanen met woonplaats in Frankrijk wordt toegekend zou, indien artikel 53 niet bestond, in strijd kunnen komen met het EEG-executieverdrag volgens hetwelk een verweerder met woonplaats in een verdragsluitende staat slechts in bepaalde gevallen voor een gerecht van een

andere verdragsluitende staat kan worden gedaagd en dit in elk geval niet kan geschieden op grond van exorbitante bevoegdheidsregels als artikel 14 van het Franse burgerlijk wetboek.

Op grond van artikel 58 zal de Zwitserse onderdaan met woonplaats in Frankrijk gebruik kunnen maken van de hem door het Frans-Zwitserse verdrag geboden mogelijkheid, om in Frankrijk een Fransman die in een andere verdragsluitende staat woont, te dagvaarden zonder dat er strijd ontstaat met het EEG-executieverdrag, nu het Franse gerecht volgens artikel 58 bevoegd zal zijn. Dank zij deze bepaling worden de verkregen rechten van Zwitserse onderdanen die in Frankrijk wonen geëerbiedigd en is Frankrijk in staat de verplichtingen na te komen die het tegenover Zwitserland op zich genomen heeft. Overigens wordt hier aan deze Zwitserse onderdanen slechts een mogelijkheid toegekend, en niets verhindert hen andere bepalingen van het EEG-executieverdrag in te roepen.

Artikel 59

Men zal zich herinneren dat krachtens artikel 3 van het verdrag de z.g. „exorbitante” bevoegdheidsregels niet meer kunnen worden ingeroepen wanneer de verweerder binnen de Gemeenschap woonplaats heeft, maar dat zij niettemin volgens artikel 4 van kracht blijven wanneer de verweerder buiten de Gemeenschap woont, en dat de beslissingen van een gerecht welks bevoegdheid uit deze regels voortvloeit, in dat geval in de andere verdragsluitende staten worden erkend en ten uitvoer gelegd.

In de eerste plaats zij opgemerkt dat artikel 59 niet afdoet aan het stelsel van artikel 4 van het verdrag. Dit artikel verhindert namelijk een staat niet om in een overeenkomst met een derde land hetzij geheel, hetzij in bepaalde gevallen, af te wijken van zijn exorbitante bevoegdheidsregels, b.v. wanneer de verweerder onderdaan is van deze derde staat of op het grondgebied van deze staat woonplaats heeft. Iedere staat die partij is bij het EEG-executieverdrag behoudt de volle vrijheid overeenkomsten in deze zin te sluiten met derde landen, evenals hij het recht heeft zijn wetten houdende exorbitante bevoegdheden te wijzigen, omdat artikel 4 van het verdrag geen enkele gemeenschappelijke regel oplegt en slechts naar het nationale recht verwijst.

Artikel 59 heeft uitsluitend ten doel binnen de Gemeenschap de uitwerking van op grond van exorbitante bevoegdheidsregels gewezen vonnissen in te perken. Krachtens dit artikel, juncto artikel 28, kan de erkenning of tenuitvoerlegging van een vonnis dat in een verdragsluitende staat is gewezen, in iedere andere verdragsluitende staat worden geweigerd wanneer:

1. De bevoegdheid van de staat van herkomst alleen op een der exorbitante bevoegdheidsregels genoemd in artikel 3 tweede lid kon worden gegrond. Er zal dus geen reden voor weigering bestaan

wanneer het gerecht dat de oorspronkelijke beslissing heeft gegeven, al verklaarde het zich bevoegd krachtens een van die regels, tevens bevoegd was volgens andere bepalingen in zijn wetgeving. Een vonnis dat in Frankrijk is gewezen op grond van artikel 14 van de Code civil zal b.v. kunnen worden erkend en ten uitvoer gelegd indien het geding een overeenkomst betrof die in Frankrijk moest worden uitgevoerd.

2. Er tussen de aangezochte staat en een derde land een verdrag over de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen bestaat volgens hetwelk de vonnissen die in iedere andere staat zijn gewezen op grond van een exorbitante bevoegdheidsregel niet erkend of ten uitvoer zullen worden gelegd wanneer de verweerder zijn woonplaats of gewone verblijf in het derde land had. Aldus zal België niet verplicht zijn een vonnis te erkennen of ten uitvoer te leggen dat in Frankrijk is gewezen tegen iemand die zijn woonplaats of gewone verblijf in Noorwegen heeft, wanneer de bevoegdheid van de Franse rechters jegens hem alleen gegrond kon worden op artikel 14 C.C. en er tussen België en Noorwegen een verdrag bestaat krachtens hetwelk de twee landen zich verbonden hebben dergelijke vonnissen niet te erkennen of ten uitvoer te leggen. Er is niet alleen melding gemaakt van de woonplaats van de verweerder maar ook van zijn gewone verblijf omdat dit criterium in tal van derde landen in feite overeenkomt met het begrip woonplaats zoals dat in de lid-staten van de Gemeenschap geldt (zie ook artikel 10 nr. 1 van het Verdrag van Den Haag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen op het gebied van het burgerlijke en handelsrecht).

Op dit gebied – de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen – opent artikel 59 aldus de weg voor een regeling van de betrekkingen tussen de EEG-lid-staten en andere landen, met name met die welke – in steeds groter getale – aangesloten zijn bij de Conferentie van Den Haag. Dit was wel een lichte aantasting van het gebied van het vrij verkeer van vonnissen waard.

HOOFDSTUK X

Slopbepalingen

Artikelen 60 tot en met 62 en 64 tot en met 68

Geen speciaal commentaar.

Artikel 63

Artikel 63 betreft het geval dat een derde land lid zou worden van de EEG.

Het is volgens het Comité wenselijk dat deze staat tot het executie-verdrag toetreedt en aldus de verplichtingen voortvloeiende uit artikel 220 van het Verdrag tot oprichting van de Gemeenschap op zich neemt. Het is nochtans mogelijk dat deze staat gezien zijn wetgeving het verdrag als zodanig niet zonder meer kan aanvaarden en dat er onderhandelingen nodig zijn. In dat geval mag de overeenkomst die tussen de Zes en dit land gesloten moet worden niet van het stelsel van het verdrag afwijken. Artikel 63 bepaalt daarom dat het verdrag de grondslag zal vormen bij de onderhandelingen die alleen die aanpassingen zonder welke het derde land niet bewogen zou kunnen worden het verdrag te aanvaarden, tot onderwerp mogen hebben.

De met dit land te voeren onderhandelingen behoeven niet noodzakelijk aan zijn toelating tot de Gemeenschap vooraf te gaan.

Aangezien de aanpassingen in een speciale overeenkomst tussen de Zes en het derde land zouden worden neergelegd, volgt tevens uit het tweede lid van artikel 63 dat het verdrag bij deze onderhandelingen tussen de Zes niet ter discussie mag worden gesteld.

HOOFDSTUK XI

Protocol

Artikel I

In artikel I van het protocol wordt rekening gehouden met de bijzondere situatie waarin het Groothertogdom Luxemburg verkeert. Dit artikel bepaalt dat ieder, die in Luxemburg woonplaats heeft en voor een gerecht van een ander verdragsluitend land is gedaagd, zulks met toepassing van artikel 5, eerste alinea, bepalende dat ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst bevoegd is het gerecht van de plaats waar de verbintenis is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd, de bevoegdheid van dit gerecht kan afwijzen. Een dienovereenkomstig voorbehoud komt voor in het Benelux-verdrag (protocol, artikel I); de redenen daarvoor zijn te vinden in de bijzondere aard van de economische betrekkingen tussen België en Luxemburg, waardoor het merendeel van de verbintenissen uit overeenkomst tussen degenen die in de twee landen woonplaats hebben, in België wordt of moet worden ten uitvoer gelegd. Het gevolg van artikel 5, 1, is dat de in België woonachtige eiser in het merendeel der gevallen de zaak bij Belgische gerechten aanhangig kan maken.

De Luxemburgse economische betrekkingen worden eveneens gekenmerkt door het feit dat vele overeenkomsten gesloten tussen personen die woonplaats hebben in Luxemburg internationale overeenkomsten zijn. Rekening houdende met deze omstandigheid leek het noodzakelijk om de overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegde rechter, die tegengeworpen kunnen worden aan personen met woonplaats in Luxemburg aan strengere voorwaarden te onder-

werpen dan die vermeld in artikel 17. De huidige redactie heeft trouwens als uitgangspunt die van het Benelux-verdrag (artikel 5-3°).

Artikel II

Artikel II van het protocol is eveneens gebaseerd op het Benelux-verdrag. Dit laatste verdrag is ook van toepassing op door de strafrechter gewezen vonnissen in burgerlijke zaken, waardoor een controverse werd beëindigd die tussen België en Nederland door het Belgisch-Nederlands verdrag van 1925 was ontstaan. Zoals in het verslag, dat als bijlage bij het verdrag is gevoegd¹⁾, wordt uiteengezet vindt de terughoudendheid van de Nederlandse autoriteiten met betrekking tot door de buitenlandse strafrechter over de civiele vordering gegeven beslissingen zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de Nederlander die vervolgd wordt wegens een in het buitenland begaan strafbaar feit gedwongen kan zijn voor zijn verdediging persoonlijk voor de buitenlandse strafrechter te verschijnen, zulks terwijl Nederland eigen onderdanen niet uitlevert en dezen vrij blijven al dan niet voor de buitenlandse strafrechter te verschijnen. Dit bezwaar is minder doorslaggevend dan op het eerste gezicht lijkt omdat in sommige rechtsstelsels, en met name in Frankrijk, België en Luxemburg, de beslissing door de strafrechter volledig bewijs oplevert in een later in te stellen burgerlijke actie.

In dit geval zou de nadien tegen de strafrechtelijk veroordeelde Nederlander ingestelde burgerlijke rechtsvordering voor hem onvermijdelijk ongunstig aflopen. Het is dus van het grootste belang dat hij reeds in het strafrechtelijk stadium zijn verdediging kan voeren.

Om deze reden is in het executieverdrag, juist zoals in het Benelux-verdrag, een bepaling in het protocol opgenomen krachtens welke aan iemand die woonplaats heeft in een verdragsluitend land, en in een ander verdragsluitend land vervolgd wordt, wordt toegestaan zich voor de strafgerichten van dit laatste land door een vertegenwoordiger te doen verdedigen.

Volgens artikel II van het protocol geniet deze persoon dit recht zelfs indien hij niet persoonlijk verschijnt en zelfs indien de regels van strafvordering van het betrokken land hem dit recht niet toekennen. Indien echter het gerecht, dat van de zaak kennis neemt, uitdrukkelijk de persoonlijke verschijning beveelt, behoeft de beslissing, die gegeven werd zonder dat de betrokken persoon gelegenheid had zich te doen verdedigen, omdat hij niet is verschenen, in de overige verdragsluitende landen niet te worden erkend, noch te worden ten uitvoer gelegd.

Dit recht wordt krachtens artikel II van het protocol echter slechts toegekend aan personen die voor een onopzettelijk gepleegd strafbaar feit vervolgd worden, waardoor tevens de verkeersongevallen worden bestreken.

¹⁾ Benelux-verdrag. Zie het commentaar op artikel 13 en artikel II van het protocol.

Artikel III

is eveneens gebaseerd op het Benelux-verdrag (artikel III van het protocol).

Door dit artikel wordt de heffing van evenredige rechten in de aangezochte staat vermeden en wordt het evenwicht hersteld dat verstoord was omdat voor het exequatur in sommige landen een vast recht en in andere landen een evenredig recht wordt geheven.

Dit artikel heeft geen betrekking op het honorarium van advocaten.

Ofschoon het naar de mening van het Comité wenselijk was bij de exequaturbeslissingen proportionele rechten af te schaffen, bestond er geen aanleiding af te zien van de vaste rechten en taxen die, zelfs in het nationale stelsel, worden geheven bij bepaalde processuele handelingen, en die in sommige opzichten de gedaante vertonen van taxen dienende tot beloning van aan de rechtzoekenden verleende diensten.

Artikel IV

(Zie het commentaar op artikel 20, 2e lid, bladzijden 81 e.v.).

Artikel V

(Zie commentaar op artikel 6, 2e lid, bladzijden 54 e.v.).

Artikel VI

Deze bepaling betreft het geval dat veranderingen in de wetgeving hetzij de wettelijke bepalingen genoemd in het verdrag – dit zou het geval kunnen zijn met de bepalingen in het tweede lid van artikel 3 – hetzij de met name genoemde bevoegde gerechten in afdeling 2 van Titel III wijzigen.

Inlichtingen dienaangaande zullen worden verstrekt aan het secretariaat van de Raden, dat conform artikel 64 e) daarover mededeling zal doen aan de andere verdragsluitende staten.

Van het op 31 oktober 1951 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Statuut van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, naar welke Conferentie in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1953, 80; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1969, 94.

Voor het op 28 juni 1919 te Versailles tot stand gekomen Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie, naar welke Organisatie in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zie laatstelijk *Trb.* 1968, 174.

Van het op 5 mei 1949 te Londen tot stand gekomen Statuut van de Raad van Europa, naar welke Raad in het hierboven geplaatste rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Stb.* J 341; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1965, 185.

Van het op 28 juni 1952 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende minimum-normen van sociale zekerheid (Verdrag nr. 102, aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie in haar 35ste zitting), naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1953, 69; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1964, 36.

Van het op 18 april 1951 te Parijs tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, naar welke Gemeenschap in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1951, 82; zie ook *Trb.* 1953, 50. Vergelijk ook *Trb.* 1965, 130 en *Trb.* 1967, 97.

Van het op 25 maart 1957 te Rome tot stand gekomen Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom), naar welke Gemeenschap in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de Nederlandse tekst afgedrukt in *Trb.* 1957, 92; zie ook *Trb.* 1957, 250. Vergelijk ook *Trb.* 1965, 130 en *Trb.* 1967, 97.

Van het op 3 februari 1958 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg tot instelling van de Benelux Economische Unie, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1958, 18; zie ook *Trb.* 1960, 124.

Van het op 14 november 1896 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tot het vaststellen van gemeenschappelijke regelen ten aanzien van sommige onderwerpen van internationaal privaatrecht op de burgerlijke rechtsvordering betrekking hebbend, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Stb.* 1899, 115. Vergelijk *Trb.* 1959, 181, blz. 3.

Van het op 15 april 1958 te 's-Gravenhage voor ondertekening opgestelde Verdrag nopens de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen jegens kinderen, naar

welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1959, 187; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1968, 119.

Van het op 15 april 1958 te 's-Gravenhage voor ondertekening opengestelde Verdrag inzake de bevoegdheid van bij overeenkomst aangewezen gerechten bij internationale koop van roerende lichamelijke zaken, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de ontwerp-tekst afgedrukt in *Trb.* 1956, 144, blz. 11 t/m 15.

Van het op 20 juni 1956 te New York tot stand gekomen Verdrag inzake het verhaal in het buitenland van uitkeringen tot onderhoud, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1957, 121, Zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1969, 2.

Van de op 14 april 1891 te Madrid tot stand gekomen Schikking betreffende de internationale inschrijving van fabrieks- of handelsmerken, welke Schikking enige malen is herzien, zijn tekst en vertaling, zoals zij luiden sinds de herziening van Londen (2 juni 1934), geplaatst in *Stb.* I 539; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1958, 124.

Van de op 6 november 1925 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Schikking betreffende het internationaal depôt van tekeningen of modellen van nijverheid, herzien te Londen op 2 juni 1934, naar welke Schikking in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Stb.* I 539; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1958, 124.

Van het op 25 november 1965 te 's-Gravenhage voor ondertekening opengestelde Verdrag betreffende overeenkomsten over de keuze van een forum, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst afgedrukt op blz. 48 e.v. van *Trb.* 1965, 169.

Van het op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage voor ondertekening opengestelde Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1954, 40; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1968, 118.

Van de op 17 oktober 1868 tot stand gekomen Herziene Rijnvaartakte van Mannheim, naar welke Akte in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1955, 161. Vergelijk ook *Trb.* 1964, 83 en, laatstelijk, *Trb.* 1967, 72.

Van het op 5 oktober 1961 te 's-Gravenhage voor ondertekening opengestelde Verdrag tot afschaffing van het vereiste van legalisatie voor buitenlandse openbare akten, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1963, 28; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1968, 61.

Van het op 1 juni 1956 te 's-Gravenhage voor ondertekening opengestelde Verdrag nopens de erkenning van de rechtspersoonlijkheid van vreemde vennootschappen, verenigingen en stichtingen, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1956, 131. Zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1965, 203.

Van het op 29 februari 1968 te Brussel tot stand gekomen Verdrag betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1968, 113.

Van het op 12 oktober 1929 te Warschau tot stand gekomen Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationaal luchtvervoer, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Stb.* 1933, 365; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1967, 93.

Van het op 7 oktober 1952 te Rome tot stand gekomen Verdrag betreffende schade aan derden op het aardoppervlak toegebracht door buitenlandse luchtvaartuigen, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1953, 30; zie ook *Trb.* 1969, 82.

Van het op 25 oktober 1952 te Bern tot stand gekomen Internationaal Verdrag betreffende het goederenvervoer per spoorweg (CIM), naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1953, 66; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1965, 27.

Van het op 25 oktober 1952 te Bern tot stand gekomen Internationaal Verdrag betreffende het vervoer van reizigers en bagage per spoorweg (CIV), naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1953, 67; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1965, 28.

Van de op 27 februari 1953 te Londen tot stand gekomen Overeenkomst nopens Duitse buitenlandse schulden, naar welke Overeenkomst in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1955, 15; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1959, 90.

Van het op 19 mei 1956 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende de overeenkomst tot internationaal vervoer van goederen over de weg (CMR), naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1957, 84; zie ook *Trb.* 1961, 48.

Van het op 29 juli 1960 te Parijs tot stand gekomen Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de gewijzigde tekst geplaatst in *Trb.* 1964, 175.

Van het op 31 januari 1963 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tot aanvulling van bovengenoemd Verdrag van Parijs van 29 juli 1960, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de gewijzigde tekst geplaatst in *Trb.* 1964, 176.

Van het op 28 januari 1964 te Parijs tot stand gekomen Aanvullend Protocol bij bovengenoemd Verdrag van Parijs van 29 juli 1960, naar welk Protocol in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1964, 178.

Van het op 28 januari 1964 te Parijs tot stand gekomen Aanvullend Protocol bij het bovengenoemde Verdrag van Brussel van 31 januari 1963, naar welk Protocol in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, is de tekst geplaatst in *Trb.* 1964, 179.

Van het op 25 mei 1962 te Brussel tot stand gekomen Verdrag inzake de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire schepen, naar welk Verdrag in het hierboven afgedrukte rapport wordt verwezen, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1968, 90.

Uitgegeven de *elfde* juli 1969.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

J. LUNS.